

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΧΡΗΣΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ.
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ
WORDPRESS.**

**Μαλαμάς Χρήστος, 10706
Μπρόνης Ιωάννης, 10267
Παρτάλης Θανάσης, 14160
Σκάρπου Ευαγγελία, 14644**

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δρ. Ήρα Αντωνοπούλου, Καθηγήτρια

Μεσολόγγι 2022

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Copyright © Πανεπιστήμιο Πατρών. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Μαλαμάς Χρήστος, Μπρώνης Ιωάννης, Παρτάλης Θανάσης, Σκάρπου Ευαγγελία, 2022

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, θα μελετήσουμε το WordPress, μια πλατφόρμα που χρησιμοποιείται για τη δημοσίευση περιεχομένου και διαχείριση ενός ιστοτόπου.

Το WordPress είναι το πιο δημοφιλές Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου – ΣΔΠ (Content Management System – CMS) στο διαδίκτυο. Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι το 43%, από απλά ιστολόγια μέχρι τα μεγαλύτερα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), χρησιμοποιεί την πλατφόρμα του WordPress.

Το WordPress διαθέτει πανίσχυρα εργαλεία που επιτρέπουν το σχεδιασμό όμορφων ιστολογίων, για τον λόγο ακριβώς που το χρειάζεται κάποιος. Διατίθεται δωρεάν, επιτρέπει την εγγραφή, την επεξεργασία και τη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο και αποτελεί μια ευχάριστη, διασκεδαστική και σχετικά ανώδυνη εμπειρία, για οποιονδήποτε είναι εκδότης, σχεδιαστής, προγραμματιστής ή χομπίστας blogger.

Με το WordPress, μπορεί εύκολα κάποιος να δημιουργήσει έναν ιστότοπο που να ανταποκρίνεται στις δικές του ανάγκες.

Στα ακόλουθα κεφάλαια θα εξερευνήσουμε βασικές έννοιες του WordPress (Blogging, Trackback κ.λπ.). Θα αναπτύξουμε την έννοια του λογισμικού «ανοιχτού κώδικα» και θα παρουσιάσουμε τους κύκλους ανάπτυξης και κυκλοφορίας του WordPress (μοντέλο ανάπτυξης και εκδόσεις). Θα αναφερθούμε στην κοινότητα του WordPress και τον τρόπο λειτουργίας της.

Επιπλέον, θα αναφερθούμε στο πόσο σημαντική είναι η συλλογή και ανάλυση δεδομένων που αφορούν τις προτιμήσεις (δημοφιλέστερο άρθρο κ.λπ.) των επισκεπτών ενός ιστότοπου WordPress και πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να γίνει πιο ελκυστική και αποτελεσματική η χρήση του. Τέλος, θα διερευνήσουμε εργαλεία συγκέντρωσης και ανάλυσης στατιστικών στοιχείων, εστιάζοντας στο Google Analytics (εγκατάσταση και χρήση).

Λέξεις κλειδιά: WordPress, ιστολόγια, ιστότοποι, CMS, Blogging, Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου, ΣΔΠ

ABSTRACT

In the present diploma thesis, we will study WordPress, a system used to publish content and manage a website.

WordPress is the most popular online Content Management System (CMS) on the World Wide Web (WWW). Particularly impressive is the fact that 43% of the world's web uses WordPress, from hobbyist blogger to the biggest online news sites.

WordPress has powerful tools that allows you to design beautiful blogs precisely for the reason someone needs it. It is available for free, makes writing, editing, and publishing content on the Internet a delightful, fun, and relatively painless experience, whether you're a publisher, a designer, a developer, or a hobbyist blogger.

By using WordPress, anyone can easily create a website that meets their own needs.

In the following modules we will explore the basic WordPress concepts (Blogging, Trackback, etc). We will explore the World of Open-Source software and introduce the development and release cycles of the WordPress (development model and versions of WordPress). We will talk about the WordPress community and how it works.

In addition, we will talk about how important it is to collect data on the preferences (the most popular article, etc.) of the visitors of a WordPress site and how they can be used to make its use more attractive and effective. And finally, we will refer to statistical and analytical tools that will help us utilize it better, with focus on Google Analytics (installation and use).

Keywords: WordPress, blogs, websites, Content Management Systems, CMS, Blogging

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	3
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	6
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	7
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ.....	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
Κεφάλαιο 1: Εξερευνώντας βασικές έννοιες του WordPress.....	12
1.1 Ανακαλύπτοντας το Blogging.....	12
1.2 Κατανοώντας την τεχνολογία του WordPress.....	14
1.3 Αρχειοθέτηση του ιστορικού δημοσιεύσεων.....	15
1.4 Αλληλοεπιδρώντας με τους αναγνώστες μέσω σχολίων.....	17
1.5 Συνεχής ενημέρωση των αναγνωστών.....	18
1.6 Trackback - Παρακολούθηση.....	19
1.7 Αντιμετωπίζοντας τα ανεπιθύμητα σχόλια και trackback.....	19
1.8 Χρησιμοποιώντας το WordPress ως Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ)....	20
Κεφάλαιο 2: Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα.....	22
2.1 Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα.....	23
2.2 Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα - Ορισμός.....	23
2.3 Κατανόηση της άδειας χρήσης WordPress.....	26
2.4 Η προέλευση του WordPress.....	27
2.5 Εφαρμογή άδειας χρήσης WordPress στο δικό σας project.....	28
Κεφάλαιο 3: Μοντέλο ανάπτυξης και εκδόσεων.....	30
3.1 Κύκλοι εκδόσεων του WordPress.....	31
3.2 Αναβάθμιση του WordPress.....	31
3.3 Κύκλοι ανάπτυξης μιας έκδοσης του WordPress.....	32
3.4 Αρχεία των εκδόσεων του WordPress.....	33
3.5 Κύριες εκδόσεις και υπό - εκδόσεις.....	33
3.6 Παρακολούθηση της ανάπτυξης του WordPress.....	34
3.7 Λήψη νυχτερινών εκδόσεων - Nightly Builds.....	36

Κεφάλαιο 4: Η κοινότητα του WordPress.....	37
4.1 Εύρεση άλλων χρηστών του WordPress	37
4.1.1 Εύρεση ειδήσεων και οδηγών για το WordPress διαδίκτυο.....	38
4.1.2 Εντοπισμός χρηστών στα κοινωνικά δίκτυα	38
4.2 Η αλληλοβοήθεια των χρηστών	39
4.2.1 Φόρουμ υποστήριξης του WordPress	39
4.2.2 Εγχειρίδιο χρήσης WordPress	40
4.2.3 Τα ιστολόγια «Make WordPress»	40
4.3 Επαγγελματικές υπηρεσίες και σύμβουλοι για το WordPress	41
4.3.1 Σχεδιαστές WordPress.....	42
4.3.2 Προγραμματιστές	43
4.3.3 Σύμβουλοι ιστότοπων.....	44
4.4 Συνεισφορά στο WordPress	45
4.5 Συμμετοχή σε εκδηλώσεις του WordPress.....	45
Κεφάλαιο 5: Αναλυτικά και στατιστικά στοιχεία στο WordPress.....	46
5.1 Διαθέσιμες εφαρμογές για την παρακολούθηση των δεδομένων	46
5.2 Κατανόηση της βασικής ορολογίας των αναλυτικών και στατιστικών στοιχείων	50
5.3 Προσθήκη Google Analytics στο WordPress	53
5.3.1 Εγγραφή στο Google Analytics.....	53
5.3.2 Εγκατάσταση του προσθέτου Site Kit στο WordPress	55
5.3.1 Επαλήθευση ορθής εγκατάστασης του προσθέτου Site Kit.....	56
5.3.2 Χρήση των στατιστικών δεδομένων από Google Analytics	58
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1-1: Δημοφιλείς αναγνώστες ροών RSS	18
Πίνακας 2-1: Σύντομη ανασκόπηση του τι μπορείτε (και τι δεν μπορείτε) να κάνετε ως δημιουργοί προσθέτων και θεμάτων του WordPress.	29
Πίνακας 2-3: Δήλωση αρχείου license.txt	30
Πίνακας 4-1: Οι διάφοροι επαγγελματίες του WordPress.....	42
Πίνακας 4-2: Δημοφιλείς γραφίστες του WordPress.....	43
Πίνακας 4-3: Δημοφιλείς προγραμματιστές του WordPress	44
Πίνακας 4-4: Δημοφιλείς σύμβουλοι ιστότοπων	44

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1-1: Ο επίσημος ιστότοπος του Λευκού Οίκου χρησιμοποιεί WordPress	14
Εικόνα 1-2: Σελίδα με αναρτήσεις στην κατηγορία Ενημερώσεις Ιστολογίου	16
Εικόνα 1-3: Σχόλια και απαντήσεις σε ιστολόγιο.....	17
Εικόνα 1-4: Χρονολογική εμφάνιση των αναρτήσεων.....	21
Εικόνα 1-5: Επαγγελματικός ιστότοπος ο οποίος χρησιμοποιεί WordPress ως ΣΔΠ.	22
Εικόνα 2-1: Ορισμός Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα Σύμφωνα με τον OSI.....	25
Εικόνα 2-2: Το κείμενο GPL περιλαμβάνεται σε κάθε αντίγραφο του WordPress	27
Εικόνα 3-1: Τα αρχεία των εκδόσεων WordPress που έχουν κυκλοφορήσει.	33
Εικόνα 3-2: Το ιστολόγιο ανάπτυξης του WordPress.	35
Εικόνα 3-3: Εισιτήρια WordPress Trac	36
Εικόνα 4-1: Ιστότοπος υποστήριξης του WordPress.....	40
Εικόνα 4-2: Το κεντρικό σύνθημα του WordPress.org - Ο κώδικας είναι ποίηση.....	43
Εικόνα 5-1: Google Analytics.....	48
Εικόνα 5-2: StatCounter - Αναφορές σε πραγματικό χρόνο.....	49
Εικόνα 5-3: Jetpack – Προσθετό του WordPress	50
Εικόνα 5-4: Δημιουργία νέας σελίδας λογαριασμού στο Google Analytics	54
Εικόνα 5-5: Λήψη αναγνωριστικού μέτρησης.....	55
Εικόνα 5-6: Επιλογή του σχεδίου του Google Analytics στο Site Kit.	56
Εικόνα 5-7: Η σελίδα ρυθμίσεων του Google Analytics στο WordPress	57

Εικόνα 5-8: Επιβεβαίωση σύνδεσης με το Google Analytics	58
Εικόνα 5-9: Το Google Analytics στον πίνακα ελέγχου του WordPress	59
Εικόνα 5-10: Ανάλυση ανά σελίδα από το Google Analytics στο WordPress.....	60

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΔΠ:	Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου
MME	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
WWW	World Wide Web
OSI:	Open-Source Initiative
GPL:	Άδεια χρήσης ελεύθερου λογισμικού, General Public License
RSS:	Really Simple Syndication
HTML:	Γλώσσα Σήμανσης Υπερκειμένου, Hypertext Markup Language
MySQL	Σύστημα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων δεδομένων ανοιχτού κώδικα
PHP	Γλώσσα προγραμματισμού
RC	Release candidate
CSS	Cascading Style Sheet – Διαδοχικά Φύλλα Ύφους

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Open Source	Ανοιχτού κώδικα
License	Άδεια χρήσης
Plugin	Πρόσθετο
Theme	Θέμα
Patch file	Αρχείο ενημερωμένης έκδοσης κώδικα
Blog	Ιστολόγιο
Script language	Γλώσσα σεναρίων – Γλώσσα προγραμματισμού υψηλού επιπέδου
Web server	Διακομιστής/Εξυπηρετητής Ιστού
Backup	Αντίγραφο ασφαλείας
Widget	Μικροεφαρμογή

Cookies

Μικρά αρχεία με πληροφορίες που δημιουργούν οι ιστότοποι
καθώς τους επισκεπτόμαστε

Beta

Δοκιμαστική έκδοση

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δρ. Αντωνοπούλου Έρα, καθηγήτρια του τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας, για την καθοδήγηση που μας προσέφερε και το χρόνο που διέθεσε δίνοντας μας χρήσιμες συμβουλές και οδηγίες για την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περιγραφή

Το γεγονός ότι το WordPress διατίθεται δωρεάν, ως μια διαδικτυακή πλατφόρμα, σε όλους τους διαδικτυακούς χρήστες που διαθέτουν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δεν το καθιστά αυτόματα και εύκολο στη χρήση του. Για μερικούς ανθρώπους, οι τεχνολογίες, η ορολογία και οι πρακτικές κωδικοποίησης είναι παντελώς άγνωστες.

Στόχος Εργασίας

Ο αναγνώστης να είναι σε θέση να κατανοήσει καλύτερα τον τρόπο λειτουργίας, τις δυνατότητες και τους υφιστάμενους περιορισμούς του WordPress. Να εξοικειωθεί με βασικές έννοιες, τεχνικούς ή άλλους εξειδικευμένους όρους του, ώστε να διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις για τη:

- δημιουργία ενός ιστότοπου που να ταιριάζει στις ανάγκες του.
- συντήρηση ή την ανάπτυξη του ίδιου του WordPress καθώς επίσης και πρόσθετων ή θεμάτων, ως προγραμματιστής ή μέλος της κοινότητάς του.

Μεθοδολογία

Αρχικά ανατρέξαμε στις πηγές που αναφέρονται στη βιβλιογραφία της εργασίας, για την κατανόηση βασικών εννοιών και τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το θέμα της εργασίας μας. Συγκεντρώσαμε τις απαιτούμενες πληροφορίες, και αφού τις μελετήσαμε αρχίσαμε να τις εφαρμόζουμε σε δοκιμαστικό περιβάλλον, προσπαθώντας έτσι να διαπιστώσουμε την πρακτική εφαρμογή τους.

Για τους παραπάνω λόγους, προχωρήσαμε στην εγκατάσταση του WordPress σε έναν διακομιστή Ubuntu που φιλοξενείται στην πλατφόρμα του Azure (Microsoft, 2022) [έγινε χρήση του πακέτου Azure Dev Tools for Teaching (Τμήμα Δικτύων Πανεπιστημίου Πατρών, 2022)], ώστε να διερευνήσουμε τη λειτουργία του WordPress. Συγκεκριμένα, περιηγηθήκαμε τόσο στο διαχειριστικό περιβάλλον του WordPress (δημιουργία κατηγορίας, δημοσίευση άρθρου, ενεργοποίηση – απενεργοποίηση σχολίων, εγκατάσταση πρόσθετων, κ.λπ.) όσο και στους φακέλους – αρχεία του ίδιου του λογισμικού WordPress, προκειμένου να κατανοήσουμε αφενός τον τρόπο λειτουργίας τους και αφετέρου τη χρησιμότητά τους. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, εντοπίσαμε και το αρχείο license.txt, που περιέχει την άδεια χρήσης του WordPress.

Αφού κατανοήσαμε βασικές έννοιες και τον τρόπο λειτουργίας του WordPress, εστίασαμε στο τρόπο συντήρησής του, αναζητώντας τρόπους με τους οποίους θα μπορούμε να ενημερωνόμαστε για την ανάπτυξή του. Αυτή η διαδικασία αναζήτησης, μας βοήθησε να κατανοήσουμε το μοντέλο ανάπτυξης και εκδόσεων του WordPress (εκτελέσαμε αναβάθμιση πρόσθετων κ.λπ.). Στη συνέχεια, ανακαλύψαμε την κοινότητα του WordPress και τον τρόπο λειτουργίας της.

Προσπαθώντας να εντοπίσουμε τρόπους για τη δημιουργία και τη συντήρηση ενός ανταγωνιστικού ιστότοπου, διερευνήσαμε διαδικασίες συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών που αφορούν στις επιλογές των επισκεπτών (ως προς το περιεχόμενο κ.λπ.) ενός ιστοτόπου WordPress. Για τον λόγο αυτό αναζητήσαμε λογισμικά που διαθέτουν τις προαναφερθείσες λειτουργίες, παρουσιάζοντας συνοπτικά τις δυνατότητές τους. Στη συνέχεια επιλέξαμε, ως παράδειγμα, το πρόσθετο Google Analytics για την παρουσίαση της διαδικασίας εγκατάστασης και λειτουργίας του.

Τέλος, αποτυπώσαμε εμπειρίες και τα συμπεράσματα σχετικά με τη μελέτη της πλατφόρμας WordPress.

Δομή εργασίας

Στα κεφάλαια 1 έως 5 παρουσιάζονται βασικά χαρακτηριστικά, βασικές έννοιες, τεχνικοί και λοιποί όροι του WordPress, υφιστάμενες τεχνολογίες και πρόσθετα καθώς και η δομή της κοινότητάς του, που συλλογικά βοηθούν τους χρήστες στην κατανόηση της λειτουργίας και την αποτελεσματικότερη χρήση της πλατφόρμας WordPress. Αναλυτικότερα:

- Στο 1^ο κεφάλαιο, γίνεται παρουσίαση των βασικών εννοιών που αφορούν στο περιεχόμενο (δημοσίευση και αρχειοθέτηση περιεχομένου), στην αλληλεπίδραση με τους αναγνώστες μέσω των σχολίων, στους τρόπους με τους οποίους οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο, χρησιμοποιώντας μια πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης και τεχνολογίες RSS. Επίσης, εντοπίζονται οι διαφορές μεταξύ ιστολόγιου και ιστότοπου, και παρουσιάζονται παραδείγματα δημοφιλή ιστοτόπων που βασίζονται στο WordPress.
- Στο 2^ο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στις διάφορες έννοιες του λογισμικού ανοιχτού κώδικα και δίνεται ο ορισμός του σύμφωνα με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό «Open Source Initiative (OSI)». Τέλος, γίνεται περιγραφή της άδειας χρήσης του WordPress καθώς και του τρόπου εφαρμογής της, και δίνονται σχετικά παραδείγματα.
- Στο 3^ο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το μοντέλο ανάπτυξης του WordPress και ο τρόπος που μπορεί ένας χρήστης να ενημερώνετε σχετικά με την ανάπτυξη και την εξέλιξή του. Επίσης, δίνονται πληροφορίες σχετικά με τους κύκλους μιας έκδοσης WordPress.
- Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά αφενός στην κοινότητα του WordPress και στις εκδηλώσεις της, και αφετέρου στη διαδικασία με την οποία μπορεί ένας χρήστης να αλληλεπιδρά με την κοινότητα του WordPress.
- Στο 5^ο κεφάλαιο, περιγράφονται διάφορα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συγκέντρωση αναλυτικών στοιχείων και δίνονται παραδείγματα για το πως αυτές οι αναφορές βοηθούν στην αποτελεσματικότερη χρήση και βελτίωση του περιεχομένου ενός ιστοτόπου WordPress. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται εγκατάσταση και παρουσίαση του εργαλείου Google Analytics.
- Τέλος, αποτυπώνονται διάφορα συμπεράσματα και παρατηρήσεις που αφορούν το σύνολο της εργασίας.
- Στις τελευταίες σελίδες παρατίθενται οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της πτυχιακής.

Κεφάλαιο 1: Εξερευνώντας βασικές έννοιες του WordPress

Το blogging¹ δίνει στους απλούς, χωρίς τεχνικό υπόβαθρο, χρήστες του διαδικτύου, τη δυνατότητα να δημοσιεύσουν περιεχόμενο στον παγκόσμιο ιστό με μεγάλη ευκολία και ταχύτητα. Για αυτό τον λόγο, το blogging έχει γίνει πολύ δημοφιλές, σε τέτοιο βαθμό που πλέον θεωρείται ως η επικρατούσα τάση. Σε κάποιους κύκλους, το blogging θεωρείται κάπως ξεπερασμένο, καθώς μέσω του WordPress όλα τα είδη περιεχομένου δημοσιεύονται πια ελεύθερα και με μεγάλη ευκολία. Το blogging χρησιμοποιείται από απλούς χρήστες του διαδικτύου αλλά και από πολλούς οργανισμούς και επιχειρήσεις που βρίσκονται στη λίστα των 500 πιο κερδοφόρων εταιρειών (Center for Marketing Research, 2020), ειδησεογραφικούς ομίλους, και εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι οποίοι χρησιμοποιούν το WordPress για δημοσιεύουν περιεχόμενο στον διαδίκτυο. Σήμερα, το 43% περίπου όλων των ιστότοπων του παγκόσμιου ιστού χρησιμοποιεί το WordPress.

Παρά το γεγονός ότι οι χρήστες του διαδικτύου μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε μια ποικιλία από πλατφόρμες λογισμικού που χρησιμοποιούνται για τη δημοσίευση περιεχομένου στον ιστό, το WordPress για έναν μεγάλο αριθμό από αυτούς προσφέρει τον καλύτερο συνδυασμό επιλογών (Williams B., 2015). Το WordPress είναι μοναδικό, καθώς προσφέρει πολλαπλές επιλογές, που μπορούν να αξιοποιηθούν από τους χρήστες του για τη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο. Το WordPress αναδείχθηκε ως η προτιμώμενη πλατφόρμα για blogging και στη συνέχεια εξελίχθηκε σε ένα πλήρες Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ) το οποίο περιέχει όλα τα εργαλεία και τις επιλογές που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη ενός ολοκληρωμένου ιστότοπου, από απλούς χρήστες, χωρίς να απαιτεί ειδικές τεχνικές γνώσεις από αυτούς.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι βασικές έννοιες που αφορούν στο περιεχόμενο, όπως η δημοσίευση, η αρχειοθέτηση του περιεχομένου, η αλληλεπίδραση με τους αναγνώστες μέσω των σχολίων και οι τρόποι με τους οποίους οι αναγνώστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο μέσω της δικτύωσης τους με τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και των τεχνολογιών RSS. Επίσης, θα αναφερθούν οι διαφορές μεταξύ ιστολόγιου και ιστότοπου και θα παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο το WordPress σαν σύγχρονο ΣΔΠ², συνεισφέρει ουσιαστικά στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ιστότοπου. Τέλος, θα παρουσιαστούν ενδεικτικά κάποιοι ιστότοποι που μπορούν να δημιουργηθούν με την χρήση του WordPress.

1.1 Ανακαλύπτοντας το Blogging

Ένα ιστολόγιο είναι ένας εύκολος τρόπος για τη δημοσίευση του προσωπικού σας ημερολογίου με τις σκέψεις και τις ιδέες σας. Μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως μια αξιόπιστη διαδικτυακή πλατφόρμα για εταιρίες, πρακτορεία ειδήσεων, δημοσιογράφους, κα.

Ενδεικτικά κάποια παραδείγματα χρήσης ιστολογίων:

Προσωπικό: Στις περιπτώσεις τις οποίες ο αρθρογράφος πραγματεύεται ζητήματα της προσωπικής του ζωής ή θέματα που τον ενδιαφέρουν και τον προβληματίζουν, αναφερόμαστε σε προσωπικό ιστολόγιο. Συνήθως αφορούν στην οικογένεια, τα κατοικίδια, τα ταξίδια, τα προσωπικά ενδιαφέροντα για αθλητικά δρώμενα, την πολιτική και τις τέχνες.

---

¹<https://www.thebalancesmb.com/blogging-what-is-it-1794405>

²<http://www.kepa.gov.cy/dikthothite/Portal/PortalDocuments.aspx?DocumentId=a5d27b95-5b46-4a56-a535-0c2324141d42>

Επιχειρηματικό: Τα ιστολόγια είναι πολύ αποτελεσματικά εργαλεία για στρατηγικές προώθησης και marketing. Τα επαγγελματικά ιστολόγια συνήθως προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες για τους αναγνώστες και τους καταναλωτές, όπως οι εκπτώσεις και η ενημέρωση για νέα προϊόντα. Ακόμα, δίνουν την δυνατότητα στην επιχείρηση να συλλέγει μέσω των σχολίων, πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν εν τέλει για τη βελτιώσει του ίδιου του προϊόντος και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ένα παράδειγμα είναι το ιστολόγιο του Discovery Channel, <https://corporate.discovery.com/discovery-newsroom/>.

Ενημερωτικό/Δημοσιογραφικό: Πολλά μεγάλα ειδησεογραφικά δίκτυα (Majid, 2021) χρησιμοποιούν ιστολόγια για συνεχείς ενημερώσεις σε θέματα επικαιρότητας όπως είναι πολιτικά, τοπικά και διεθνή ζητήματα. Ένα παράδειγμα είναι το CNN Press Room, <https://cnnpressroom.blogs.cnn.com/>.

Κυβερνητικό: Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν ιστολόγια για την άμεση δημοσίευση νέων και ενημερώσεων. Σε συνδυασμό με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να αλληλοεπιδρούν με τους πολίτες αλλά και με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους. Στις ΗΠΑ, ο Λευκός Οίκος χρησιμοποιεί το WordPress στον επίσημο ιστότοπο του <https://whitehouse.gov>, με ανακοινώσεις για θέματα οικονομίας, ασφάλειας, μετανάστευσης και πολλά άλλα (Εικόνα 1-1).

Δημοσιογραφία των πολιτών³ (Μαστρογιάννη, 2021): Οι πολίτες χρησιμοποιούν ιστολόγια με σκοπό τον έλεγχο των ΜΜΕ, των εκλεγμένων αντιπροσώπων και των κυβερνήσεων, με τη δημοσίευση ειδήσεων, διασταύρωσή των ήδη δημοσιευμένων νέων και την επισήμανση των παραλείψεων από μέρους τους. Πολλά ΜΜΕ φιλοξενούν τις απόψεις αυτών των δημιουργών καθώς αναγνωρίζεται η αξία και ο ρόλος που διαδραματίζουν ως σύγχρονες φωνές που εκπροσωπούν μέρος της κοινωνίας των πολιτών. Ένα παράδειγμα είναι το συμμετοχικό ιστολόγιο Youth Ki Awaaz, <https://www.youthkiawaaz.com/>.

Επαγγελματικό: Τα επαγγελματικά ιστολόγια, συνήθως αποφέρουν έσοδα για τους ιδιοκτήτες τους καθώς λειτουργούν ως πλατφόρμες διαφήμισης ή με συνδρομή. Ένα παράδειγμα είναι το ιστολόγιο της Michelle Gardner (Lifestyle Media LLC, 2011). Η Michelle ξεκίνησε το ιστολόγιο σε μια προσπάθεια να βελτιώσει τα οικονομικά της.

---

³<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/51051>

BRIEFING ROOM

BLOG

Getting the Child Tax Credit Right for Puerto Rico: The American Rescue Plan's Permanent, Historic Changes to Tax Relief in Puerto Rico

APRIL 14, 2022 • BLOG

Taking on Gun Crime and Violence with a Whole-of-Government Approach

MARCH 28, 2022 • BLOG

How to Watch President Biden's First State of the Union Address

FILTER BY:

[View All](#)[Blog](#)[Disclosures](#)[Legislation](#)[Presidential Actions](#)[Press Briefings](#)[Speeches and Remarks](#)[Statements and Releases](#)

Tr

Εικόνα 1-1: Ο επίσημος ιστότοπος του Λευκού Οίκου χρησιμοποιεί WordPress

Οι ιστότοποι που αναφέρονται παραπάνω, χρησιμοποιούν την πλατφόρμα του WordPress. Πολλές επιχειρήσεις, οργανισμοί και ιδιώτες επιλέγουν το WordPress για τα ιστολόγια και τους ιστότοπους που διαχειρίζονται. Η προτίμηση στο WordPress προκύπτει από τη δημοτικότητα, την ευκολία στην χρήση αλλά και χάρη στη μεγάλη κοινότητα των προγραμματιστών που το στηρίζει ενεργά.

1.2 Κατανοώντας την τεχνολογία του WordPress

Το WordPress είναι ένα ελεύθερο και ανοικτού κώδικα λογισμικό που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ιστότοπων, blogs ή εφαρμογών. Χρησιμοποιεί τις γλώσσες προγραμματισμού PHP (W3schools, PHP Introduction, 2010) και MySQL (W3schools, MySQL Introduction, 2010), προσφέροντας όλα όσα χρειάζεται ένας χρήστης για να δημιουργήσει ένα ιστολόγιο και να δημοσιεύσει περιεχόμενο σε αυτό χωρίς να είναι απαραίτητη η γνώση προγραμματισμού. Εν συντομία, στο WordPress, όλο το περιεχόμενο αποθηκεύεται σε μια βάση δεδομένων MySQL στο λογαριασμό που φιλοξενείται ο ιστότοπος σας.

Η PHP είναι μια γλώσσα προγραμματισμού που σχεδιάστηκε για την δημιουργία δυναμικών ιστοσελίδων και είναι γνωστή ως Hypertext PreProcessor, ενώ είναι μια server-side (εκτελείται στον εξυπηρετητή) γλώσσα. Κάθε φορά που ένας επισκέπτης επισκέπτεται μια σελίδα για να διαβάσει το περιεχόμενό της, ένα αίτημα αποστέλλεται στον διακομιστή ιστού (Web Server). Η PHP λαμβάνει αυτό το αίτημα, αποκτά την απαραίτητη πληροφορία από τη βάση της

MySQL και παρουσιάζει τη ζητούμενη πληροφορία στον επισκέπτη μέσω του πλοηγού ιστού. Η MySQL είναι ένα σύστημα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων ανοικτού κώδικα (relational database management system – RDBMS), που χρησιμοποιεί την Structured Query Language (SQL), την πιο γνωστή γλώσσα για την προσθήκη, την πρόσβαση και την επεξεργασία δεδομένων σε μία Βάση Δεδομένων. Με απλά λόγια είναι η σύγχρονη «αποθήκη» όπου αποθηκεύονται όλα τα περιεχόμενα του ιστότοπου σας.

Η PHP και η MySQL είναι οι τεχνολογίες στις οποίες το WordPress βασίζεται, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι χρειάζεται εμπειρία σε αυτές τις γλώσσες για να χρησιμοποιηθεί. Οποιοσδήποτε και με οποιοδήποτε επίπεδο εμπειρίας, μπορεί να χρησιμοποιήσει το WordPress ακόμα και αν δε γνωρίζει τίποτα για την PHP και την MySQL.

1.3 Αρχαιοθέτηση του ιστορικού δημοσιεύσεων

Το περιεχόμενο, δηλαδή τα δεδομένα που είναι αποθηκευμένα στη βάση δεδομένων της MySQL, αναφέρεται στις δημοσιεύσεις του ιστότοπου, τις σελίδες, τα σχόλια και τις επιλογές του πίνακα ελέγχου/διαχείρισης του WordPress, από όπου γίνεται και η διαχείριση – παραμετροποίηση των επιλογών εμφάνιση και του περιεχομένου.

Το WordPress διατηρεί τα αρχεία του ιστορικού των δημοσιεύσεων σας αυτόματα χρονολογημένα και κατηγοριοποιημένα. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται με κάθε δημοσίευση που γίνεται στο ιστολόγιο. Το WordPress χρησιμοποιεί PHP και MySQL τεχνολογίες για την οργάνωση του περιεχομένου που δημοσιεύεται. Με αυτόν το τρόπο, οι αναγνώστες να μπορούν να έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο με βάση την ημερομηνία, τη θεματολογία, το συγγραφέα, τις ετικέτες ή οποιαδήποτε άλλη κατηγοριοποίηση έχουν επιλέξει. Όταν δημοσιεύεται περιεχόμενο σε έναν ιστότοπο που υποστηρίζεται από το WordPress, κάθε ανάρτηση μπορεί να αρχειοθετηθεί σε οποιαδήποτε κατηγορία επιλέξετε, ένα έξυπνο σύστημα αρχειοθέτησης επιτρέπει στον χρήστη και τους αναγνώστες να βρουν αναρτήσεις σε συγκεκριμένες κατηγορίες. Η σελίδα των αρχειοθετημένων δημοσιεύσεων ενός ιστολόγιου έχει μορφή παρόμοια με αυτή του ακόλουθου παραδείγματος: <https://blog.ted.com/archives/>. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα περιέχεται μια ενότητα με το όνομα Κατηγορίες (Topics), όπου μπορεί να βρεθεί μια λίστα κατηγοριών που δημιούργησαν οι διαχειριστές – συντάκτες του συγκεκριμένου ιστότοπου για τις αναρτήσεις τους. Επιλέγοντας την κατηγορία Live from TEDWomen, μας οδηγεί σε μια σειρά αναρτήσεων με τη συγκεκριμένη θεματολογία. (Εικόνα 1-2.)

Topics > Live from TEDWomen

Stories for "Live from TEDWomen"

What Now ... for the future? Notes from Session 6 of TEDWomen 2021

By Brian Greene, Crawford Hunt, Maria Ladias and Reid Catlett
on Dec 3, 2021

Over three days and six sessions at TEDWomen 2021, more than 40 speakers and performers shared ideas that spanned the globe and drew from across cultures and disciplines to answer the question: What now? For the final session, speakers explored the biggest question of all — What now for the future? — and encouraged us [...]

What Now ... for ingenuity and invention? Notes from Session 5 of TEDWomen 2021

By Brian Greene, Oliver Friedman, Reid Catlett and Tom Carter
on Dec 2, 2021

In Session 5, we turn to collective moments of joy. Seven speakers and a performer dove headfirst into creativity, helping us see the silver lining, embrace artistry and boldly chart out the world we want to live in. The event: TEDWomen 2021: Session 5, hosted by TEDWomen curators Helen Walters and Whitney Pennington Rodgers, in [...]

What Now ... for planet Earth? Notes from Session 4 of TEDWomen 2021

By Brian Greene, Crawford Hunt, Maria Ladias, Oliver Friedman and Tom Carter
on Dec 2, 2021

If we're going to continue to live, breathe and thrive together on this planet, we're going to have to answer a couple of very important questions: What now for the Earth? And how do we balance

What Now ... for work (and play)? Notes from Session 3 of TEDWomen 2021

By Maria Ladias, Oliver Friedman and Reid Catlett
on Dec 2, 2021

The way we think about work is shifting. Now is the time to rethink, rebuild and even completely reimagine the future of how business gets done — inside and outside the office. The six speakers of Session 3 share the highs and lows of this

Follow TED

Subscribe to the TED Talks Daily newsletter.

[Sign Up](#)

Εικόνα 1-2: Σελίδα με αναρτήσεις στην κατηγορία Ενημερώσεις Ιστολογίου

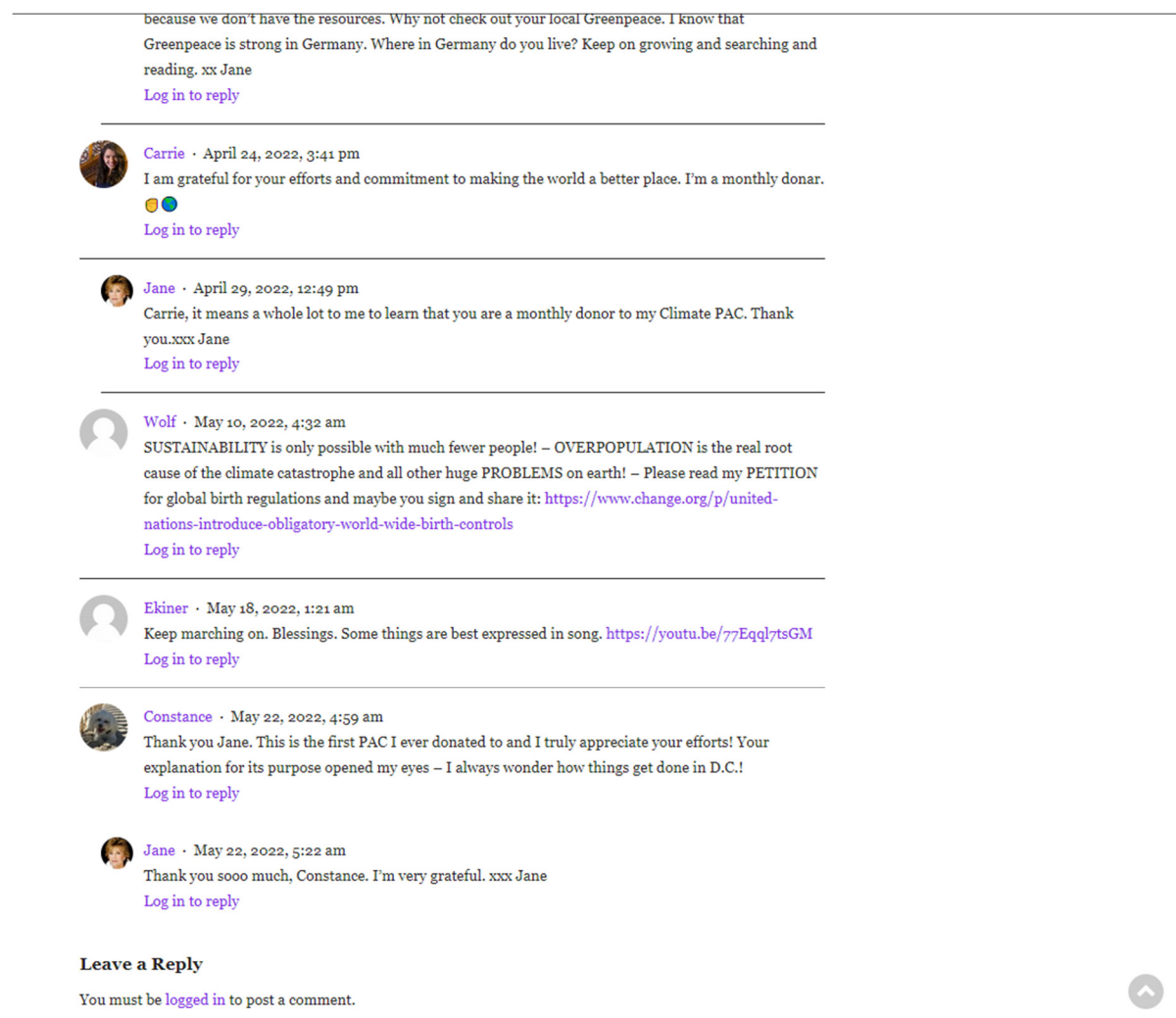
Το WordPress επιτρέπει τη δημιουργία όσων κατηγοριών επιθυμείτε, για τη διευκόλυνση της αρχειοθέτησης του περιεχομένου σας. Κάποιοι ιστότοποι έχουν μόνο μια κατηγορία, ενώ σε άλλους συναντάμε μια πληθώρα αυτών. Σε ότι αφορά την οργάνωση του περιεχομένου σας, το WordPress σας δίνει ελευθερία, επιτρέποντας στις προσωπικές σας προτιμήσεις να διαμορφώνουν την τελική μορφή του. Η χρήση των κατηγοριών είναι επιλογή σας, και δεν είναι απαραίτητες αν δεν τις επιθυμείτε.

Όταν αναζητάτε υπηρεσίες φιλοξενίας για τον ιστότοπο σας, είναι σημαντικό, το περιβάλλον φιλοξενίας να προσφέρει τακτικά, ημερήσια αντίγραφα ασφαλείας ώστε να μην υπάρξει περίπτωση απώλειας του περιεχόμενου, σε περίπτωση τεχνικού προβλήματος ή ανθρώπινου λάθους. Οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας ιστότοπων που προσφέρουν υπηρεσίες αντίγραφων ασφαλείας μπορούν να επαναφέρουν με σχετική ευκολία τον ιστότοπο σας σε μια τέτοια περίπτωση.

Το θέμα (εμφάνιση) που επιλέγεται για τον ιστότοπο σας, είτε είναι το προκαθορισμένο είτε το έχετε δημιουργήσει για τις ανάγκες του, δεν είναι μέρος του περιεχομένου του ιστότοπου. Τα αρχεία του κάθε θέματος, είναι μέρος των αρχείων του συστήματος και δεν αποθηκεύονται στη βάση δεδομένων. Για αυτό τον λόγο, η δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας για τα θέματα είναι επίσης προτεινομένη.

1.4 Αλληλοεπιδρώντας με τους αναγνώστες μέσω σχολίων

Μια ενδιαφέρουσα πτυχή της δημοσίευσης περιεχομένου με το WordPress είναι η ανατροφοδότηση που λαμβάνεται ως συντάκτης μέσω των σχολίων των αναγνωστών. Η λήψη σχολίων είναι σαν να έχετε ένα βιβλίο επισκεπτών στον ιστότοπο σας. Οι αναγνώστες μπορούν να προσθέτουν σχόλια – προτάσεις για το τι θα μπορούσε να δημοσιευθεί στον ιστότοπο, και ο συντάκτης μπορεί να αλληλοεπιδρά και να απαντά σε αυτά δημιουργώντας συζητήσεις. (Εικόνα 1-3.) Τα σχόλια και οι προτάσεις τους συνεισφέρουν στην ανάλυση των ιδεών και των σκέψεων που παρουσιάζεται, δίνοντας τους παράλληλα τη δυνατότητα της συμμετοχής.

The screenshot displays a comment thread on a WordPress site. At the top, a comment from 'Jane' is partially visible, discussing local Greenpeace resources. Below it, a comment from 'Carrie' (dated April 24, 2022) expresses gratitude for the site's efforts and mentions being a monthly donor. A reply from 'Jane' (dated April 29, 2022) thanks Carrie for her donation. Further down, a comment from 'Wolf' (dated May 10, 2022) discusses sustainability and overpopulation, including a link to a petition. A reply from 'Ekiner' (dated May 18, 2022) shares a video link. Another reply from 'Constance' (dated May 22, 2022) thanks Jane for her explanation. Finally, a reply from 'Jane' (dated May 22, 2022) thanks Constance. At the bottom, there is a 'Leave a Reply' section with a note that users must be logged in to post a comment.

Εικόνα 1-3: Σχόλια και απαντήσεις σε ιστολόγιο.

Ο πίνακας ελέγχου (ΠΣΔ, χ.χ.) του WordPress δίνει πλήρη διαχειριστικό έλεγχο στο ποιος θα μπορεί να αφήνει σχόλια. Επιπλέον, αν κάποιος αναγνώστης αφήσει αμφιλεγόμενο περιεχόμενο, αυτό μπορεί να επεξεργαστεί ή να διαγραφεί από εσάς. Υπάρχει ακόμα, η δυνατότητα απενεργοποίησης σχολίων στην εκάστοτε δημοσίευση ή συνολικά για τον ιστότοπο.

1.5 Συνεχής ενημέρωση των αναγνωστών

Η ροή RSS (Really Simple Syndication – Πολύ Απλή Διανομή)⁴ είναι μια επιλογή ενημερώσεων την οποία αναζητούν οι αναγνώστες των ιστολογίων. Το RSS είναι γραμμένο στην πρότυπη, καθιερωμένη και ευρέως υποστηριζόμενη γλώσσα σήμανσης XML (Extensible Markup Language), ως ένα μικρό αρχείο που μπορεί να διαβαστεί από τους αναγνώστες RSS (Πίνακας 1-1). Μπορεί να παρομοιαστεί ως μια εύκολα διανεμόμενη και αυτόματα ανανεώσιμη λίστα «νέων αναρτήσεων» για έναν ιστότοπο.

Πίνακας 1-1: Δημοφιλείς αναγνώστες ροών RSS⁵

Αναγνώστης	Πηγή	Περιγραφή
Feedly	http://feedly.com	Το Feedly είναι ένα δημοφιλές πρόγραμμα ανάγνωσης ροών RSS που σας επιτρέπει να οργανώσετε και να διαβάσετε όλα τα αγαπημένα σας ιστολόγια με ένα βολικό τρόπο. Προσφέρεται επίσης, με πρόσθετες λειτουργίες πέρα από το να είναι πρόγραμμα ανάγνωσης ροών τροφοδοσίας.
Inoreader	https://www.inoreader.com/	Το Inoreader είναι ένας συνδυασμός δυνατοτήτων ανάγνωσης ροών τροφοδοσίας RSS τόσο για αρχάριους όσο και για προχωρημένους χρήστες. Μπορείτε να διαβάσετε τις ροές τροφοδοσίας του σε περιβάλλον Windows, σε iOS και στο Android. Επιπλέον, μπορείτε να δημιουργήσετε φακέλους εκτός σύνδεσης για πρόσβαση στο περιεχόμενο όποτε θέλετε.
Dlvr.it	https://dlvrit.com	Το Dlvr.it χρησιμοποιεί την RSS τεχνολογία για αυτόματη δημοσίευση στο Facebook, το Twitter, το LinkedIn, το Pinterest και άλλα κοινωνικά δίκτυα (Τζικόπουλος, 2013).

Εργαλεία όπως οι αναγνώστες ροής (feed readers) και τα ενημερωτικά email μπορούν να χρησιμοποιούν ροές RSS από έναν ιστότοπο και να μεταφέρουν την πληροφορία ως μια κοινή λίστα περιεχομένου του ιστότοπου σας. Οι διαχειριστές των ιστότοπων επιτρέπουν τη δημοσίευση RSS και δίνουν την δυνατότητα σε αυτά τα εργαλεία να διαμοιράζουν τα δεδομένα τους, με σκοπό την αύξηση του κοινού στο οποίο φτάνουν οι δημοσιεύσεις τους.

Ο Πίνακας 1-1 παρουσιάζει κάποια δημοφιλή εργαλεία που κάνουν χρήση των ροών RSS για το διαμοιρασμό περιεχομένου από ιστότοπους.

⁴<https://www.techpress.gr/index.php/archives/9450>

⁵<https://www.wired.com/story/best-rss-feed-readers/>

Για τους αναγνώστες που θέλουν να είναι ενημερωμένοι για το περιεχόμενο που δημοσιεύεται σε έναν ιστότοπο, υπάρχει η επιλογή εγγραφής στην ροή RSS του ιστότοπου σας. Οι ροές RSS του WordPress, ανακαλύπτονται αυτόματα από τα διάφορα προγράμματα ανάγνωσης ροών. Οι αναγνώστες χρειάζονται μόνο την δικτυακή διεύθυνση του ιστότοπου και στη συνέχεια εμφανίζουν αυτόματα τις ροές RSS.

Το WordPress υποστηρίζει πολλαπλούς τύπους ροών RSS (WordPress, n.d.). Μιας και οι ροές είναι δομημένες μέσα στην πλατφόρμα δε χρειάζεται καμία άλλη ενέργεια για να μπορέσουν οι αναγνώστες να αποκτήσουν πρόσβαση σε μια ροή RSS του περιεχομένου του ιστοτόπου σας.

1.6 Trackback - Παρακολούθηση

Ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσουμε τι είναι τα trackbacks⁶ είναι να τα σκεφτούμε ως σχόλια, με τη διαφορά πως τα trackbacks είναι σχόλια που αφήνει ένας ιστότοπος σε έναν άλλο ιστότοπο και σε αντίθεση με τα σχόλια που αφήνουν οι αναγνώστες του.

Μπορεί να ακούγεται ως κάτι το περίεργο, αλλά δεν είναι αν αναλογιστούμε πως το trackback δημιουργείτε όταν γίνεται μια ανάρτηση από τον συντάκτη ενός ιστότοπου, και στο περιεχόμενο της δημοσίευσης αυτής υπάρχει ενεργός σύνδεσμος που ανήκει σε συντάκτη ενός άλλου ιστότοπου. Μετά τη δημιουργία της συγκεκριμένης ανάρτησης στον ιστότοπο, αποστέλλεται ένα υπόμνημα στον ιστότοπο του ενεργού συνδέσμου. Ο συνδεδεμένος ιστότοπος αναρτά μια απόδειξη αναγνώρισης της ανάρτησης με την μορφή σχολίου. Η πληροφορία που περιέχεται στο trackback περιλαμβάνει ενεργούς συνδέσμους και για τους δυο ιστότοπους και πληροφορίες για την ημέρα και την ώρα της ανάρτησης.

Το υπόμνημα αποστέλλεται με τη μορφή ring δικτύου (ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται για τη δοκιμή εάν ένας σύνδεσμος είναι προσβάσιμος μέσω του διαδικτύου) από τον ιστότοπο της ανάρτησης προς την ιστότοπο που του ενεργού συνδέσμου. Αυτή η διαδικασία γίνεται μόνο όταν και οι δυο ιστότοποι υποστηρίζουν πρωτόκολλο trackback.

Η χρήση trackback είναι ένας απλός τρόπος για να σχολιάσει ένας συντάκτης το περιεχόμενο το οποίο δημοσιεύει ένας άλλος σε έναν διαφορετικό ιστότοπο, ενώ παράλληλα προσθέτει νέο περιεχόμενο στον δικό του. Οι περισσότεροι συντάκτες επιθυμούν να λαμβάνουν trackback για τις δημοσιεύσεις τους.

1.7 Αντιμετωπίζοντας τα ανεπιθύμητα σχόλια και trackback

Η μεγαλύτερη δυσκολία στη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο είναι τα ανεπιθύμητα σχόλια και trackback. Με την άνοδο του blogging υπήρξε αντίστοιχη άνοδος των ανεπιθύμητων μηνυμάτων. Μπορούμε να το παρομοιάσουμε με την ανεπιθύμητη αλληλογραφία. Το αποτέλεσμα τους είναι το ίδιο ενοχλητικό με την ανεπιθύμητη αλληλογραφία.

Οι κακόβουλοι χρήστες χρησιμοποιούν σχόλια με τις διευθύνσεις των ιστότοπων τους χωρίς όμως να έχουν καμία συνάφεια με το αντικείμενο που πραγματεύεται η δημοσίευση ή η συζήτηση στα σχόλια. Αυτό συμβαίνει επειδή, οι ιστότοποι λαμβάνουν υψηλότερες καταχωρήσεις στις μηχανές αναζήτησης αν έχουν πολλαπλούς συνδέσμους από πολλούς διαφορετικούς ιστότοπους, όπως συμβαίνει με τα trackbacks. Με τη χρήση λογισμικού όπως

---

⁶<https://www.inewsg.com/116/ti-einai-ta-pingbacks-ti-ta-trackbacks-kai-poia-i-diafora-tous.htm>

είναι το WordPress, το οποίο έχει τη δυνατότητα σχολίων και trackback, οι ιστότοποι γίνονται στόχοι για τους κακόβουλους χρήστες του διαδικτύου⁷ (Γάλλος, 2015).

Καθώς τα σχόλια και τα trackbacks δημοσιεύονται δημόσια, συνήθως με ενεργό σύνδεσμο προς άλλους ιστότοπους, οι κακόβουλοι χρήστες δημοσιεύουν αναρτήσεις με τους συνδέσμους τους κάνοντας χρήση προγραμμάτων που βρίσκουν σε ιστότοπους με ανοιχτές φόρμες υποβολής σχολίων και καταφέρνουν να δημοσιεύσουν χιλιάδες σχόλια με συνδέσμους ιστού που οδηγούν στους ιστότοπους τους.

Κανένας δεν επιθυμεί να λαμβάνει ανεπιθύμητα μηνύματα. Για το λόγο αυτό οι προγραμματιστές των προγραμμάτων ΣΔΠ, όπως το WordPress, σπαταλούν πολύ χρόνο στο να εμποδίζουν τους κακόβουλους χρήστες και σε μεγάλο βαθμό τα καταφέρνουν. Υπάρχουν όμως και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι κακόβουλοι χρήστες καταφέρνουν να ξεπερνάνε τους μηχανισμούς ασφαλείας.

Οι ιστότοποι που χρησιμοποιούν το WordPress έχουν ένα κοινό μηχανισμό ασφάλειας, το Akismet⁸, το οποίο αποτρέπει τα ανεπιθύμητα μηνύματα. Το Akismet είναι ένα πρόσθετο στο WordPress που έχει δημιουργηθεί από τους ίδιους τους δημιουργούς του.

1.8 Χρησιμοποιώντας το WordPress ως Σύστημα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ)

Τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ) (Καλλαράς Ι, 2018) είναι πλατφόρμες που επιτρέπουν την ολοκληρωμένη διαχείριση ενός ιστότοπου στο διαδίκτυο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το WordPress παρέχει τη δυνατότητα να δημιουργείτε και να δημοσιεύετε όλα τα είδη περιεχομένου στον ιστότοπό σας, συμπεριλαμβανομένων σελίδων, αναρτήσεων ιστολογίου και σελίδων ηλεκτρονικού εμπορίου για πώληση προϊόντων, βίντεο, αρχείων ήχου και πολλά άλλα (Ξαρχάκος, 2020).

Ένα ιστολόγιο είναι μια εμφάνιση περιεχομένου σε χρονολογική σειρά, τις περισσότερες φορές γραμμένο από τον συντάκτη του ιστολογίου. Οι αναρτήσεις δημοσιεύονται και, συνήθως, κατηγοριοποιούνται ανά θέμα και αρχειοθετούνται κατά ημερομηνία. Οι αναρτήσεις ιστολογίου μπορούν να έχουν ενεργοποιημένα σχόλια, ώστε οι αναγνώστες να μπορούν να δημοσιεύουν τα σχόλιά τους και ο συγγραφέας να μπορεί να απαντήσει, δημιουργώντας έναν διάλογο συγγραφέα αναγνώστη σχετικά με μια συγκεκριμένα ανάρτηση.

Ένας ιστότοπος είναι μια συλλογή δημοσιευμένων σελίδων με διαφορετικές ενότητες που προσφέρουν στον επισκέπτη διαφορετικές εμπειρίες. Ένας ιστότοπος μπορεί να ενσωματώσει ένα ιστολόγιο, αλλά συνήθως εμπεριέχει επιπλέον ενότητες και λειτουργίες. Αυτές οι ενότητες περιλαμβάνουν:

- **Συλλογές φωτογραφιών:** Άλμπουμ φωτογραφιών που έχουν δημοσιευτεί σε συγκεκριμένη περιοχή του ιστότοπου με σκοπό να είναι εύκολα προσβάσιμα και με διαθέσιμη την επιλογή προσθήκης σχολίων από τους αναγνώστες.
- **Ηλεκτρονικά καταστήματα:** Πλήρως ενσωματωμένες περιοχές καλαθιών αγορών, στις οποίες μπορείτε να εισάγεται προϊόντα που μπορούν να αγοραστούν από τους επισκέπτες σας.
- **Φόρουμ συζήτησης:** Οι επισκέπτες μπορούν να συνδέονται, να δημιουργούν θέματα συζήτησης και να αλληλοεπιδρούν με άλλους επισκέπτες.

---

⁷<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/3312>

⁸<https://el.wordpress.org/plugins/akismet/>

- **Κοινότητες:** Οι επισκέπτες μπορούν να γίνονται μέλη, να δημιουργούν προφίλ, να γίνονται φίλοι με άλλα μέλη, να δημιουργούν ομάδες, κλπ.
- **Χαρτοφυλάκια:** Ενότητες όπου φωτογράφοι, καλλιτέχνες ή σχεδιαστές ιστότοπων παρουσιάζουν δείγματα της δουλειά τους.
- **Φόρμες ανατροφοδότησης:** Φόρμες επικοινωνίας που συμπληρώνουν οι επισκέπτες σας με πληροφορίες που στη συνέχεια σας αποστέλλονται μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- **Στατικές σελίδες** (όπως οι Συχνές ερωτήσεις και Επικοινωνία): Αυτές οι σελίδες δεν αλλάζουν όσο συχνά αλλάζουν τα ιστολόγια.

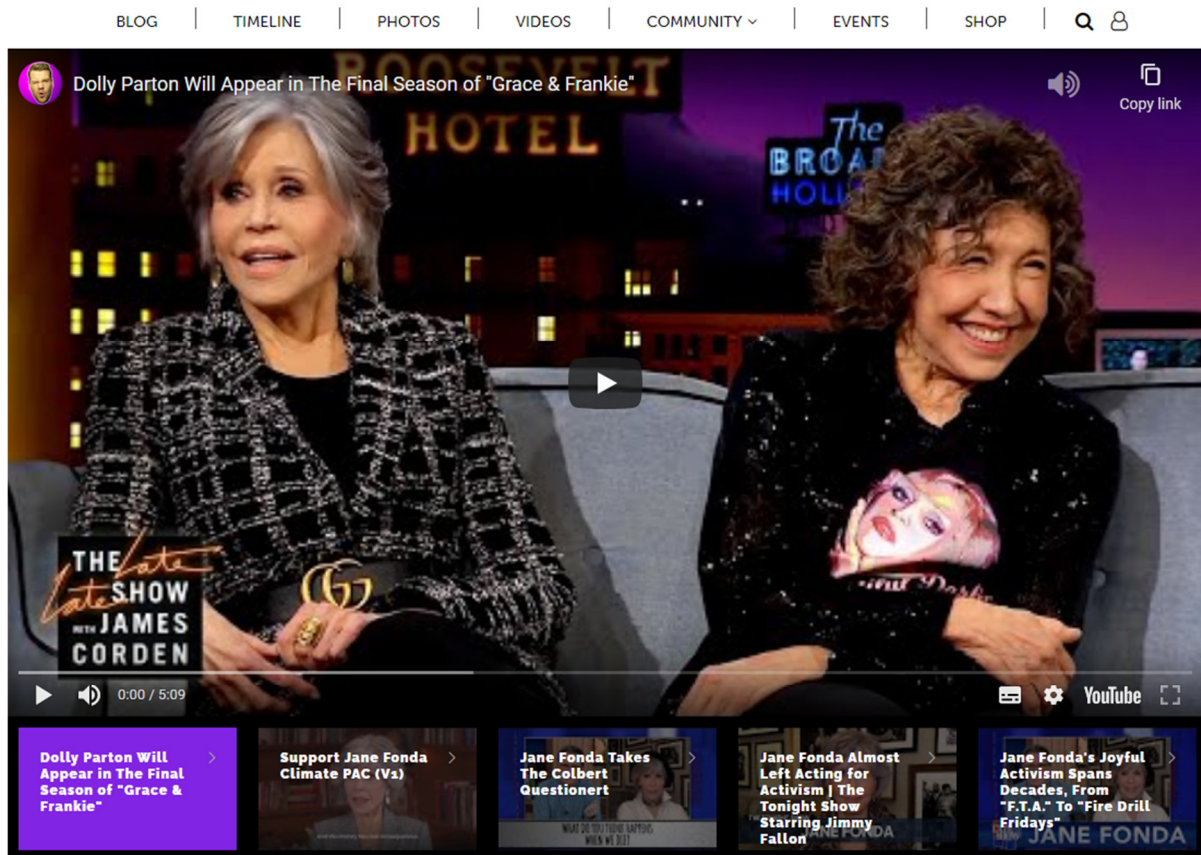
Η παραπάνω λίστα είναι ενδεικτική, με μερικές από τις πιο κοινές ενότητες που συναντούμε σε ιστότοπους.

Εικόνα 1-4: Χρονολογική εμφάνιση των αναρτήσεων.

Η εικόνα 1-4 δείχνει πως εμφανίζεται ένα επαγγελματικό ιστολόγιο. Σαν παράδειγμα το <https://www.janefonda.com/blog/> μας δείχνει πως εμφανίζονται πρώτες οι νεότερες αναρτήσεις.

Ο επαγγελματικός ιστότοπος στον οποίο ανήκει το παραπάνω ιστολόγιο, <https://www.janefonda.com/> χρησιμοποιεί επίσης WordPress. Αυτός ο ολοκληρωμένος ιστότοπος περιέχει την κυρία ιστοσελίδα πληροφοριών που λειτουργεί ως αρχική σελίδα για το υπόλοιπο περιεχόμενο. Στο υπόλοιπο περιεχόμενο βρίσκετε ιστολόγιο, φωτογραφίες,

φόρμα επικοινωνίας και άλλες ενότητες. Στην εικόνα 1-5 φαίνεται η διαφορά του ιστότοπου από το ιστολόγιο.

BLOG

Εικόνα 1-5: Επαγγελματικός ιστότοπος ο οποίος χρησιμοποιεί WordPress ως ΣΔΠ.

Η χρήση του WordPress ως ΣΔΠ σημαίνει ότι δημιουργείτε περισσότερα από ένα ιστολόγιο. Δημιουργείτε έναν ολόκληρο ιστότοπο, γεμάτο από ενότητες και λειτουργίες που προσφέρουν διαφορετικές εμπειρίες στους επισκέπτες σας.

Κεφάλαιο 2: Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξερευνήσουμε διάφορες έννοιες του λογισμικού ανοιχτού κώδικα⁹ και θα μελετήσουμε σχετικά παραδείγματα. Θα εστιάσουμε στην κατανόηση της άδειας χρήσης του WordPress, καθώς και στον τρόπο εφαρμογής της.

⁹https://mathe.ellak.gr/?page_id=132

2.1 Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα

Το λογισμικό ανοιχτού κώδικα είναι ένα «κίνημα» που ξεκίνησε στη βιομηχανία λογισμικού τη δεκαετία του 1980. Η προέλευσή του αποτελεί συχνά αντικείμενο συζήτησης, ωστόσο οι περισσότεροι συμφωνούν με την άποψη ότι η ιδέα του λογισμικού ανοιχτού κώδικα πρωτοεμφανίστηκε το 1983, όταν η Netscape δημοσίευσε τον πηγαίο κώδικα (source code) του Navigator web browser, ένα πρόγραμμα περιήγησης ιστού, καθιστώντας τον ελεύθερα διαθέσιμο σε οποιοδήποτε ήθελε να τον μελετήσει, να τον τροποποιήσει ή να τον αναδιανείμει. Οι χρήστες του λογισμικού ανοιχτού κώδικα WordPress, πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν την έννοια του «ανοιχτού κώδικα» καθώς και την άδεια χρήσης (license), σύμφωνα με την οποία έχει αναπτυχθεί το WordPress. Οι πολιτικές του WordPress μπορούν να επηρεάσουν τόσο έναν χρήστη που σκοπεύει να αναπτύξει Πρόσθετα (Plugins) ή Θέματα (Themes) που μπορούν να εγκατασταθούν/ενσωματωθούν σε μία πλατφόρμα WordPress, όσο και ένα απλό χρήστη. Οι χρήστες του λογισμικού WordPress, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να κατανοήσουν την έννοια του «ανοιχτού κώδικα» και της άδειας χρήσης του, διότι με αυτό τον τρόπο θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν πρακτικές συμβατές με τη βασική άδεια χρήσης του λογισμικού WordPress.

Αυτό το κεφάλαιο αποτελεί μια εισαγωγή στην έννοια «ανοιχτού κώδικα», την Πρωτοβουλία Ανοιχτού Κώδικα (Open Source Initiative – OSI)¹⁰ και την Γενική Δημόσια Άδεια GNU (General Public License – GPL)¹¹ – άδεια στην οποία βασίζεται και το WordPress (συγκεκριμένα η GPLv2). Εδώ θα παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο ένας χρήστης (προγραμματιστής προσθηκών ή θεμάτων) μπορεί να εφαρμόσει την άδεια GPL, σε οποιαδήποτε έργο (project) συμβατό με το WordPress επιθυμεί να δημοσιεύσει, καθώς και το πως ένας χρήστης μπορεί να αποφύγει πιθανά προβλήματα εφαρμόζοντας την GPL που ισχύει και για το WordPress.

Το ακρωνύμιο IANAL (I Am Not a Lawyer – Δεν είμαι δικηγόρος) που συχνά εντοπίζεται σε άρθρα σχετικά με το WordPress και την GPL, αναφέρεται προκειμένου να καταστεί σαφές ότι οι πληροφορίες που παρέχονται σε αυτό το κεφάλαιο δεν πρέπει να ερμηνεύονται ως νομική συμβουλή, αλλά ως μια εισαγωγή στην έννοια του «ανοιχτού κώδικα» και της GPL, και στοχεύουν στην παρουσίαση των εννοιών που σχετίζονται με την πλατφόρμα WordPress.

2.2 Λογισμικό Ανοιχτού Κώδικα - Ορισμός

Λογισμικό ανοιχτού κώδικα, με απλά λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι νοείται το λογισμικό του οποίου ο πηγαίος κώδικας είναι ελεύθερα διαθέσιμος στο ευρύ κοινό και μπορεί να τροποποιηθεί και να αναδιανεμηθεί από οποιονδήποτε χωρίς περιορισμούς ή συνέπειες.

Το Open Source Initiative (OSI), είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που προωθεί λογισμικό ανοιχτού κώδικα (<https://opensource.org>). Το OSI, που ιδρύθηκε το 1998 για να οργανώσει επίσημα το «κίνημα» του λογισμικού ανοιχτού κώδικα, απέδωσε ένα πολύ σαφή και ευνόητο ορισμό στο λογισμικό ανοιχτού κώδικα. Σύμφωνα με τον OSI, ανοιχτός κώδικας δε σημαίνει μόνο ελεύθερη πρόσβαση στον πηγαίο κώδικα, αλλά επιπλέον οι όροι διανομής του λογισμικού ανοιχτού κώδικα πρέπει να πληρούν επιπλέον και τα ακόλουθα κριτήρια:

α. Ελεύθερη Αναδιανομή

---

¹⁰<https://opensource.org/osd>

¹¹<https://legal.heal-link.gr/index.php/open-licenses>

Η άδεια δεν πρέπει να περιορίζει την πώληση ή τη δωρεάν διανομή του λογισμικού ανοιχτού κώδικα ως μέρος ενός συνολικότερου λογισμικού που περιέχει προγράμματα από διαφορετικές πηγές. Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να απαιτεί δικαιώματα εκμετάλλευσης ή άλλο αντίτιμο για μια τέτοια πώληση.

β. Πηγαίος Κώδικας

Το πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει τον πηγαίο κώδικα και να επιτρέπει τη διανομή του, τόσο σε μορφή πηγαίου κώδικα όσο και σε μορφή μεταγλωττισμένου προγράμματος. Όταν ένα έργο δεν διανέμεται μαζί με τον πηγαίο κώδικα του, τότε ο πηγαίος κώδικας πρέπει να είναι δημοσιευμένος σε ένα ευρέως γνωστό μέσο, ώστε όποιος/όποια επιθυμεί να μπορεί να τον αποκτήσει, έναντι ενός εύλογου κόστους ή δωρεάν (κατά προτίμηση), κατεβάζοντάς το από το διαδίκτυο. Ο πηγαίος κώδικας πρέπει να είναι η προτιμώμενη μορφή με την οποία ένας προγραμματιστής θα μπορούσε να τροποποιήσει ένα πρόγραμμα. Δεν επιτρέπεται η διανομή σκόπιμα συγκεχυμένου πηγαίου κώδικα, καθώς επίσης και οι ενδιάμεσες φόρμες, όπως η έξοδος ενός προεπεξεργαστή ή μεταφραστή κειμένου.

γ. Παράγωγα Έργα

Η άδεια χρήσης πρέπει να επιτρέπει τη δημιουργία τροποποιήσεων και παράγωγων προϊόντων, με την προϋπόθεση ότι η αναδιανομή τους υπόκειται στους αυτούς όρους της άδειας χρήσης του αρχικού λογισμικού.

δ. Ακεραιότητα του Πηγαίου Κώδικα του Προγραμματιστή

Η άδεια χρήσης ενδέχεται να περιορίσει τη διανομή του πηγαίου κώδικα σε τροποποιημένη μορφή μόνο εάν η άδεια χρήσης επιτρέπει τη διανομή «αρχείων ενημερωμένης έκδοσης κώδικα» (patch file) με τον πηγαίο κώδικα, με σκοπό την τροποποίηση του προγράμματος μετά τον προγραμματισμό του. Η άδεια χρήσης πρέπει να επιτρέπει ρητά τη διανομή λογισμικού που έχει κατασκευαστεί μετά από την τροποποίηση του πηγαίου κώδικα, και δύναται να απαιτεί τα παράγωγα έργα να έχουν διαφορετικό όνομα ή αριθμό έκδοσης, από αυτόν του αρχικού λογισμικού.

ε. Καμία διάκριση εις βάρος προσώπων ή ομάδων

Η άδεια δεν πρέπει να περιέχει διακρίσεις σε βάρος οποιουδήποτε ατόμου ή ομάδας προσώπων.

στ. Καμία διάκριση εις βάρος των τομέων δράσης

Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να περιορίζει οποιονδήποτε από τη χρήση του προγράμματος, ανεξάρτητα με τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται. Για παράδειγμα, η άδεια χρήσης δεν μπορεί να απαγορεύει τη χρήση του προγράμματος σε μια επιχείρηση ή έναν/μία χρήστη που δραστηριοποιείται σε μια έρευνα που διεξάγεται στον τομέα της γενετικής.

ζ. Διανομή Άδειας Χρήσης

Τα δικαιώματα που συνδέονται με το πρόγραμμα πρέπει να ισχύουν και για όλους αυτούς στους οποίους αναδιανέμεται, χωρίς την υποχρέωση (ή ανάγκη) σύνταξης κάποιας πρόσθετης άδειας.

η. Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να αφορά συγκεκριμένα ένα προϊόν

Τα δικαιώματα που συνδέονται με το πρόγραμμα δεν πρέπει να εξαρτώνται από το αν το πρόγραμμα αποτελεί μέρος ή όχι μιας συγκεκριμένης διανομής λογισμικού. Εάν το πρόγραμμα εξαχθεί από αυτή τη διανομή και χρησιμοποιηθεί ή διανεμηθεί σύμφωνα με τους όρους της άδειας χρήσης του, όλα τα νομικά πρόσωπα στα οποία αναδιανέμεται το πρόγραμμα θα πρέπει

να έχουν τα ίδια δικαιώματα με αυτά που παρέχονται σε συνδυασμό με την αρχική διανομή λογισμικού.

θ. Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να περιορίζει άλλο λογισμικό

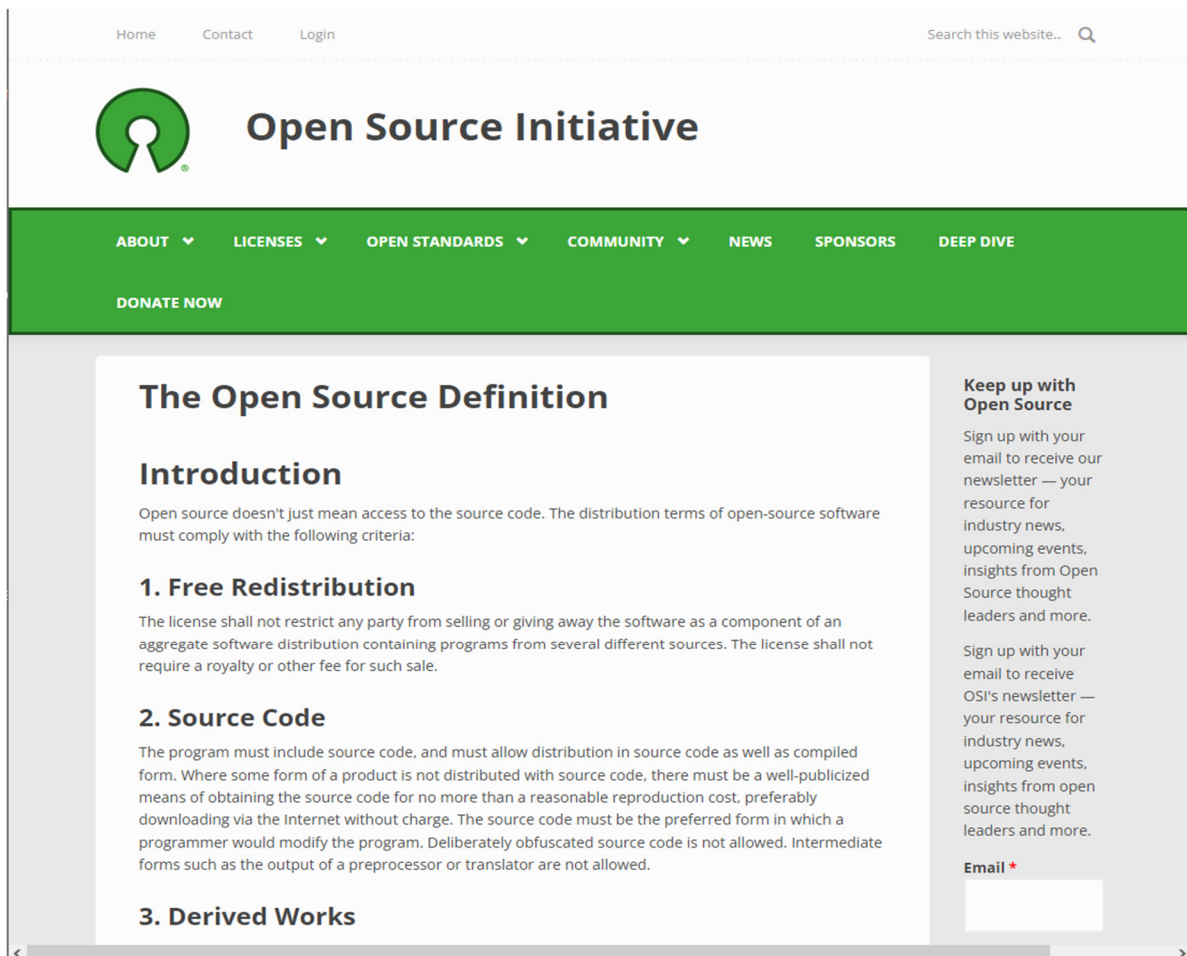
Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να θέτει περιορισμούς σε άλλα λογισμικά που διανέμονται μαζί με το αδειοδοτημένο λογισμικό. Για παράδειγμα, η άδεια χρήσης δεν πρέπει να ορίζει ότι όλα τα άλλα προγράμματα που διανέμονται μαζί με το αδειοδοτημένο πρόγραμμα πρέπει να είναι λογισμικά ανοικτού κώδικα.

ι. Η άδεια πρέπει να είναι τεχνολογικά ουδέτερη

Καμία διάταξη της άδειας δεν μπορεί να βασίζεται σε οποιαδήποτε μεμονωμένη τεχνολογία ή είδος (στυλ) διεπαφής.

Τα προηγούμενα στοιχεία αποτελούν τον ορισμό του λογισμικού ανοικτού κώδικα, όπως προβλέπεται από τον OSI. Ο υπόψη ορισμός δημοσιεύεται στον ιστότοπο του OSI (Εικόνα 2-1), που φιλοξενείται στο σύνδεσμο: <https://opensource.org/osd>.

Ο πηγαίος κώδικας ενός λογισμικού ανοικτού κώδικα πρέπει να είναι ελεύθερα διαθέσιμος και οποιαδήποτε άδεια χρήσης του λογισμικού ανοικτού κώδικα πρέπει να συμμορφώνεται με αυτόν τον ορισμό. Με βάση τον ορισμό OSI, το WordPress συγκαταλέγεται στα λογισμικά ανοικτού κώδικα. Ο πηγαίος κώδικάς του, είναι προσβάσιμος και διαθέσιμος σε οποιονδήποτε επιθυμεί να τον δει, να τον τροποποιήσει και να τον διανεμίει χωρίς κόστος, οπουδήποτε, ανά πάσα στιγμή ή για οποιονδήποτε για λόγο.

The screenshot shows the Open Source Initiative (OSI) website. At the top, there is a navigation bar with links for Home, Contact, and Login, and a search bar. Below the navigation bar is the OSI logo and the text 'Open Source Initiative'. A green navigation bar contains links for ABOUT, LICENSES, OPEN STANDARDS, COMMUNITY, NEWS, SPONSORS, and DEEP DIVE, along with a 'DONATE NOW' button. The main content area features the title 'The Open Source Definition' and an 'Introduction' section. The introduction states that open source doesn't just mean access to the source code and lists the following criteria:

- 1. Free Redistribution**
The license shall not restrict any party from selling or giving away the software as a component of an aggregate software distribution containing programs from several different sources. The license shall not require a royalty or other fee for such sale.
- 2. Source Code**
The program must include source code, and must allow distribution in source code as well as compiled form. Where some form of a product is not distributed with source code, there must be a well-publicized means of obtaining the source code for no more than a reasonable reproduction cost, preferably downloading via the Internet without charge. The source code must be the preferred form in which a programmer would modify the program. Deliberately obfuscated source code is not allowed. Intermediate forms such as the output of a preprocessor or translator are not allowed.
- 3. Derived Works**

On the right side of the page, there is a 'Keep up with Open Source' section with two newsletter sign-up forms, each with an 'Email' field and a red asterisk indicating a required field.

Εικόνα 2-1: Ορισμός Λογισμικού Ανοικτού Κώδικα Σύμφωνα με τον OSI

Μπορεί εύκολα κάποιος να εντοπίσει, παραδείγματα ιδιαίτερα δημοφιλών εταιρειών που χρησιμοποιούν λογισμικό ανοιχτού κώδικα. Μερικές από αυτές περιγράφονται στην ακόλουθη λίστα:

- **Mozilla** (<https://www.mozilla.org>): Κοινότητα της οποίας τα προγράμματα περιλαμβάνουν το δημοφιλές πρόγραμμα περιήγησης διαδικτύου Firefox και το πρόγραμμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Thunderbird. Όλα τα προγράμματα είναι ανοιχτού κώδικα και θεωρούνται δημόσιοι πόροι.
- **PHP** (<http://php.net>): Μια ενσωματωμένη σε HTML γλώσσα προγραμματισμού υψηλού επιπέδου (scripting language), που υποστηρίζει τον προεπεξεργαστή κειμένου PHP. Η PHP αποτελεί μια από τις πιο διαδεδομένες τεχνολογίες στο Παγκόσμιο Ιστό, καθώς χρησιμοποιείται από πληθώρα εφαρμογών και ιστοτόπων. Η εγκατάστασή της, στον διακομιστή ιστού (web server), είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί να εκτελεστεί με επιτυχία η πλατφόρμα WordPress.
- **MySQL** (<https://www.mysql.com>): Η πιο δημοφιλής στον κόσμο βάση δεδομένων ανοιχτού κώδικα. Ένας διακομιστής ιστού χρησιμοποιεί τη MySQL για να αποθηκεύσει όλα τα δεδομένα από την εγκατάσταση του WordPress, συμπεριλαμβανομένων των αναρτήσεων, των σελίδων, των σχολίων, των συνδέσμων, των προσθηκών, του θέματος και των μικροεφαρμογών (widget) του.
- **Linux** (<https://www.linux.org>): Ένα λειτουργικό σύστημα ανοιχτού κώδικα, που μεταξύ άλλων οργανισμών, χρησιμοποιείται και από παρόχους φιλοξενίας ιστοτόπων (hosting providers).

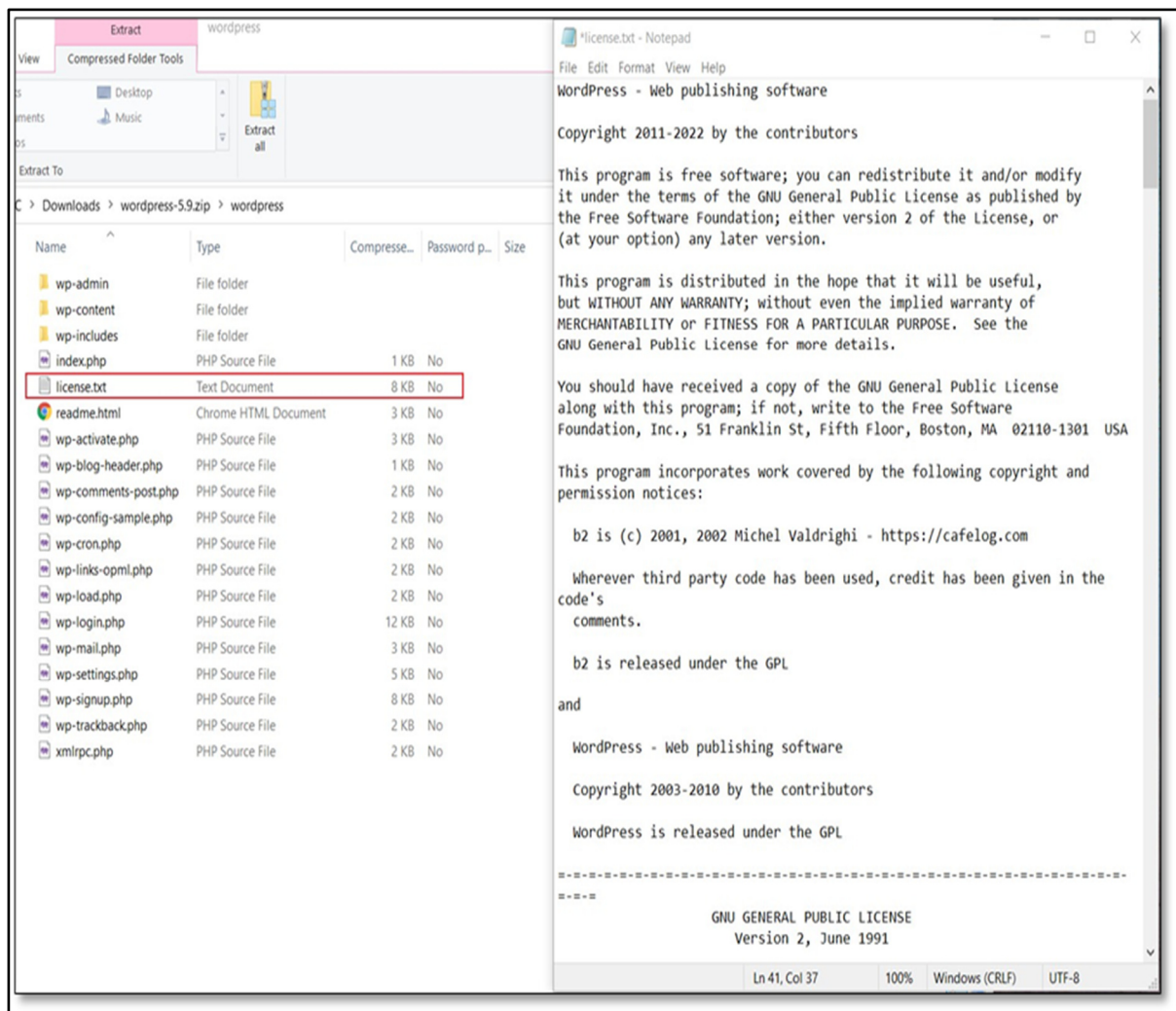
Το WordPress, ως λογισμικό ανοιχτού κώδικα, ανήκει σε μία ξεχωριστή κοινότητα. Παρόλα αυτά, το λογισμικό ανοιχτού κώδικα από μόνο του, δεν θεωρείται άδεια χρήσης. Στην επόμενη ενότητα θα αναφερθούμε στις άδειες χρήσης. Η έννοια του «ανοιχτού κώδικα» είναι ένα «κίνημα» – μερικοί άνθρωποι το θεωρούν φιλοσοφία, που δημιουργήθηκε και προωθήθηκε για να παρέχει λογισμικό ως δημόσιο πόρο, διαθέσιμο για συνεργατική ανάπτυξη και ομότιμη αξιολόγηση από διάφορες κοινότητες. Η ανάπτυξη του WordPress, είναι ολοφάνερα βασισμένη και προσανατολισμένη στις ανάγκες της κοινότητάς του.

2.3 Κατανόηση της άδειας χρήσης WordPress

Τα περισσότερα λογισμικά έχουν άδεια χρήσης, γεγονός που σημαίνει ότι υπόκεινται σε νομικούς όρους που διέπουν τη χρήση ή τη διανομή τους. Χρησιμοποιούνται πολλά διαφορετικά είδη αδειών χρήσης λογισμικού που διακρίνονται, από πολύ περιοριστικές έως λιγότερο περιοριστικές άδειες, ανάλογα με τους νομικούς όρους στους οποίους υπόκεινται. Η άδεια χρήσης του WordPress είναι η δεύτερη έκδοση της άδειας GNU [General Public License version 2 (GPLv2)], μια από τις λιγότερο περιοριστικές άδειες χρήσης λογισμικού.

Στην ιστοσελίδα www.gnu.org/licenses/gpl-2.0.html, μπορεί κάποιος να βρει πληροφορίες για τη γλώσσα της GPL. Η μελέτη και κατανόηση της γλώσσας της άδειας χρήσης, για οποιοδήποτε θέμα, δεν είναι ιδιαίτερα εύκολη. Σημαντικό είναι να είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τα βασικά της GPL και εφόσον απαιτείται κάτι επιπλέον, είναι προτιμότερο, να απευθυνθούμε σε κάποιον δικηγόρο για να το διευθετήσει.

Σε κάθε αντίγραφο του πακέτου λήψης του WordPress, περιλαμβάνεται στο αρχείο άδειας χρήσης (license.txt) ένα πλήρες αντίγραφο της GPL. Στην παρακάτω εικόνα (Εικόνα 2-2), παρουσιάζεται το αρχείο άδειας χρήσης license.txt και το περιεχόμενό του.

Εικόνα 2-2: Το κείμενο GPL περιλαμβάνεται σε κάθε αντίγραφο του WordPress

2.4 Η προέλευση του WordPress

Στο όχι και τόσο μακρινό παρελθόν, υπήρχε μια απλή πλατφόρμα ιστολόγιο (blogging), βασισμένη σε PHP, που ονομαζόταν b2. Αυτό το λογισμικό, που αναπτύχθηκε το 2001, σιγά-σιγά απέκτησε δημοτικότητα μεταξύ των προγραμματιστών, ως ένας τρόπος δημοσίευσης περιεχομένου στο διαδίκτυο. Ο δημιουργός του Michel Valdrighi, φαίνονταν να συντηρεί και να συμβάλει στην ανάπτυξη του λογισμικού της πλατφόρμας b2 μέχρι τις αρχές του 2003, έκτοτε παρατηρήθηκε από τους χρήστες της υπόψη πλατφόρμας ότι ο Valdrighi είχε εξαφανιστεί. Αρχισαν, λοιπόν, να ανησυχούν για το μέλλον της πλατφόρμας b2.

Ένας νεαρός προγραμματιστής, από το Τέξας των ΗΠΑ, ήταν ιδιαίτερα ανήσυχος αφού το b2 ήταν το λογισμικό που είχε επιλέξει για τη δημοσίευση και του δικού του περιεχομένου στο διαδίκτυο. Όπως ήταν αναμενόμενο, δεν ήθελε να δει το αγαπημένο του λογισμικό να είναι ξεπερασμένο. Η αρχική ανάρτηση/δημοσίευση, όπου περιγράφεται ο έντονος προβληματισμός και η ανησυχία του σχετικά με την πλατφόρμα b2, είναι διαθέσιμη στον δικό του ιστότοπο (<https://ma.tt/2003/01/the-blogging-software-dilemma>).

Στην υπόψη ανάρτηση, μίλησε εν συντομία για κάποια άλλα λογισμικά που ήταν διαθέσιμα εκείνη την εποχή και μοιράστηκε την ιδέα της δημιουργίας ενός νέου λογισμικού που θα

ενσωμάτωνε όλα τα στοιχεία της πλατφόρμας b2, που θα ανέπτυξε ο Michel αν δεν είχε εξαφανιστεί.

Αυτό και έκανε! Ελλείπει του προγραμματιστή της b2, ανέπτυξε ο ίδιος χρησιμοποιώντας ως αρχική βάση τον κώδικα της b2 τη νέα εφαρμογή blogging που τη γνωρίζουμε ως WordPress (WordPress, 2015)¹².

Η προαναφερθείσα ανάρτηση δημοσιεύτηκε στο ιστολόγιο του, Matt Mullenweg, στις 24 Ιανουαρίου 2003.

Στις 26 Δεκεμβρίου 2003, με τη βοήθεια μερικών άλλων προγραμματιστών, ο Mullenweg ανακοίνωσε την άφιξη της πρώτης επίσημης έκδοσης του λογισμικού WordPress. Η ιστορία αυτού του λογισμικού είναι σίγουρα αξιοσημείωτη, καθώς είναι η πιο δημοφιλής πλατφόρμα blogging που είναι διαθέσιμη σήμερα. Ουσιαστικά, το αρχικό λογισμικό (σε αυτήν την περίπτωση, μια πλατφόρμα blogging που ονομάζονταν b2) διαχωρίστηκε – εγκαταλείφθηκε από τον αρχικό προγραμματιστή του και υιοθετήθηκε από τους δημιουργούς του WordPress, που πήραν την πλατφόρμα b2 και αφού την ονόμασαν WordPress, ανέπτυξαν ένα νέο λογισμικό, με νέα προοπτική και ομάδα προγραμματιστών.

Επειδή η πλατφόρμα b2 αναπτύχθηκε αρχικά και κυκλοφόρησε σύμφωνα με την GPL, βάσει νόμου, το λογισμικό WordPress (όλες οι τρέχουσες και μελλοντικές εκδόσεις) πρέπει επίσης να συμμορφώνεται με τους όρους της GPL. Με απλά λόγια, οποιαδήποτε επανάληψη ενός τμήματος λογισμικού που έχει αναπτυχθεί και κυκλοφορήσει σύμφωνα με την GPL, πρέπει να δημοσιευτεί με την ίδια άδεια και στο μέλλον. Στην παράγραφο «Η προέλευση του WordPress», περιγράφεται η ιστορία δημιουργίας της πλατφόρμας WordPress. Ο καθένας από εμάς, λόγω της φύσης της GPL, θα μπορούσε να εφαρμόσει την ίδια διαδικασία με αυτή της πλατφόρμας WordPress για τη δημιουργία μιας νέας πλατφόρμας. Δεν υφίσταται κανένας περιορισμός που να απαγορεύει σε κάποιον/κάποια να πάρει το λογισμικό της πλατφόρμας WordPress, να του δώσει ένα διαφορετικό όνομα και να το επανακυκλοφορήσει ως ένα εντελώς διαφορετικό λογισμικό. Συνήθως, τα λογισμικά ανοιχτού κώδικα επανεκδίδονται ως νέα λογισμικά όταν η ανάπτυξη του αρχικού έργου σταματά ή εγκαταλείπεται. Σε σπάνιες περιπτώσεις, ένα λογισμικό ανοιχτού κώδικα μπορεί να επανεκδοθεί, όταν η προγραμματιστική κοινότητα του διαφωνεί με την ηγεσία ενός έργου και όχι όταν έχει μεγάλη και ενεργή προγραμματιστική κοινότητα.

2.5 Εφαρμογή άδειας χρήσης WordPress στο δικό σας project

Οι χρήστες του λογισμικού WordPress, δεν χρειάζεται να ασχοληθούν καθόλου με την GPL άδεια του, ούτε να προβούν σε κάποια ενέργεια για να συμμορφωθούν με αυτή. Δεν χρειάζεται να πληρώσουν για να χρησιμοποιήσουν το λογισμικό WordPress και δεν απαιτείται να δημοσιεύσουν ότι χρησιμοποιούν το λογισμικό WordPress στον ιστότοπο τους. Ωστόσο, η ενσωμάτωση ενός συνδέσμου, στο υποσέλιδο (footer), που ανακατευθύνει τους χρήστες στον ιστότοπο WordPress είναι ένας σύνηθες τρόπος αναφοράς και αναγνώρισης προς τους δημιουργούς του WordPress.

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν για την άδεια χρήσης του λογισμικού, επειδή δεν επηρεάζει την καθημερινή δραστηριότητα των δημοσιεύσεων, του blogging και των άλλων λειτουργιών της πλατφόρμας. Ωστόσο, δεν είναι κακή ιδέα να μάθει κάποιος/κάποια τα βασικά της άδειας GPL. Τυχόν πρόσθετα και θέματα που χρησιμοποιούνται με την εγκατάσταση του WordPress, είναι βέβαιο ότι συμμορφώνονται με την GPL.

---

¹²<https://github.com/WordPress/book>

Φυσικά, οι γνώσεις για τη GPL θα πρέπει να αυξηθούν σημαντικά για όποιον/όποια αποφασίσει να αναπτύξει πρόσθετα ή θέματα για την πλατφόρμα WordPress.

Η δημόσια αδειοδότηση που αφορά τα πρόσθετα και τα θέματα του WordPress δεν αποφασίστηκε σε κάποιο δικαστήριο, αλλά είναι η τρέχουσα άποψη για τις βέλτιστες (νομικές) πρακτικές. Η άποψη της βασικής ομάδας ανάπτυξης του WordPress, καθώς και του Software Freedom Law Center (Software Freedom Law Center), είναι ότι τα πρόσθετα και τα θέματα του WordPress είναι παράγωγα έργα του και ως εκ τούτου πρέπει να συμμορφώνονται με την GPL και να δημοσιεύονται με την ίδια άδεια που έχει το WordPress.

Ένα παράγωγο έργο που σχετίζεται με το WordPress, είναι ένα έργο που περιέχει πρόγραμμα του οποίου η λειτουργικότητα εξαρτάται από τα βασικά αρχεία του WordPress. Επειδή τα πρόσθετα και τα θέματα περιέχουν λογισμικό της PHP που καλεί βασικές λειτουργίες του WordPress εξαρτώνται από βασικά αρχεία του WordPress, για να λειτουργούν σωστά, και συνεπώς αποτελούν επεκτάσεις του λογισμικού.

Το κείμενο με την άποψη του James Vasile από το Software Freedom Law Center, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://WordPress.org/news/2009/07/themes-are-gpl-too>.

Για να διατηρηθεί η συμμόρφωση με την GPL, οι προγραμματιστές προσθέτων ή θεμάτων δεν μπορούν να δημοσιεύσουν προγράμματα υπό οποιαδήποτε (περιοριστική) άδεια εκτός από την GPL. Παρ' όλα αυτά, πολλοί προγραμματιστές προσθέτων και θεμάτων προσπάθησαν να κυκλοφορήσουν υλικό, με διαφορετικές άδειες (τα οποία, από εμπορική σκοπιά, είχαν επιτυχία). Η κοινότητα του WordPress, ωστόσο, δεν υποστηρίζει γενικότερα αυτούς τους προγραμματιστές, τα πρόσθετα και τα θέματά τους. Επιπλέον, η βασική ομάδα ανάπτυξης του WordPress θεωρεί ότι τέτοιες ενέργειες δεν συμμορφώνονται με την άδεια και, ως εκ τούτου, με τη νομοθεσία.

Το WordPress έχει καταστήσει δημοσίως σαφές ότι δεν θα υποστηρίζει και δεν θα προωθεί κανένα θέμα ή πρόσθετο που δεν συμμορφώνεται 100% με την GPL. Εάν το πρόσθετο ή το θέμα σας δεν συμμορφώνεται 100% με την GPL, δεν μπορείτε να το συμπεριλάβετε στον κατάλογο προσθέτων του WordPress, ο οποίος φιλοξενείται στη διεύθυνση <https://WordPress.org/plugins>. Κάποιος/κάποια που σκοπεύει να αναπτύξει πρόσθετα και θέματα για το WordPress, για να μπορεί να διεκδικήσει μια καλή θέση, (για το δημιούργημά του) στην κοινότητα του WordPress, θα πρέπει να το διανέμει την GPL άδεια.

Ο πίνακας 2-1 συνοψίζει τι μπορεί (και τι δεν μπορεί) να κάνει ένας/μία προγραμματιστής προσθέτων και θεμάτων στο WordPress.

Πίνακας 2-1: Σύντομη ανασκόπηση του τι μπορείτε (και τι δεν μπορείτε) να κάνετε ως δημιουργοί προσθέτων και θεμάτων του WordPress.

Πρακτική Ανάπτυξης/Εκδοσης	Συμβατό με GPL;
Διανείμετε στο κοινό δωρεάν με την GPL	Ναι
Διανείμετε στο κοινό έναντι κόστους με την GPL	Ναι
Περιορίστε τον αριθμό των χρηστών μιας λήψης με την GPL	Όχι
Διαχωρίζετε τμήματα του λογισμικού σας σε διαφορετικές άδειες. (Τα αρχεία PHP εκδίδονται υπό την GPL, τα αρχεία JavaScript ή CSS εκδίδονται υπό την άδεια χρήσης Creative Commons)	Ναι (αλλά το WordPress.org δεν θα προωθήσει έργα που δεν είναι 100% GPL σε όλα τα αρχεία)

Εκδίδετε λογισμικό με διαφορετική άδεια, όπως η άδεια PHP	Όχι
---	-----

Ο ένας και μοναδικός τρόπος για να βεβαιωθείτε ότι το πρόσθετο ή το θέμα σας είναι 100% συμβατά με την GPL, είναι πριν τη δημοσίευση του έργου που έχετε αναπτύξει να εφαρμόσετε τα παρακάτω βήματα:

- Συμπεριλάβετε μια δήλωση στο αρχείο license.txt ότι το έργο σας εκδίδεται σύμφωνα με την άδεια GPLv2, μια διαδικασία που εφαρμόζει και το WordPress (Ανατρέξτε στην Εικόνα 2-2). Εναλλακτικά, μπορείτε να συμπεριλάβετε την ακόλουθη δήλωση (Πίνακας 2-3) στην κεφαλίδα του αρχείου του:

Πίνακας 2-2: Δήλωση αρχείου license.txt

```
<?php
```

This program is free software; you can redistribute it and/or modify it under the terms of the GNU General Public License, version 2, as published by the

Free Software Foundation.

This program is distributed in the hope that it will be useful, but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. See the GNU General Public License for more details.

You should have received a copy of the GNU General Public License along with this program; if not, write to the Free Software

Foundation, Inc., 51 Franklin St., Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA

```
*/
```

```
?>
```

- Μην περιορίσετε τη χρήση των έργων σας, καθορίζοντας τον αριθμό των χρηστών που μπορούν να κατεβάσουν μια συγκεκριμένη έκδοση.
- Εάν χρεώνετε για το έργο σας, το οποίο συμμορφώνεται με την GPL, η αδειοδότηση δεν αλλάζει και οι χρήστες εξακολουθούν να έχουν την ελευθερία να το τροποποιήσουν και να το επανεκδώσουν με διαφορετικό όνομα.
- Μη διαχωρίζεται την άδεια χρήσης άλλων αρχείων που περιλαμβάνονται στο έργο σας, όπως τα CSS ή γραφικά. Παρόλο που αυτή η πρακτική συμμορφώνεται με την GPL, δεν θα εγκριθεί για να συμπεριληφθεί στον κατάλογο προσθέτων WordPress.

Κεφάλαιο 3: Μοντέλο ανάπτυξης και εκδόσεων

Το WordPress και τα χαρακτηριστικά του αποτελούν τη βάση του ιστότοπου σας. Το WordPress παρέχει μια σχετικά εύκολη επιλογή για δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο ενώ το ίδιο σαν εφαρμογή παρέχεται δωρεάν ως λογισμικό ανοικτού κώδικα. Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι το WordPress δεν χρειάζεται καθόλου συντήρηση από την πλευρά μας.

Μέρος αυτής της διαδικασίας είναι η διασφάλιση ότι το WordPress διατηρείται ενημερωμένο για να διατηρεί τον ιστότοπο σας ασφαλή από επιθέσεις και παραβιάσεις κακόβουλων χρηστών στα κενά ασφάλειας και λάθη που εντοπίζονται στον κώδικα του.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε το μοντέλο ανάπτυξης του WordPress και θα δείξουμε πώς μπορείτε να ενημερώνετε σχετικά με την ανάπτυξη και την εξέλιξή του. Θα δοθούν επίσης πληροφορίες σχετικά με τους κύκλους μιας έκδοσης του και θα δείξουμε πώς μπορείτε οι ίδιοι να παρακολουθείτε την ανάπτυξη του.

3.1 Κύκλοι εκδόσεων του WordPress

Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάσαμε την έννοια του λογισμικού ανοιχτού κώδικα και για το γεγονός πώς η κοινότητα ανάπτυξης του WordPress είναι κατά κύριο λόγο εθελοντές προγραμματιστές¹³ που διαθέτουν τον χρόνο τους για την ανάπτυξη του. Η ανάπτυξη νέων εκδόσεων του WordPress είναι μια συλλογική προσπάθεια, που ορισμένες φορές απαιτεί τη συνεισφορά εκατοντάδων προγραμματιστών.

Το χρονοδιάγραμμα για τις ενημερώσεις του WordPress, στοχεύει στη δημοσίευση μιας νέας έκδοσης κάθε τέσσερις μήνες. Η ομάδα ανάπτυξης του WordPress τηρεί σχεδόν ευλαβικά αυτό το χρονοδιάγραμμα, με κάποιες σπάνιες εξαιρέσεις. Όταν χρειαστεί η ομάδα να κάνει αυτές εξαιρέσεις, συνήθως, αναρτά μια δημόσια ανακοίνωση.

Αυτές οι διακοπές στο χρονοδιάγραμμα των τεσσάρων μηνών συμβαίνουν επειδή συνήθως η ανάπτυξη του WordPress, γίνεται κυρίως σε εθελοντική βάση. Μερικοί από τους προγραμματιστές, είναι υπάλληλοι της Automattic (Automattic, n.d.), της εταιρείας του WordPress.com, και πληρώνονται για να αναπτύσσουν το WordPress, ενώ οι υπόλοιποι που αποτελούν και τη μεγαλύτερη πλειοψηφία είναι εθελοντές. Επομένως, η πρόοδος και η ανάπτυξη του WordPress εξαρτάται και από τον χρόνο των εθελοντών προγραμματιστών.

Από την έως τώρα εμπειρία, προκύπτει ότι θα χρειαστεί να ενημερώνετε μια εγκατάσταση του WordPress, που είναι δημοσιευμένη στο διαδίκτυο, τουλάχιστον τρεις φορές το χρόνο.

3.2 Αναβάθμιση του WordPress

Η ομάδα ανάπτυξης του WordPress προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει την εμπειρία των χρηστών και να ενσωματώνει νέες δυνατότητες στην πλατφόρμα της. Κάθε αναβάθμιση βελτιώνει την ασφάλεια και προσθέτει νέες δυνατότητες, με στόχο την βελτίωση της εμπειρίας σας και αυτήν των επισκεπτών στον ιστότοπο σας. Το WordPress έχει κάνει την αναβάθμιση μια σχετικά εύκολη και απλή στην εκτέλεση διαδικασία.

Η ακόλουθη λίστα παρέχει μερικούς από τους σημαντικούς λόγους για τους οποίους πρέπει να αναβαθμίζετε την εγκατάσταση του WordPress, κάθε φορά που δημοσιεύεται μια νέα έκδοση:

- **Ασφάλεια:** Με τις νέες εκδόσεις του WordPress, οι προηγούμενες σταματούν να υποστηρίζονται και αυτό τις καθιστά ευάλωτες σε επιθέσεις και απόπειρες παραβιάσεων από κακόβουλους χρήστες του διαδικτύου. Οι περισσότερες παραβιάσεις ασφαλείας (Talalaev, 2021) ιστοτόπων με WordPress εντοπίζονται σε εκείνους που εκτελούν μια παλαιότερη και μη υποστηριζόμενη έκδοση του. Για αυτό φροντίστε να πραγματοποιείτε αναβάθμιση στην πιο πρόσφατη σταθερή έκδοση του το συντομότερο δυνατό.
- **Νέες δυνατότητες:** Οι κύριες εκδόσεις του WordPress προσφέρουν νέες δυνατότητες που βελτιώνουν την εμπειρία και ενισχύουν την αποτελεσματικότητα και την παραγωγικότητα

---

¹³<https://github.com/WordPress/book>

του ιστότοπου σας. Η αναβάθμιση της εγκατάστασης του WordPress διασφαλίζει ότι θα έχετε πρόσβαση στα πιο πρόσφατα εργαλεία και τις νέες δυνατότητες που έχει να προσφέρει το WordPress.

- **Πρόσθετα και θεματικές παραλλαγές:** Οι προγραμματιστές των πιο δημοφιλών προσθέτων και θεμάτων φροντίζουν ώστε οι δημιουργίες τους να είναι συμβατές με την πιο πρόσφατη έκδοση του WordPress. Κατά κανόνα οι προγραμματιστές προσθέτων και θεμάτων δεν φροντίζουν για την αντίστροφη συμβατότητα (υποστήριξη προηγούμενων εκδόσεων) και συνήθως αγνοούν τις ξεπερασμένες εκδόσεις του WordPress. Για να βεβαιωθείτε ότι τα πρόσθετα και τα θέματα που έχετε επιλέξει είναι ενημερωμένα και δεν παρουσιάζουν προβλήματα συμβατότητας στον ιστότοπο σας, ελέγξτε ότι χρησιμοποιείτε την πιο πρόσφατη έκδοση του WordPress και τις πιο πρόσφατες εκδόσεις των πρόσθετων και των θεμάτων σας.

3.3 Κύκλοι ανάπτυξης μιας έκδοσης του WordPress

Μέχρι να γίνει διαθέσιμη η πιο πρόσφατη επίσημη έκδοση του WordPress, έχει περάσει από πολλές φάσεις - στάδια¹⁴. Εδώ θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε τι χρειάζεται να κάνετε για να αποκτήσετε την πιο πρόσφατη έκδοση στον ιστότοπο σας και εξηγήουμε ορισμένες από τις ορολογίες που χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη του WordPress.

Τα βήματα (WordPress, 2015) που ακολουθεί η κυκλοφορία μιας νέας έκδοσης του WordPress, περιλαμβάνουν:

- **Alpha – Αρχική έκδοση:** Αυτή είναι η πρώτη φάση στην ανάπτυξη μιας νέας έκδοσης. Άλφα είναι συνήθως η φάση της «ιδέας» κατά την οποία οι προγραμματιστές συγκεντρώνουν ιδέες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προτείνονται από τους χρήστες και τα μέλη της κοινότητας. Σε αυτή τη φάση, οι προγραμματιστές καθορίζουν ποιες δυνατότητες θα συμπεριλάβουν στη νέα έκδοση και στη συνέχεια αναπτύσσουν ένα περίγραμμα και ένα σχέδιο έργου. Αφού αποφασίσουν για τις δυνατότητες, οι προγραμματιστές αρχίζουν να τις αναπτύσσουν και οι υπεύθυνοι των δοκιμών ξεκινούν τις δοκιμές μέχρι να φτάσουν σε ένα σημείο «σταθεροποίησής τους» στον κύκλο ανάπτυξης, στον οποίο όλες οι νέες δυνατότητες θεωρούνται ολοκληρωμένες. Στη συνέχεια, η ανάπτυξη προχωρά στην τελειοποίηση των νέων χαρακτηριστικών, μέσω δοκιμών από τους χρήστες και διορθώσεων των σφαλμάτων από τους προγραμματιστές.
- **Beta – Δοκιμαστική έκδοση:** Αυτή η φάση είναι για τη διόρθωση σφαλμάτων και τυχόν προβλημάτων που έχουν αναφερθεί. Ο κύκλος αυτής της φάσης μπορεί να διαρκέσει τέσσερις έως έξι εβδομάδες, αν όχι περισσότερο. Το WordPress κυκλοφορεί συχνά πολλαπλές εκδόσεις beta, με ονόματα όπως έκδοση WordPress 5.0 Beta, WordPress έκδοση 5.0 Beta 1. Η διαδικασία beta συνεχίζεται ωσότου η ομάδα ανάπτυξης αποφασίσει ότι το λογισμικό είναι έτοιμο να προχωρήσει στην επόμενη φάση του κύκλου ανάπτυξης.
- **Release Candidate - Υποψήφια έκδοση:** Μια έκδοση γίνεται υποψήφια προς έκδοση (RC) όταν διορθωθούν τα σφάλματα από τις εκδόσεις beta και είναι σχεδόν έτοιμη για τελική κυκλοφορία. Και σε αυτή τη φάση μερικές φορές δημοσιεύονται πολλαπλές εκδόσεις RC, που αναφέρονται ως RC-1, RC-2 και ούτω καθεξής.
- **Final release - Τελική έκδοση:** Εφόσον μια έκδοση έχει περάσει από πλήρη δοκιμή σε διάφορους τύπους περιβαλλόντων φιλοξενίας, περιπτώσεις χρήσης και εμπειρίες χρήστη, τα σφάλματα από τις φάσεις άλφα, βήτα και RC έχουν διορθωθεί και δεν έχουν αναφερθεί σοβαρά σφάλματα, η ομάδα ανάπτυξης κυκλοφορεί την τελική έκδοση του λογισμικού WordPress.

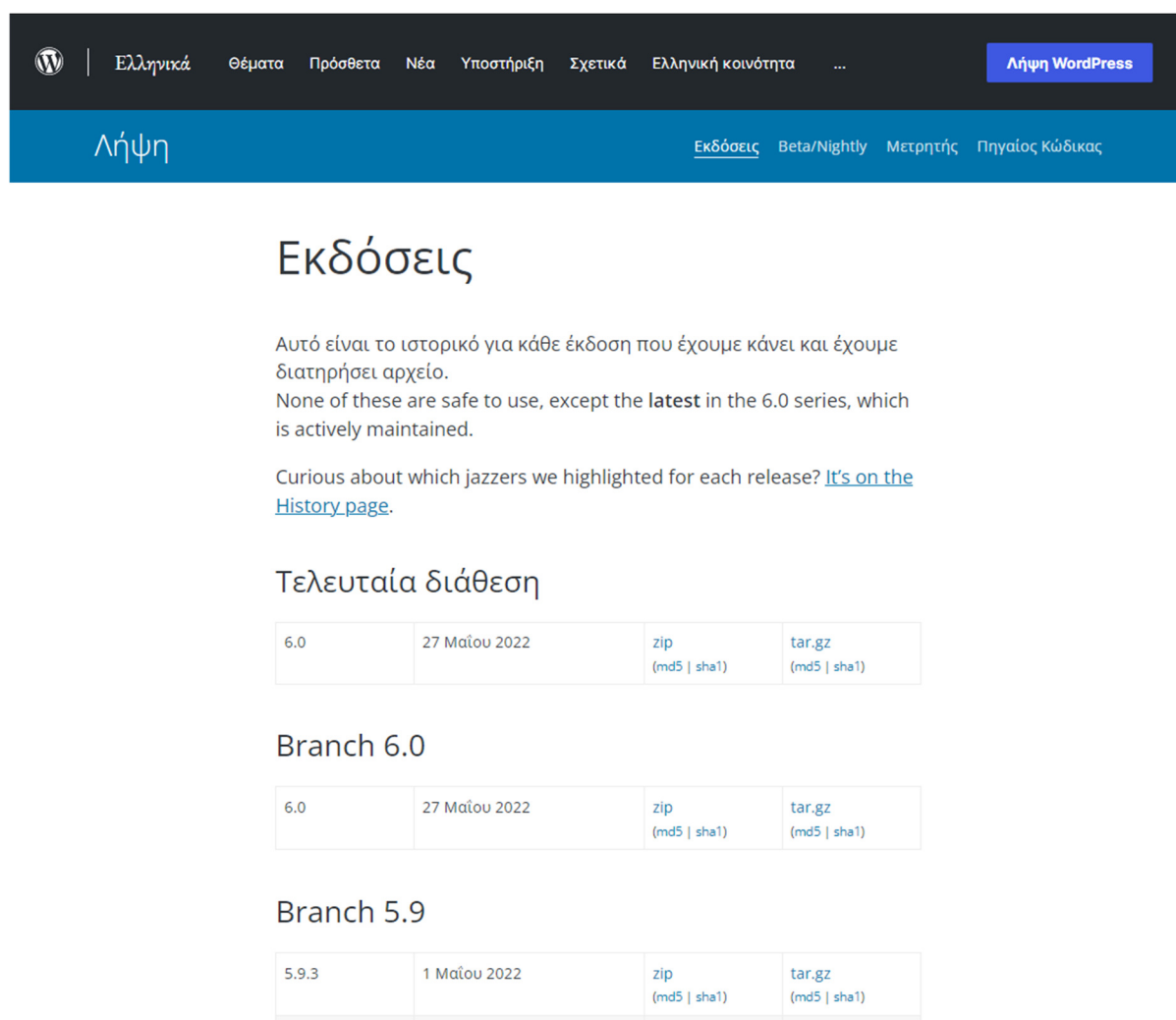
¹⁴<https://make.wordpress.org/core/handbook/about/release-cycle/>

Αφού η ομάδα ανάπτυξης του WordPress προχωρήσει στην δημοσίευση της τελικής έκδοσης, ξεκινά ξανά την αρχή, προετοιμάζοντας την επόμενη έκδοση του.

Ένας κύκλος ανάπτυξης διαρκεί συνήθως 4 μήνες, κατά προσέγγιση, επειδή πολλά πράγματα μπορούν να συμβούν (προβλήματα στην ανάπτυξη ή δύσκολα σφάλματα) που ενδέχεται να καθυστερήσουν την όλη διαδικασία.

3.4 Αρχεία των εκδόσεων του WordPress

Το WordPress διατηρεί ένα κεντρικό αποθετήριο όλων των εκδόσεων που έχουν κυκλοφορήσει στη διεύθυνση <https://el.WordPress.org/download/releases/>, όπως φαίνεται στην εικόνα 3-1. Σε αυτήν τη σελίδα, βρίσκετε κάθε έκδοση του λογισμικού WordPress.

Λήψη

Εκδόσεις Beta/Nightly Μετρητής Πηγαίος Κώδικας

Εκδόσεις

Αυτό είναι το ιστορικό για κάθε έκδοση που έχουμε κάνει και έχουμε διατηρήσει αρχείο.
None of these are safe to use, except the latest in the 6.0 series, which is actively maintained.

Curious about which jazzers we highlighted for each release? [It's on the History page.](#)

Τελευταία διάθεση

6.0	27 Μαΐου 2022	zip (md5 sha1)	tar.gz (md5 sha1)
-----	---------------	---------------------	------------------------

Branch 6.0

6.0	27 Μαΐου 2022	zip (md5 sha1)	tar.gz (md5 sha1)
-----	---------------	---------------------	------------------------

Branch 5.9

5.9.3	1 Μαΐου 2022	zip (md5 sha1)	tar.gz (md5 sha1)
-------	--------------	---------------------	------------------------

Εικόνα 3-1: Τα αρχεία των εκδόσεων WordPress που έχουν κυκλοφορήσει.

3.5 Κύριες εκδόσεις και υπό - εκδόσεις

Οι εκδόσεις του WordPress είναι αριθμημένες (Core Development Team, n.d.). Οι αριθμοί δείχνουν την πρόοδο της ανάπτυξης του λογισμικού για την έκδοση που χρησιμοποιείτε. Η έκδοση λογισμικού είναι μια μέθοδος εκχώρησης μοναδικών αριθμών σε κάθε έκδοση του. Γενικά, οι δύο τύποι έκδοσης είναι:

- **Σημειακή έκδοση:** Οι εκδόσεις σημείων συνήθως αυξάνουν την αριθμημένη έκδοση μόνο κατά ένα ή δύο δεκαδικά σημεία, υποδεικνύοντας μια έκδοση με μικρές τροποποιήσεις. Τέτοιες εκδόσεις περιλαμβάνουν μη σημαντικές ενημερώσεις ή διορθώσεις μικρών σφάλματων. Όταν ο αριθμός έκδοσης μεταπηδά για παράδειγμα από 5.9.1 σε 5.9.2, μπορείτε να είστε βέβαιοι ότι η νέα έκδοση κυκλοφόρησε για να διορθώσει μικρά σφάλματα ή για να καθαρίσει τον πηγαίο κώδικα και όχι για να προσθέσει νέες δυνατότητες.
- **Σημαντική έκδοση:** Μια σημαντική έκδοση περιέχει τις περισσότερες φορές νέες δυνατότητες και χαρακτηρίζεται από αλλαγή στην αρίθμηση κατά έναν ακέραιο αριθμό αντί για μια υποδιαστολή, από 5.8.4 σε 5.9 (η έκδοση 5.8 που από 5.8.4 μεταπήδησε στην 5.9). Μια τέτοια αλλαγή είναι μια ένδειξη ότι περιλαμβάνονται νέες δυνατότητες στην έκδοση, και όχι μόνο διορθώσεις σφαλμάτων ή εκκαθάριση του κώδικα. Όσο μεγαλύτερο είναι το άλμα στον αριθμό έκδοσης, τόσο πιο σημαντική είναι αυτή. Ένα άλμα κυκλοφορίας από το 4.5 στο 5.0, είναι ένδειξη προθήκης νέων σημαντικών χαρακτηριστικών. Καμία από τις εκδόσεις (Webgaku, 2022)¹⁵ του WordPress δεν είναι ασφαλής για χρήση στον ιστότοπο σας εκτός από την πιο πρόσφατη σταθερή έκδοση του. Η χρήση μιας παλαιότερης έκδοσης, αφήνει τον ιστότοπο σας εκτεθειμένο σε πιθανές επιθέσεις από κακόβουλους χρήστες του διαδικτύου.

3.6 Παρακολούθηση της ανάπτυξης του WordPress

Η παρακολούθηση του κύκλου ανάπτυξης του WordPress είναι εύκολη, ακριβώς επειδή η ομάδα ανάπτυξης του WordPress προσπαθεί να κάνει τη διαδικασία ανάπτυξης όσο το δυνατόν πιο διαφανή. Μπορείτε να παρακολουθείτε τις εξελίξεις διαβάζοντας τις συνομιλίες μεταξύ των προγραμματιστών. Εάν θέλετε, μπορείτε να συμμετέχετε και να βοηθήσετε την ομάδα ανάπτυξης (WordPress, 2015).

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να ενημερώνεστε για το τι συμβαίνει με την ανάπτυξη του WordPress, όπως μέσα από δημοσιεύσεις στον ιστότοπο του, ζωντανές συνομιλίες, συναντήσεις ανάπτυξης, παρακολούθηση αναφορών σφαλμάτων και επίλυσης τους, και άλλα.

Η ακόλουθη λίστα σας δίνει πληροφορίες σχετικά με πηγές στις οποίες μπορείτε να ενημερώνεστε για την ανάπτυξη του WordPress:

- **Ενημερώσεις ανάπτυξης του WordPress** (<https://make.wordpress.org/core/>): Το ιστολόγιο της ομάδας ανάπτυξης WordPress, Make WordPress Core, όπου μπορείτε να ενημερώνεστε και να παρακολουθείτε την πρόοδο του WordPress ενώ συμβαίνει (Εικόνα 3-2). Εκεί θα βρείτε ημερολόγιο, χρονοδιαγράμματα, πρακτικά συναντήσεων, και συζητήσεις γύρω από τους κύκλους ανάπτυξης.

---

¹⁵<https://webgaku.net/wordpress/version/>

The screenshot shows the WordPress Core development site. The top navigation bar includes links for Plugins, Themes, Patterns, Learn, Support, News, About, and Get Involved. A blue banner at the top reads "Make WordPress Core" with sub-links for Tickets, Components, and Handbook. The main content area is divided into two columns. The left column, titled "Welcome!", contains a message from the WordPress core development team and a list of links for contributors: "Found a bug? Create a ticket", "Want to contribute?", and "Other questions?". The right column, titled "Communication", explains the use of Slack for real-time communication and mentions core development meetings every Wednesday at 20:00 UTC in the #core channel. Below the main content, there is a section for "Devchat summary, June 8, 2022" by @marybaum and @webcommsat, with a link to the Slack channel. A search bar and an "Email Updates" section are also visible on the right side.

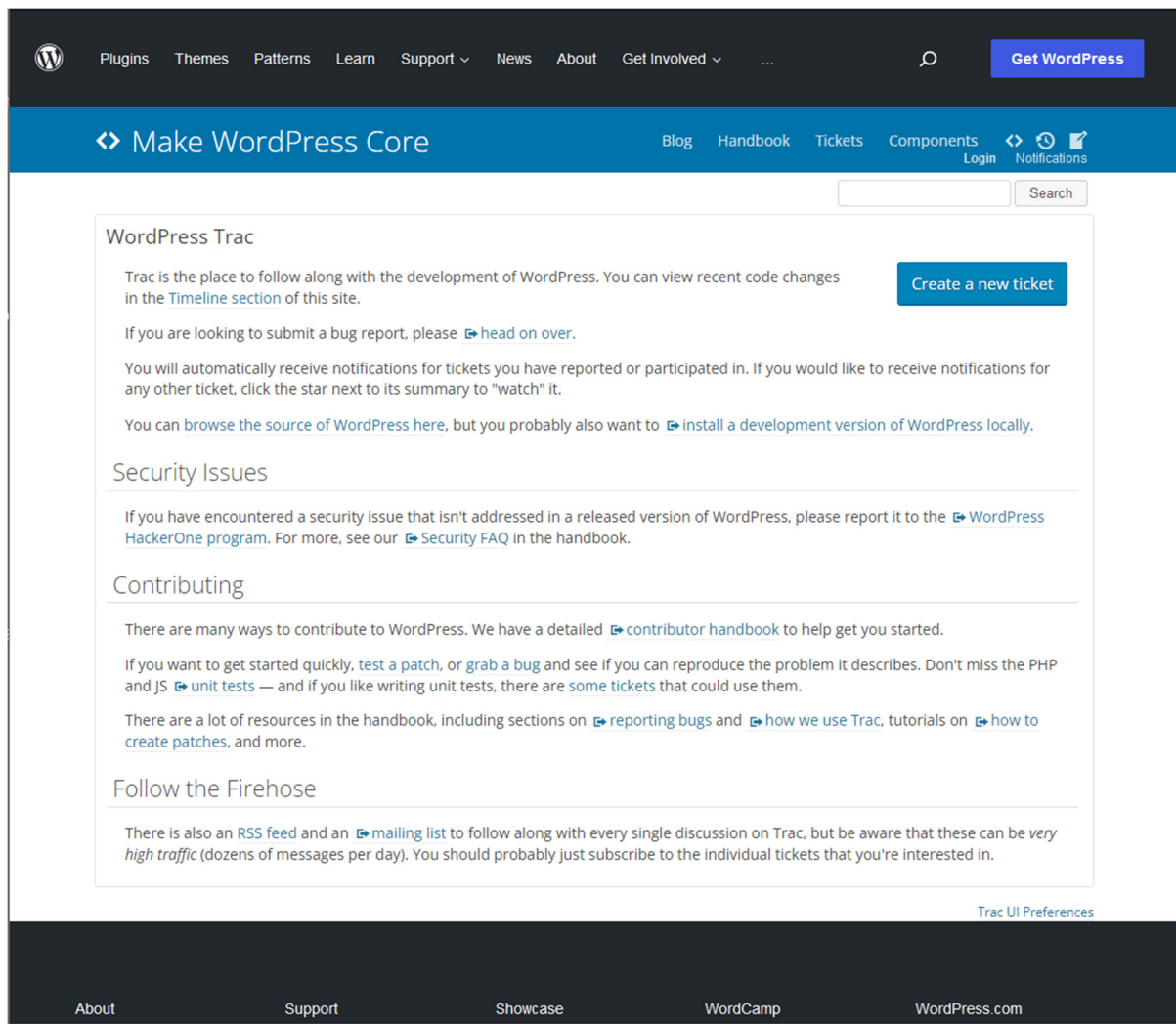
Εικόνα 3-2: Το ιστολόγιο ανάπτυξης του WordPress.

- **Συζητήσεις προγραμματιστών WordPress** (<https://make.WordPress.org/chat>):

Οι προγραμματιστές που ασχολούνται με την ανάπτυξη του πυρήνα του WordPress χρησιμοποιούν μια πλατφόρμα επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο που ονομάζεται Slack (Informatique-mania.com, 2020)¹⁶ (<https://slack.com>). Μπορείτε εύκολα να συμμετάσχετε σε οποιαδήποτε από τις προγραμματισμένες συναντήσεις που αναφέρονται στο <https://make.WordPress.org/core>. Οι τακτικές προγραμματισμένες συνομιλίες, παρατίθενται στη δεξιά πλαϊνή στήλη του ιστότοπου.

- **WordPress Trac** (<https://core.trac.WordPress.org>): Ακολουθούν τρόποι για να μείνετε ενημερωμένοι σχετικά με τις αλλαγές στην ανάπτυξη του WordPress:
  - Ακολουθήστε το χρονοδιάγραμμα: <https://core.trac.WordPress.org/timeline>
  - Δείτε τον οδικό χάρτη ανάπτυξης: <https://core.trac.WordPress.org/>
  - Διαβάστε τις σχετικές αναφορές: <https://core.trac.WordPress.org/report>
  - Εκτελέστε μια αναζήτηση: <https://core.trac.WordPress.org/search>

¹⁶<https://www.informatique-mania.com/en/applications/quest-ce-que-slack-a-quoi-sert-il-et-comment-fonctionne-t-il-avantages-et-inconvenients/>

Εικόνα 3-3: Εισιτήρια WordPress Trac

- **Λίστες αλληλογραφίας WordPress** (https://codex.WordPress.org/Mailing_Lists): Εγγραφείτε σε λίστες αλληλογραφίας που επικεντρώνονται σε διαφορετικές πτυχές της ανάπτυξης του WordPress, όπως η δοκιμή σφαλμάτων, η τεκμηρίωση και η ασφάλεια του WordPress.

3.7 Λήψη νυχτερινών εκδόσεων - Nightly Builds

Η ανάπτυξη του WordPress προχωρά με γρήγορο ρυθμό. Συχνά, αλλαγές στον κύκλο ανάπτυξης του λογισμικού συμβαίνουν καθημερινά. Ενώ οι προγραμματιστές εργάζονται σε εκδόσεις alpha, beta και υποψήφιες προς κυκλοφορία, πραγματοποιούν τις πιο πρόσφατες βασικές αλλαγές στο αποθετήριο και καταστύουν αυτές τις αλλαγές διαθέσιμες στο κοινό για λήψη, εγκατάσταση και δοκιμή σε δοκιμαστικούς ιστότοπους. Οι αλλαγές κυκλοφορούν σε ένα πλήρες πακέτο λογισμικού του WordPress που ονομάζεται nightly build – νυχτερινή έκδοση. Αυτή η έκδοση περιέχει τις πιο πρόσφατες βασικές αλλαγές που υποβλήθηκαν στο έργο, αλλαγές που δεν έχουν ακόμη ενσωματωθεί στις άλλες εκδόσεις.

Η χρήση νυχτερινών εκδόσεων δεν είναι μια ασφαλής πρακτική για έναν ιστότοπο που είναι ανοικτός στο κοινό. Συνιστάται η δημιουργία ενός δοκιμαστικού περιβάλλοντος για την δοκιμή τους (WebNots, 2021). Πολλές φορές, ειδικά κατά τις φάσεις alpha και beta, ο κώδικας

του περιέχει σφάλματα και προκαλεί προβλήματα στην λειτουργία της εγκατάστασης του WordPress.

Μπορείτε να κατεβάσετε την πιο πρόσφατη νυχτερινή έκδοση από το αποθετήριο του WordPress στη διεύθυνση <https://el.WordPress.org/download/beta-nightly> .

Η χρήση της πιο πρόσφατης νυχτερινής έκδοσης στον ιστότοπο σας αναφέρεται ως χρήση λογισμικού αιχμής, επειδή το λογισμικό είναι μια μη δοκιμασμένη έκδοση, που απαιτεί από εσάς να αναλάβετε την ευθύνη και το ρίσκο για να το εκτελέσετε στον ιστότοπο σας.

Το WordPress Beta Tester (<https://WordPress.org/plugins/WordPress-beta-tester>) , των Peter Westwood και Andy Fragen, είναι ένα πρόσθετο που σας δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσετε το εργαλείο αυτόματης αναβάθμισης που βρίσκεται στον πίνακα ελέγχου του WordPress, για να κατεβάσετε την πιο πρόσφατη νυχτερινή έκδοση.

Εκατοντάδες μέλη της κοινότητας του WordPress βοηθούν στις φάσεις ανάπτυξης, παρόλο που δεν είναι προγραμματιστές. Βοηθούν δοκιμάζοντας τις νυχτερινές εκδόσεις σε διάφορα περιβάλλοντα διακομιστών και αναφέροντας στην ομάδα ανάπτυξης του WordPress μέσω των εισιτηρίων Trac (εμφανίζονται στην Εικόνα 3-3, ανατρέξτε στο <https://core.trac.WordPress.org/report>) τυχόν σφάλματα και προβλήματα που εντοπίζουν σε αυτήν την έκδοση του λογισμικού.

Κεφάλαιο 4: Η κοινότητα του WordPress

Το Μάρτιο του 2005, ο Matt Mullenweg, δημιουργός του WordPress, διακήρυξε ότι ο αριθμός λήψεων του WordPress είχε φτάσει τις 900.000. Αριθμός ορόσημο στην ιστορία του συγκεκριμένου λογισμικού (WordPress, 2015)ύ. Ενώ τον Μάιο του 2022, το σύνολο των λήψεων για το WordPress (5 μήνες μετά την αρχική κυκλοφορία της έκδοσης 5.9) είχε υπερβεί τα 105 εκατομμύρια. Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία του δικτυακού τόπου The World Wide Technology Surveys¹⁷, το WordPress συνιστά το πιο δημοφιλές σύστημα διαχείρισης περιεχομένου που χρησιμοποιείται σήμερα στο διαδίκτυο. Περίπου το 43% των ιστότοπων του διαδικτύου χρησιμοποιούν το WordPress. Η μεγάλη δημοτικότητα του WordPress αντανακλά και στην ύπαρξη μιας μεγάλης και ενεργής κοινότητας χρηστών.

Η συμμετοχή στην κοινότητα του WordPress γίνεται μέσα από το φόρουμ υποστήριξης, τον εντοπισμό άλλων χρηστών του WordPress σε διάφορα κοινωνικά δίκτυα, την λήψη βοήθειας από άλλους χρήστες, την ενεργή συμμετοχή στην ανάπτυξη του WordPress καθώς και με τη συμμετοχή στις εκδηλώσεις των χρηστών του WordPress όπως το WordCamp.

4.1 Εύρεση άλλων χρηστών του WordPress

Παρά τον μεγάλο αριθμό χρηστών του WordPress, η κοινότητα του καυχιέται για το γεγονός ότι είναι η πιο φιλική και υποστηρικτική (WordPress, 2021) κοινότητα blogging, στον παγκόσμιο ιστό. Οι πολλαπλές δράσεις της κοινότητας αναδεικνύονται από τους χιλιάδες ιστότοπους που παρέχουν ενημερώσεις, οδηγούς χρήσης και ευκαιρίες κατάρτισης με το WordPress. Αξιοσημείωτο είναι ότι μια γρήγορη αναζήτηση στο Google για το WordPress, θα επιστρέψει περίπου 4,4 δισεκατομμύρια αποτελέσματα (Google, 2022).

Οι χρήστες του WordPress βρίσκονται σε όλο το διαδίκτυο, από ιστότοπους, φόρουμ και κοινωνικά δίκτυα μέχρι podcast (Δημουλάς, 2020). Για πολλούς χρήστες, η επιτυχία του

---

¹⁷<https://w3techs.com/>

WordPress δεν βασίζεται μόνο στην ίδια την πλατφόρμα του, αλλά και στην ενεργή κοινότητα των χρηστών της.

4.1.1 Εύρεση ειδήσεων και οδηγιών για το WordPress διαδίκτυο

Οι ιστότοποι που σχετίζονται με το WordPress, καλύπτουν μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων γύρω από την πλατφόρμα (ειδήσεις, νέα, εκπαιδευτικά σεμινάρια και μαθήματα). Ακολουθούν μερικά που ξεχωρίζουν:

- Το WordPress Tavern¹⁸: Είναι ένας ιστότοπος στον οποίο δημοσιεύονται πληροφορίες για τις εξελίξεις στο WordPress. Καλύπτει ειδήσεις, εκδηλώσεις και δημοσιεύονται κριτικές για πρόσθετα και θέματα και αναδεικνύονται τα βασικά ζητήματα τους.
- Το Smashing Magazine¹⁹: Αποτελεί ένα δημοφιλές περιοδικό διαδικτυακού σχεδιασμού, που έχει αφιερώσει μια ειδική ενότητα του ιστοτόπου του σε ειδήσεις, συμβουλές και εργαλεία WordPress που έχουν γραφτεί από διάφορα μέλη της κοινότητας του WordPress.
- Το Make WordPress Core²⁰: Ένας ιστότοπος που συγκεντρώνει περιεχόμενο από όλους τους ιστότοπους «Make WordPress» που έχουν δημιουργηθεί και συντηρούνται από την κοινότητα του WordPress.org. Στα πλαίσια της στήριξης του WordPress, περιλαμβάνει ποικίλους πόρους για την συμμετοχή στην ανάπτυξη του, όπως ο σχεδιασμός εκδηλώσεων, η κατασκευή προσθέτων (plugins) και θεμάτων, καθώς και τρόπους υποστήριξης του WordPress.

4.1.2 Εντοπισμός χρηστών στα κοινωνικά δίκτυα

Εκτός από το WordPress, πολλοί bloggers χρησιμοποιούν εργαλεία microblogging όπως το Twitter (<https://twitter.com>) ή και τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook (<https://www.facebook.com>) για να τονίσουν την παρουσία τους στο διαδίκτυο και να προωθούν τα ιστολόγια, τις υπηρεσίες και τις δημιουργίες τους. Μέσα σε αυτά τα δίκτυα, είναι εύκολη η εύρεση χρηστών, και συνδέσμων του WordPress:

- **Λίστες των χρηστών του WordPress στο Twitter:** Το Twitter επιτρέπει στους χρήστες να δημιουργούν λίστες με άτομα που έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα, όπως το WordPress. Ενδεικτικά παρακάτω αναφέρονται, μερικές από αυτές τις λίστες:
  - Twitter: <https://twitter.com/search?q=WordPress>
  - Google: <https://www.google.com/#q=WordPress+Twitter+Lists>
- **Σελίδες Facebook για το WordPress:** Οι χρήστες του Facebook δημιουργούν σελίδες και ομάδες για αγαπημένα θέματα ενδιαφέροντος, όπως είναι το WordPress. Μερικές ενδιαφέρουσες σελίδες και ομάδες για το WordPress είναι οι εξής:
  - WordPress.org: <https://www.facebook.com/WordPress>
  - Advanced WordPress: <https://www.facebook.com/groups/advancedwp>
  - Η ελληνική κοινότητα του WordPress: <https://www.facebook.com/groups/WordPressGreekCommunity>
  - Matt Mullenweg (ιδρυτής του WordPress): <https://www.facebook.com/matt.mullenweg>.

---

¹⁸<https://wptavern.com/>

¹⁹<https://www.smashingmagazine.com/category/wordpress>

²⁰<https://make.wordpress.org/core>

Σημειώνεται ότι είναι εύκολη η συμπερίληψη λιστών του Twitter σε ιστότοπους με WordPress, χρησιμοποιώντας το πρόσθετο του Twitter για το WordPress στο <https://WordPress.org/plugins/widget-twitter>.

4.2 Η αλληλοβοήθεια των χρηστών

Η συμμετοχή στην κοινότητα του WordPress είναι εύκολη. Εκεί θα βρείτε απαντήσεις σε διάφορα ερωτήματα.

4.2.1 Φόρουμ υποστήριξης του WordPress

Ο ιστότοπος υποστήριξης του WordPress (Εικόνα 4-1) είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση <https://el.WordPress.org/support>. Μέσω του ιστότοπου υποστήριξης των χρηστών, ένας χρήστης μπορεί εύκολα να βρει άλλους χρηστές που θα τον βοηθήσουν, έτσι ώστε να χρησιμοποιεί αποδοτικότερα και να κατανοήσει καλύτερα την πλατφόρμα. Το φόρουμ υποστήριξης φιλοξενείται στον ιστότοπο WordPress.org, αλλά θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει κάποια επίσημη μορφή υποστήριξης από τους προγραμματιστές του WordPress. Στο φόρουμ υποστήριξης, οι χρήστες του WordPress βρίσκονται σε μια μεγάλη κοινότητα ανθρώπων όλων των δυνατοτήτων που αναζητούν απαντήσεις και παρέχουν λύσεις. Καθένας έχει τις δικές του εμπειρίες και βαθμό γνώσεων για το WordPress, ενώ έχει διαχειριστεί διαφορετικά προβλήματα. Το φόρουμ υποστήριξης αποτελεί έναν χώρο όπου οι χρήστες μοιράζονται τις εμπειρίες τους και ταυτόχρονα αναζητούν τις εμπειρίες και τις απαντήσεις άλλων χρηστών.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι αυτά τα άτομα, με τα οποία αλληλοεπιδρά ένας χρήστης στο φόρουμ, προσφέρουν τις γνώσεις τους σε εθελοντική βάση, οπότε ισχύουν όπως πάντα οι βασικοί κανόνες ευγένειας²¹. Οι λέξεις «παρακαλώ» και «ευχαριστώ» μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τις θετικές εμπειρίες των χρηστών στο φόρουμ.

Στην περίπτωση που βρείτε τις απαντήσεις που αναζητούσατε στο φόρουμ υποστήριξης του WordPress, συνιστάται η περιήγηση σε προηγούμενες δημοσιεύσεις, έτσι ώστε αν μπορείτε να βοηθήσετε άλλους χρήστες που αντιμετωπίζουν θέματα για τα οποία πιθανόν γνωρίζετε τις απαντήσεις.

---

²¹<https://wordpress.org/support/guidelines/>

Εικόνα 4-1: Ιστότοπος υποστήριξης του WordPress

4.2.2 Εγχειρίδιο χρήσης WordPress

Το WordPress Codex²² είναι η συλλογή των εγγράφων τεκμηρίωσης του WordPress στον ιστότοπο <https://codex.wordpress.org>. Αποτελεί μια συνεργατική προσπάθεια τεκμηρίωσης της χρήσης του λογισμικού WordPress. Οι συμμετέχοντες είναι χρήστες του WordPress, που προσφέρουν εθελοντικά το χρόνο και την εμπειρία τους, με σκοπό να συνεισφέρουν στο δωρεάν ανοιχτού κώδικα λογισμικό, που τους παρέχει μια δυναμική πλατφόρμα για τη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο.

4.2.3 Τα ιστολόγια «Make WordPress»

Στην περίπτωση που κάποιος χρήστης θέλει να συμμετάσχει ενεργά στο WordPress, το «Make WordPress» αποτελεί την ιδανική αφετηρία. Τα ιστολόγια «Make» προσφέρουν την ευκαιρία συμμετοχής σε διάφορες πτυχές της κοινότητας του WordPress, καθώς και στη μελλοντική ανάπτυξη του λογισμικού. Όλα τα διαθέσιμα ιστολόγια Make WordPress, βρίσκονται στον ιστότοπο του, στην διεύθυνση <https://make.wordpress.org>. Τα πιο δημοφιλή από αυτά είναι τα εξής:

²² <https://codex.wordpress.org>

- **Core** (<https://make.WordPress.org/core>): Δίνει την δυνατότητα εγγραφής και συμμετοχής στο ιστολόγιο «Make Core» για την ευκολότερη αλληλεπίδραση με την ομάδα ανάπτυξης του πυρήνα του WordPress και την συμμετοχή σε συζητήσεις σχετικά με τη συνολική κατεύθυνση του έργου.
- **Accessibility** (<https://make.WordPress.org/accessibility>): Το ιστολόγιο «Make WordPress Accessible» είναι η ομάδα του WordPress, στην οποία μπορεί κάποιος να συμμετέχει με σκοπό τη βελτίωση της προσβασιμότητας²³ του WordPress για άτομα που έχουν προβλήματα όρασης, για άτομα με κινητικά προβλήματα που δεν τους επιτρέπουν την χρήση ποντικιού, για άτομα με προβλήματα ακοής που χρησιμοποιούν την νοηματική γλώσσα, για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα από τα Αγγλικά, για άτομα με αχρωματοψία και για άτομα που χρησιμοποιούν διαφορετικές ειδικές βοηθητικές συσκευές.
- **Υποστήριξη** (<https://make.WordPress.org/support>): Το ιστολόγιο υποστήριξης του Make WordPress, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους χρήστες για να βοηθήσουν άλλους χρήστες του WordPress. Οι απαντήσεις σε διάφορες ερωτήσεις που έχουν διατυπωθεί στο φόρουμ υποστήριξης αποτελεί έναν από τους καλύτερους τρόπους θετικής συνεισφοράς ενός χρήστη στην πλατφόρμα του WordPress.

4.3 Επαγγελματικές υπηρεσίες και σύμβουλοι για το WordPress

Η πρόσληψη ενός επαγγελματία για τη διαχείριση και τον σχεδιασμό ενός ιστότοπου βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου για τη δημιουργία του κατάλληλου περιεχομένου, με σκοπό την προσέλκυση μεγαλύτερου αναγνωστικού κοινού και πελατών σε αυτό.

Επιπλέον πολλοί ιδιοκτήτες ιστότοπων που αποφασίζουν να προχωρήσουν στην πρόσληψη ενός επαγγελματία σχεδιαστή για την εμφάνιση - θέμα του ιστότοπου τους, θέλουν με αυτόν τον τρόπο η εμφάνιση του ιστότοπου τους να είναι μοναδική. Τα θέματα που διατίθενται δωρεάν, είναι μεν ελκυστικά και λειτουργικά αλλά εγκυμονούν τον κίνδυνο ο ιστότοπος σας να μοιάζει με εκατοντάδες άλλους.

Η επωνυμία, ο όρος που χρησιμοποιείται στη διαφήμιση και το μάρκετινγκ, αναφέρεται στην αναγνωρίσιμη ταυτότητα ενός προϊόντος. Στην προκειμένη περίπτωση, το προϊόν είναι ο ιστότοπος. Η μοναδική επωνυμία ή ο ξεχωριστός σχεδιασμός ενός ιστότοπου συνιστούν τα βασικά στοιχεία τα οποία θα τον διακρίνουν από τους υπόλοιπους (Σιάκα, 2015). Η προσαρμοσμένη εμφάνιση του ιστότοπου, βοηθά τους χρήστες να συσχετίζουν αυτή την εμφάνιση με μια συγκεκριμένη εταιρεία. Η επωνυμία μπορεί να επιτευχθεί με τον σχεδιασμό ενός λογότυπου, με συγκεκριμένη διάταξη και συνδυασμό χρωμάτων της επιλογής σας.

Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά μερικές από τις υπηρεσίες, που προσφέρουν οι σύμβουλοι και επαγγελματίες του WordPress:

- Προσαρμοσμένο σχεδιασμό γραφικών και στυλ γραμματοσειρών και χρωμάτων για τον ιστότοπο.
- Εγκατάσταση και ενσωμάτωση προσθέτων (plugins) του WordPress.
- Προσαρμοσμένη ανάπτυξη προσθέτων για το WordPress.
- Εγκατάσταση του WordPress σε διακομιστή ιστού.
- Αναβαθμίσεις του WordPress.
- Υπηρεσίες φιλοξενίας ιστότοπων και κατοχύρωσης ονομάτων ιστού.
- Βελτιστοποίηση του ιστότοπου στις μηχανές αναζήτησης και κατάλληλο διαδικτυακό μάρκετινγκ του ιστότοπου.

---

²³<http://www.w3c.gr/wai/translations/accessibility.html>

Ορισμένοι ιδιοκτήτες ιστότοπων κάνουν χρήση ενός πλήρους πακέτου των παρεχόμενων υπηρεσιών, ενώ άλλοι χρησιμοποιούν μόνο συγκεκριμένες από αυτές. Μια σημαντική λεπτομέρεια που πρέπει να θυμάστε είναι ότι ανά πάσα στιγμή είναι διαθέσιμες ποικίλες βοηθητικές υπηρεσίες που μπορούν να βοηθήσουν άμεσα τον ιστότοπο σας, όταν παραστεί η ανάγκη.

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις τρεις κατηγορίες επαγγελματιών που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και τη βέλτιστη λειτουργία ενός ιστότοπου (σχεδιαστές, προγραμματιστές και ειδικοί σύμβουλοι). Πολλοί από αυτούς είναι ελεύθεροι επαγγελματίες με διαφορετικές εξειδικεύσεις. Αναφορικά με το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών, εξαιτίας των διαφορετικών επιπέδων εξειδίκευσης και εμπειρίας, εντοπίζεται μεγάλη διακύμανση των τιμών. Ειδικότερα, το κόστος των υπηρεσιών μπορεί να κυμαίνεται από 5 έως 250 ευρώ ή και περισσότερο ανά ώρα. Για αυτό το λόγο, κρίνεται απαραίτητη μια έρευνα αγοράς, πριν αποφασίσει κάποιος να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες που παρέχονται.

Πίνακας 4-1: Οι διάφοροι επαγγελματίες του WordPress

Τίτλος	Υπηρεσίες
Σχεδιαστές	Οι σχεδιαστές είναι υπεύθυνοι για την σχεδίαση γραφικών, λογότυπων και διατάξεων, χρησιμοποιώντας λογισμικά όπως το Adobe Photoshop, με σκοπό τη δημιουργία ενός μοναδικού σχεδιαστικού αποτελέσματος για τον ιστότοπο σας.
Προγραμματιστές	Οι προγραμματιστές είναι υπεύθυνοι για την συγγραφή προσαρμοσμένου κώδικα. Σε συνδυασμό με τους σχεδιαστές, είναι σε θέση να μεταμορφώσουν και να απογειώσουν έναν ιστότοπο, μέσω της παραμετροποίησης και προσθήκης κώδικα. Συχνά, οι προγραμματιστές του WordPress, στον ελεύθερο χρόνο τους δημιουργούν διαφορά πρόσθετα τα οποία διαθέτουν στην κοινότητα του WordPress.
Σύμβουλοι	Οι σύμβουλοι παρέχουν ένα εξατομικευμένο σχέδιο μάρκετινγκ για έναν ιστότοπο, έτσι ώστε να προσεγγίσουν όσο το δυνατόν περισσότερους πελάτες ή αναγνώστες. Πολλοί από τους συμβούλους παρέχουν βελτιστοποίηση του ιστότοπου στις μηχανές αναζήτησης, έτσι ώστε ο ιστότοπος να εμφανίζεται «ψηλά» στα αποτελέσματα των διάφορων μηχανών αναζήτησης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παράθεση όλων των επαγγελματιών που παρέχουν υπηρεσίες στο WordPress είναι αδύνατη, αλλά οι πίνακες 4-2 έως 4-3 παραθέτουν μερικούς από τους πιο γνωστούς εξ αυτών.

4.3.1 Σχεδιαστές WordPress

Οι σχεδιαστές (Williams B., 2015) του WordPress μπορούν να πάρουν έναν απλό ιστότοπο και να τον μετατρέψουν σε κάτι δυναμικό, ελκυστικό και ενδιαφέρον. Είναι ειδικοί στο γραφικό σχεδιασμό, το στυλ CSS (Τσιάτσος, 2015) και την δημιουργία προτύπων εμφάνισης που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός μοναδικού θέματος για έναν ιστότοπο. Συχνά, οι σχεδιαστές του WordPress είναι εξειδικευμένοι στην εγκατάσταση και την αναβάθμιση του λογισμικού και των προσθέτων του WordPress, καθώς και στη δημιουργία προσαρμοσμένου κώδικα PHP και προσθέτων. Οι σχεδιαστές είναι αυτοί που μπορούν να δημιουργήσουν ένα μοναδικό σχέδιο για έναν ιστότοπο, ο οποίος αποτελεί την οπτική επέκταση μιας εταιρείας ή ενός προϊόντος.

Ορισμένοι σχεδιαστές ιστότοπων αναρτούν τις τιμές παροχής των υπηρεσιών τους, στους ιστότοπους τους, προσφέροντας διαφορετικά πακέτα σχεδιασμού. Ενώ άλλοι σχεδιαστές κοστολογούν ξεχωριστά κάθε έργο, επειδή κάθε έργο για αυτούς είναι μοναδικό. Στην περίπτωση που δεν εμφανίζονται οι τιμές των παρεχόμενων υπηρεσιών, συνιστάται η επικοινωνία με τους σχεδιαστές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, έτσι ώστε να αποκτηθούν χρήσιμες πληροφορίες που θα βοηθήσουν στην έρευνα αγοράς για την ανεύρεση κατάλληλου σχεδιαστή.

Οι σχεδιαστές και τα στούντιο σχεδιασμού που αναφέρονται στον Πίνακα 4-2 αντιπροσωπεύουν μια σειρά από διαφορετικές τιμές, υπηρεσίες και εμπειρία. Η λίστα παρατίθεται ως ένα παράδειγμα για την αναζήτηση και εύρεση των κατάλληλων επαγγελματιών για το έργο σας.

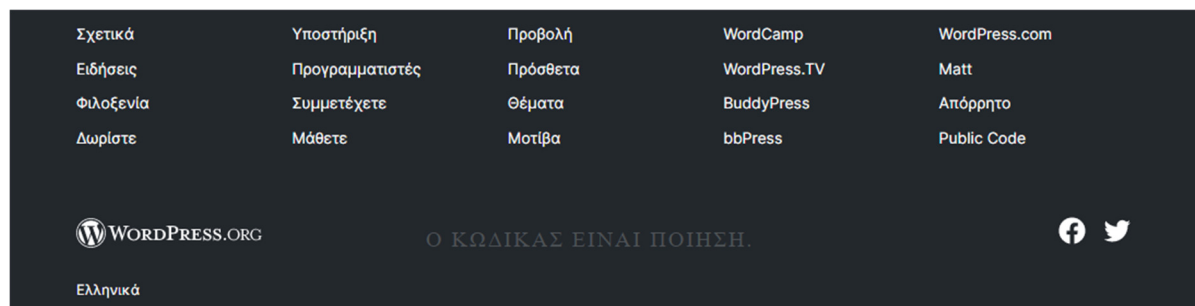
Πίνακας 4-2: Δημοφιλείς γραφίστες του WordPress

Σχεδιαστές	Ιστότοπος
WebDevStudios	https://webdevstudios.com
eWebscapes	https://ewebscapes.com
Pixel Jar	https://www.pixeljar.com

4.3.2 Προγραμματιστές

Το κεντρικό σύνθημα του WordPress.org, αναφέρεται στο κάτω μέρος της αρχικής σελίδας του:

«Ο κώδικας είναι ποίηση (Code is poetry)».

Εικόνα 4-2: Το κεντρικό σύνθημα του WordPress.org - Ο κώδικας είναι ποίηση

Κανείς δεν γνωρίζει καλύτερα αυτό το συναίσθημα, από τους προγραμματιστές που απασχολούνται στην ομάδα ανάπτυξης του WordPress.

Ένας προγραμματιστής μπορεί να πάρει μέρος του υπάρχοντος κώδικα, και κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές μεταξύ της PHP και της βάσης δεδομένων MySQL που αποθηκεύει το περιεχόμενο του ιστότοπου ενός πελάτη, να δημιουργήσει μια δυναμική εμφάνιση του περιεχομένου ειδικά για αυτόν. Πιθανότατα, θα επικοινωνήσετε με έναν προγραμματιστή όταν θελήσετε να κάνετε κάτι λίγο ασυνήθιστο στον ιστότοπο σας και δεν θα μπορείτε να βρείτε κάποιο πρόσθετο για να το επιτύχετε.

Εάν έχετε πλοηγηθεί ανάμεσα σε όλα τα διαθέσιμα πρόσθετα του WordPress και εξακολουθείτε να μην μπορείτε να βρείτε την ακριβή λειτουργία που θέλετε να εκτελεί ο ιστότοπος σας, επικοινωνήστε με έναν από αυτούς και εξηγήστε του τι χρειάζεστε. Ο προγραμματιστής μπορεί να σας πει εάν μπορεί να γίνει, εάν είναι διαθέσιμος για να το κάνει και πόσο θα σας κοστίσει.

Μερικά από τα ονόματα του πίνακα 4-3 είναι γνωστοί προγραμματιστές και δημιουργοί ορισμένων δημοφιλών πρόσθετων του WordPress.

Πίνακας 4-3: Δημοφιλείς προγραμματιστές²⁴ του WordPress

Προγραμματιστές	Ιστότοπος
WebDevStudios	https://webdevstudios.com
eWebscapes	https://ewebscapes.com
Covered Web Services	http://coveredwebservices.com
Voce Communications	http://vocecommunications.com

4.3.3 Σύμβουλοι ιστότοπων

Οι σύμβουλοι ιστότοπων μπορεί να μην είναι σε θέση να σχεδιάσουν ή να γράψουν κώδικα για εσάς, αλλά συχνά έχουν άμεση σχέση με άτομα που μπορούν. Οι σύμβουλοι μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων για τον ιστότοπο των πελατών τους, αναφορικά με την προβολή στο διαδίκτυο, το μάρκετινγκ και τη βελτιστοποίηση του στις μηχανές αναζήτησης. Οι περισσότεροι σύμβουλοι ιστότοπων μπορούν να βοηθήσουν στο να μάθει ο ενδιαφερόμενος πώς να κερδίσει χρήματα μέσω του ιστότοπου του και στο πώς να τον συνδέσουν με διάφορα διαφημιστικά προγράμματα στο διαδίκτυο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο καθένας μπορεί να κάνει αυτό που κάνουν οι σύμβουλοι ιστότοπων, αν επενδύσει χρόνο για έρευνα στους συγκεκριμένους τομείς, όπως και με τον σχεδιασμό του ιστότοπου και τον κώδικα του. Ωστόσο, η κατανόηση και εν συνεχεία η εφαρμογή αυτής της γνώσης απαιτεί χρόνο. Μερικές φορές είναι ευκολότερο (και πιο οικονομικό) να προσλάβει κάποιος έναν ειδικό επαγγελματία παρά να κάνει τη δουλειά μόνος του και χωρίς βοήθεια.

Ποιος προσλαμβάνει συμβούλους ιστότοπων; Συνήθως, οι επιχειρήσεις που θέλουν να ανεβάσουν τη δημοτικότητα των ιστοτόπων τους και οι νέες επιχειρήσεις που θέλουν να προωθήσουν τους ιστότοπους τους, χρειάζονται βοήθεια με το μάρκετινγκ, την επωνυμία και τη βελτιστοποίηση στις μηχανές αναζήτησης (SEO). Ο πίνακας 4-4 αναφέρει ενδεικτικά ορισμένους επαγγελματίες και εταιρείες που προσφέρουν αυτού του είδους τις συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Πίνακας 4-4: Δημοφιλείς σύμβουλοι ιστότοπων

Σύμβουλοι	Ιστότοπος	Είδος Συμβουλευτικής
Kaplan Marketing	www.kalpanamarketing.com	Βελτιστοποίηση μηχανών αναζήτησης (Search Engine Optimization, SEO), Ψηφιακό μάρκετινγκ
Pam Ann Marketing	https://pamannmarketing.com	Βελτιστοποίηση μηχανών αναζήτησης – SEO
WordPress 101	https://www.wp101.com	Εκπαίδευση στο WordPress

²⁴<https://www.codeable.io/developers/>

4.4 Συνεισφορά στο WordPress

Δεν χρειάζεται κάποιος να είναι προγραμματιστής για να συνεισφέρει²⁵ στο WordPress. Ακολουθούν διάφοροι τρόποι με τους οποίους κάποιος μπορεί να συνεισφέρει ενεργά στο WordPress, συμπεριλαμβανομένου και του προγραμματισμού:

- **Κώδικας:** Ένας από τους βασικούς τρόπους που μπορεί κάποιος να συνεισφέρει στο WordPress είναι με το γράψιμο κώδικα που θα χρησιμοποιηθεί στα αρχεία του πυρήνα του. Το WordPress έχει εκατοντάδες προγραμματιστές που συνεισφέρουν. Ο κώδικας υποβάλλεται μέσω του WordPress Trac στο <https://core.trac.wordpress.org>. Μέσα από το Trac, είναι δυνατή η παρακολούθηση της τρέχουσας ανάπτυξης του κώδικα και η καταγραφή των αλλαγών. Επιπρόσθετα, το Trac μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατεβάσει κάποιος και να δοκιμάσει μια ενημερωμένη έκδοση κώδικα ή να δει τα αναφερόμενα σφάλματα, με σκοπό τη διόρθωση ή την υποβολή ενός ενημερωμένου κώδικα για αυτά. Οι απαιτούμενες δεξιότητες περιλαμβάνουν τουλάχιστον προγραμματισμό σε PHP, εμπειρία με το WordPress και την διαχείριση βάσεων δεδομένων MySQL.
- **Δοκιμές:** Μπορείτε να συμμετάσχετε στο ιστολόγιο WordPress Test Make (<https://make.wordpress.org/test>) για να δοκιμάσετε τις εκδόσεις Beta, του WordPress και να αναφέρετε σφάλματα χρήσης. Οι προγραμματιστές του WordPress παρακολουθούν αυτό το ιστολόγιο και προσπαθούν να διορθώσουν τυχόν σφάλματα ή προβλήματα.
- **Τεκμηρίωση:** Οποιοσδήποτε μπορεί να υποβάλει τεκμηρίωση στο WordPress Codex (την τεκμηρίωση του χρήστη για το WordPress). Το μόνο που χρειάζεται να κάνει είναι να επισκεφθεί τον ιστότοπο <https://codex.wordpress.org>, και να δημιουργήσει ένα λογαριασμό. Συστήνεται η προσεκτική ανάγνωση του άρθρου με τίτλο «Codex: Contributing» (<https://codex.wordpress.org/Codex:Contributing>), το οποίο παρέχει συμβουλές για το πώς να ξεκινήσει κάποιος, συμπεριλαμβανομένων οδηγιών και κανόνων για τις συνεισφορές στην τεκμηρίωση.
- **Οδηγούς εκμάθησης (Tutorials):** Εάν έχετε χρήσιμες συμβουλές και προτάσεις που θέλετε να μοιραστείτε με άλλους χρήστες του WordPress, μπορείτε να τις αξιοποιήσετε στο ιστολόγιο σας, γράφοντας τους οδηγούς χρήσης του, δημοσιεύοντας στον ιστότοπο σας και κάνοντας κοινοποίηση στα δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως είναι Twitter and Facebook.
- **Φόρουμ υποστήριξης:** Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφέρουν εθελοντικά το χρόνο και τις γνώσεις τους στο φόρουμ υποστήριξης του WordPress, στη διεύθυνση <https://WordPress.org/support/forums>.
- **Εκδηλώσεις:** Στην επόμενη ενότητα, αναφέρονται οι διάφορες εκδηλώσεις του WordPress. Η συμμετοχή σε αυτές αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για να μοιραστεί κάποιος τις γνώσεις και τις εμπειρίες του με άλλους χρήστες, ενώ το επόμενο βήμα είναι η φιλοξενία αντίστοιχων εκδηλώσεων, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα και το ανάλογο ενδιαφέρον, στην περιοχή σας.

4.5 Συμμετοχή σε εκδηλώσεις του WordPress

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μάθουν για το WordPress, όχι μόνο μέσω του διαδικτύου, αλλά και μέσω της συμμετοχής τους σε ζωντανές εκδηλώσεις. Οι εκδηλώσεις του WordPress, που ονομάζονται WordPress Meetups και WordCamps, αποτελούν οργανωμένες συγκεντρώσεις όπου οι χρήστες και επαγγελματίες του WordPress συναντιούνται για να συζητήσουν, να

---

²⁵<https://wpgreece.org/%CF%83%CE%B5-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CE%BA%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%BF-wordpress/>

μάθουν και να μοιραστούν πληροφορίες σχετικά με την πλατφόρμα. Οι δύο εκδηλώσεις παρουσιάζουν μερικές διαφορές:

- **WordPress Meetups:** Γενικά, αυτές οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν μικρές ομάδες ατόμων που προέρχονται από την ίδια γεωγραφική περιοχή. Συνήθως οι συμμετέχοντες, οι ομιλητές και οι διοργανωτές, συμμετέχουν σε αυτού του είδους τις συγκεντρώσεις σε μηνιαία ή διμηνιαία βάση. Μπορεί κάποιος να βρει ένα WordPress Meetup²⁶ κοντά στην περιοχή του, μεταβαίνοντας στον ιστότοπο meetup (<https://www.meetup.com>) ή εκτελώντας μια αναζήτηση, χρησιμοποιώντας τη λέξη-κλειδί WordPress και την πόλη ή τον ταχυδρομικό κώδικα της περιοχής του.
- **WordCamps:** Οι ετήσιες αυτές εκδηλώσεις είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος από τα WordPress Meetups, ενώ σε αυτές συμμετέχουν και άτομα από άλλες χώρες. Τα WordCamps, φιλοξενούνται σε μεγάλες πόλεις των Η.Π.Α και του εξωτερικού. Για να συμμετέχει κάποιος στα WordCamps²⁷ πληρώνει ένα μικρό ποσό. Οι ομιλητές στα WordCamps είναι γνωστές προσωπικότητες στην κοινότητα του WordPress. Μπορείτε να βρείτε μια τέτοια εκδήλωση, εάν επισκεφτείτε τον ιστότοπο WordCamp στην διεύθυνση <https://central.wordcamp.org>. Αν δεν έχει προγραμματιστεί Meetup ή WordCamp στην περιοχή που σας ενδιαφέρει, μπορείτε να εξετάσετε το ενδεχόμενο να οργανώσετε ένα! Μπορείτε να βρείτε μερικές χρήσιμες συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με την οργάνωση WordCamps στο <https://central.wordcamp.org>.

Κεφάλαιο 5: Αναλυτικά και στατιστικά στοιχεία στο WordPress

Τα αναλυτικά στοιχεία (Τσέλιος & Μητρούσης, 2018) είναι ένα σύνολο εργαλείων που έχουν τη δυνατότητα να τονίσουν και να βελτιώσουν το περιεχόμενο του ιστότοπου σας. Μπορούν να ερμηνεύσουν τον τρόπο αναζήτησης περιεχομένου, ποιο είναι πιο δημοφιλές και πού το διαμοιράζουν οι επισκέπτες του. Είναι σημαντικό να γνωρίζετε ποιος τύπος περιεχομένου είναι δημοφιλής, πού είναι δημοφιλής ο ιστότοπος σας (για παράδειγμα, ποιες ώρες, χώρες) και ακόμη ποια ώρα της ημέρας οι αναρτήσεις σας έχουν τους περισσότερους αναγνώστες. Είναι σημαντικό να κατανοήσετε το ενδιαφέρον των επισκεπτών για το περιεχόμενό σας, καθώς και τις προτιμήσεις τους σχετικά με το πότε και πώς το διαβάζουν.

Αυτά τα στοιχεία και οι πληροφορίες βοηθούν ουσιαστικά στην διαμόρφωση και την προσαρμογή της λειτουργίας του ιστότοπου σας, με στόχο την αποδοτικότερη προώθηση του περιεχομένου του και την μεγιστοποίηση της επισκεψιμότητας, προσαρμοζόμενοι στα χαρακτηριστικά και τις προτιμήσεις των επισκεπτών – αναγνωστών.

Η εξοικείωση με αυτές τις αναφορές βοηθάει ουσιαστικά και στον τρόπο που δημοσιεύετε το περιεχόμενό σας καθώς σας δείχνουν για παράδειγμα την αποτελεσματικότητα που έχει η χρήση μιας φωτογραφίας (ακόμη και η επιλογή της θέσης της) μαζί με το κείμενο σε σύγκριση με την απουσία της.

5.1 Διαθέσιμες εφαρμογές για την παρακολούθηση των δεδομένων

Υπάρχουν αρκετές επιλογές όσον αφορά την παρακολούθηση δεδομένων στον ιστότοπο σας, με το Google Analytics να είναι το πιο δημοφιλές εργαλείο. Βασικός λόγος είναι η εταιρία που

---

²⁶<https://wpgreece.org/category/wordpress/%ce%b5%ce%ba%ce%b4%ce%b7%ce%bb%cf%8e%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82/>

²⁷<https://central.wordcamp.org/schedule/>

το υποστηρίζει, η Google, και το γεγονός ότι παρέχεται δωρεάν. Στο διαδίκτυο θα βρείτε πάρα πολλούς χρήσιμους οδηγούς, για την βέλτιστη χρήση και την αύξηση της αποδοτικότητας του.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται, ενδεικτικά, τρία από τα πιο δημοφιλή εργαλεία συλλογής στατιστικών στοιχείων από τους ιστότοπους (Sabin-Wilson, 2019):

- **Google Analytics**²⁸ (<https://marketingplatform.google.com/about/analytics/>): Το Google Analytics σας δίνει πρόσβαση σε πολλά στατιστικά στοιχεία και μετρήσεις ενός ιστότοπου WordPress. Ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείτε το Google Analytics, μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το είδος του ιστότοπου που συντηρείτε.

Εάν έχετε ένα ιστολόγιο, ίσως σας ενδιαφέρει περισσότερο το ποιες αναρτήσεις διαβάζουν οι επισκέπτες σας, πώς τις ανακάλυψαν (στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω μηχανών αναζήτησης) και αν κάνουν κλικ στις διαφημίσεις ή τους συνδέσμους των διαφημιζομένων συνεργατών σας.

Αν έχετε έναν επαγγελματικό ιστότοπο, ίσως σας ενδιαφέρει περισσότερο πόσοι επισκέπτες συμπληρώνουν τις φόρμες, πώς ανακαλύπτουν τον ιστότοπο και ποιες από τις υπηρεσίες σας είναι οι πιο δημοφιλείς.

Για να προσθέσετε το Google Analytics στον ιστότοπο σας, μπορείτε να προσθέσετε τον κώδικα παρακολούθησης ή να χρησιμοποιήσετε κάποιο από τα διαθέσιμα πρόσθετα.

---

²⁸<https://learndigital.withgoogle.com/digitalworkshop-el/course/customers-needs-behaviours/module/10>

See what's in it for you.

Unlock customer-centric measurement.

Understand how your customers interact across your sites and apps, throughout their entire lifecycle.

Get smarter insights to improve ROI.

Uncover new insights and anticipate future customer actions with Google's machine learning to get more value out of your data.

Connect your insights to results.

Εικόνα 5-1: Google Analytics

- **StatCounter** (<https://statcounter.com>): Το StatCounter²⁹ διατίθεται δωρεάν και επί πληρωμή. Η υπηρεσία επί πληρωμή ενεργοποιείται όταν ο ιστότοπος σας ξεπεράσει τις 250.000 προβολές ανά μήνα.

Το StatCounter (Εικόνα 5-1) χρησιμοποιεί το αρχείο καταγραφής (log file) που δημιουργείται από τον διακομιστή του ιστού και σας παρέχει τη δυνατότητα να διαμορφώσετε τις αναφορές. Για να χρησιμοποιήσετε ένα αρχείο καταγραφής, χρειάζεται συνήθως να έχετε πρόσβαση στα αρχεία του διακομιστή, αυτό συνήθως δεν συμβαίνει με τα απλά πακέτα φιλοξενίας. Το StatCounter απαιτεί λίγες περισσότερες τεχνικές γνώσεις, από μια απλή εφαρμογή αναλυτικών στοιχείων, επειδή πρέπει να ασχοληθείτε με το αρχείο καταγραφής αντί απλά να αντιγράψετε και να επικολλήσετε μια γραμμή κώδικα στον ιστότοπο σας, που απαιτούν άλλες εφαρμογές. Το κύριο πλεονέκτημα του StatCounter είναι ότι δίνει αναφορές σε πραγματικό χρόνο, ενώ το Google Analytics έχει πάντα μια μικρή καθυστέρηση στις αναφορές του.

²⁹<https://statcounter.com/default/>

Understand
your visitors
the **easy** way.

Try it for FREE!

Trusted on over 2 million websites worldwide.

Crucial insights for time-strapped business owners.

Εικόνα 5-2: StatCounter - Αναφορές σε πραγματικό χρόνο

- **Jetpack** (<https://jetpack.com/blog/WordPress-analytics-jetpack/>): Το πρόσθετο Jetpack³⁰ παρέχει ένα αρκετά ικανοποιητικό πακέτο στατιστικών στοιχείων για το WordPress (Εικόνα 5-2). Εάν χρησιμοποιείτε αυτό το πακέτο, η βασική του έκδοση είναι δωρεάν, τα στατιστικά θα εμφανίζονται στον πίνακα ελέγχου του WordPress σας. Τα πλεονεκτήματα του Jetpack είναι ότι είναι αρκετά εύκολο στην εγκατάσταση του και παρουσιάζει μια γενική επισκόπηση των στατιστικών του ιστότοπου σας. Από την άλλη, τα στατιστικά στοιχεία δεν είναι τόσο αναλυτικά όσο αυτά του Google Analytics. Επίσης, δεν μπορείτε να προσαρμόσετε τις αναφορές.

³⁰ <https://jetpack.com/support/getting-started-with-jetpack/>

Εικόνα 5-3: Jetpack – Προσθετό του WordPress

5.2 Κατανόηση της βασικής ορολογίας των αναλυτικών και στατιστικών στοιχείων

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι βρίσκουν τα προγράμματα ανάλυσης περίπλοκα και δυσνόητα είναι επειδή χρησιμοποιούν ειδική ορολογία. Ακολουθεί μια λίστα με τους πιο δημοφιλείς όρους (Sabin-Wilson, 2019):

- **Bounce rate - Ποσοστό εγκατάλειψης:** Το ποσοστό των επισκέψεων μίας μόνο σελίδας ή των επισκέψεων στις οποίες ο επισκέπτης φεύγει από τον ιστότοπο σας μόλις επισκεφτεί την σελίδα εισόδου. Αυτή η μέτρηση μετρά την ποιότητα επίσκεψης. Ένα υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης, γενικά, υποδηλώνει ότι οι επισκέπτες δεν βρίσκουν τις σελίδες εισόδου του ιστότοπου σας ενδιαφέρουσες για αυτούς. Όσο πιο ελκυστικές είναι οι σελίδες εισόδου σας, τόσο περισσότεροι επισκέπτες παραμένουν στον ιστότοπο σας και εν συνεχεία μετατρέπονται σε αγοραστές ή συνδρομητές ή ολοκληρώνουν όποια ενέργεια θέλετε να ολοκληρώσουν. Μπορείτε να ελαχιστοποιήσετε τα ποσοστά εγκατάλειψης προσαρμόζοντας τις σελίδες εισόδου σε κάθε διαφήμιση που προβάλλεται (στην περίπτωση των επιχειρήσεων) ή στους επισκέπτες με βάση τον ιστότοπο παραπομπής (μια ειδική σελίδα για το προφίλ σας στο Twitter, για παράδειγμα). Οι σελίδες αυτές θα πρέπει να παρέχουν τις πληροφορίες και τις υπηρεσίες που υπόσχεται η διαφήμιση. Όταν πρόκειται για το περιεχόμενο του ιστότοπου, ένα υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης από μια πηγή μέσω κοινωνικής δικτύωσης (για παράδειγμα

ένας ιστότοπος κοινωνικών ειδήσεων όπως το Reddit) μπορεί να σημαίνει ότι οι χρήστες δεν βρήκαν το περιεχόμενό σας ενδιαφέρον. Ένα υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης από τις μηχανές αναζήτησης, μπορεί να σημαίνει ότι ο ιστότοπος σας δεν είναι αυτό που οι επισκέπτες νόμιζαν ότι θα βρουν. Στις διαδικτυακές δημοσιεύσεις, το χαμηλό ποσοστό εγκατάλειψης αναδεικνύει την ποιότητα του περιεχομένου στον ιστότοπο σας. Εάν λαμβάνετε επισκέψεις από τις μηχανές αναζήτησης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ποσοστό εγκατάλειψης για το οποίο θα θέλετε να στοχεύσετε είναι μικρότερο του 50 τις εκατό.

- **Περιεχόμενο:** Οι διαφορετικές σελίδες μέσα στον ιστότοπο (το μενού Περιεχόμενο του Google Analytics αναλύει αυτές τις σελίδες, ώστε να έχουν τα δικά τους στατιστικά στοιχεία).
- **Πίνακας ελέγχου:** Η σελίδα με τη σύνοψη των αναλυτικών στοιχείων των δεδομένων σας. Είναι η πρώτη σελίδα που βλέπετε όταν συνδέεστε στο Google Analytics.
- **Άμεση επισκεψιμότητα:** Όταν οι επισκέπτες του ιστού φτάνουν στον ιστότοπο σας πληκτρολογώντας τη διεύθυνση του ιστού απευθείας στις εφαρμογές πλοήγησης (η εκκίνηση ενός ιστότοπου επιλέγοντας έναν σελιδοδείκτη ανήκει, επίσης, σε αυτήν την κατηγορία). Μπορείτε να αποκτήσετε επισκέπτες με απευθείας σύνδεση λόγω μιας προωθητικής κίνησης (για παράδειγμα διανομή φυλλαδίων), επαναλαμβανόμενων αναγνωστών, προώθησης από τους επισκέπτες σας, ή από την επαγγελματική σας κάρτα.
- **Πρώτη φορά μοναδικός επισκέπτης:** Επισκέπτης στον ιστότοπο σας, που δεν έχει επισκεφτεί ξανά στο χρονικό πλαίσιο που αναλύετε.
- **Χτύπημα (Hit):** Οποιοδήποτε αίτημα στον διακομιστή του ιστού για οποιονδήποτε τύπο αρχείου, όχι απλώς για μια ανάρτηση στον ιστότοπο σας, συμπεριλαμβανομένης μιας σελίδας, μιας εικόνας, ενός αρχείου ήχου ή οποιουδήποτε άλλου τύπου αρχείου. Μια σελίδα HTML μπορεί να αντιπροσωπεύει πολλά χτυπήματα: την ίδια τη σελίδα, κάθε εικόνα στη σελίδα, ενσωματωμένο ήχο ή βίντεο, κλπ. Επομένως, ο αριθμός των χτυπημάτων που λαμβάνει ο ιστότοπος δεν αντανakλά πλήρως των δείκτη δημοτικότητας, αλλά υποδεικνύει τη χρήση του διακομιστή και το πόσα αρχεία έχουν προσπελασθεί.
- **Λέξη-κλειδί:** Μια καταχώρηση στο ευρετήριο μιας βάσης δεδομένων που προσδιορίζει μια συγκεκριμένη εγγραφή ή έγγραφο. Η αναζήτηση λέξεων – κλειδιών είναι η πιο κοινή μορφή αναζήτησης κειμένου στον ιστό. Οι περισσότερες μηχανές αναζήτησης κάνουν αναζήτηση και ανάκτηση κειμένου χρησιμοποιώντας λέξεις – κλειδιά, τις οποίες η μηχανή αναζήτησης πρέπει να τις προσδιορίσει. Εκτός, εάν ο συντάκτης του διαδικτυακού εγγράφου έχει καθορίσει τις λέξεις – κλειδιά για το έγγραφό του (κάτι που μπορείτε να κάνετε χρησιμοποιώντας μετα-ετικέτες (Davalas, 2018)). Ουσιαστικά, οι μηχανές αναζήτησης βγάζουν και αποθηκεύουν στο ευρετήριο τους λέξεις που κρίνουν ότι είναι σημαντικές (κάνοντας χρήση ειδικών αλγόριθμων). Μια μηχανή αναζήτησης είναι πιθανό να θεωρήσει τις λέξεις σημαντικές εάν αυτές εμφανίζονται στην αρχή ενός εγγράφου και επαναλαμβάνονται πολλές φορές σε όλο το έγγραφο, έχοντας όμως κάποια συνάφεια μεταξύ τους.
- **Μετα-ετικέτα:** Μια ειδική ετικέτα HTML, που παρέχει πληροφορίες για μια ιστοσελίδα. Σε αντίθεση με τις κανονικές ετικέτες HTML, οι μετα-ετικέτες δεν επηρεάζουν τον τρόπο εμφάνισης της σελίδας στο πρόγραμμα περιήγησης ενός επισκέπτη. Αντίθετα, οι μετα-ετικέτες παρέχουν πληροφορίες όπως ποιος δημιούργησε τη σελίδα, πόσο συχνά ενημερώνεται, τον τίτλο της σελίδας, μια περιγραφή του περιεχομένου της σελίδας και λέξεις – κλειδιά που αντιπροσωπεύουν το περιεχόμενο της σελίδας. Πολλές μηχανές αναζήτησης χρησιμοποιούν αυτές τις πληροφορίες όταν δημιουργούν τα ευρετήριά τους, παρότι οι περισσότερες μηχανές αναζήτησης σπάνια αναζητούν πλέον λέξεις – κλειδιά στις μετα-

ετικέτες, επειδή έχει γίνει κατάχρηση τους από επιτήδειους που προσπαθούν να ξεγελάσουν τα αποτελέσματα αναζήτησης.

- **Προβολή σελίδας:** Αναφέρεται στον αριθμό των μοναδικών προβολών που έχει λάβει μια ιστοσελίδα. Ως σελίδα ορίζεται οποιοδήποτε αρχείο ή περιεχόμενο που φιλοξενείται σε έναν διακομιστή ιστού, το οποίο γενικά θα μπορούσε να θεωρηθεί ως έγγραφο ιστού, το οποίο περιλαμβάνει σελίδες HTML (.html, .htm, .shtml), αναρτήσεις ή σελίδες σε μια εγκατάσταση WordPress, σελίδες που δημιουργούνται από σενάρια (.cgi, .asp, .cfm) και σελίδες απλού κειμένου. Περιλαμβάνει επίσης αρχεία ήχου, αρχεία βίντεο και άλλα αρχεία χωρίς έγγραφα. Αρχεία εικόνας, JavaScript και Cascading Style Sheets (.css – διαδοχικά φύλλα ύφους) εξαιρούνται από αυτόν τον ορισμό. Κάθε φορά που ένα αρχείο που ορίζεται ως σελίδα εμφανίζεται ή προβάλλεται στο πρόγραμμα περιήγησης ιστού ενός επισκέπτη, μια προβολή σελίδας καταχωρείται από το Google Analytics. Το στατιστικό στοιχείο προβολών σελίδας είναι πιο σημαντικό και ακριβές από τα χτυπήματα επισκέψεων, επειδή δεν συμπεριλαμβάνει εικόνες ή άλλα στοιχεία που μπορεί να καταχωρούνται ως χτυπήματα στον ιστότοπο σας.
- **Διαδρομή:** Μια σειρά από κλικ που καταλήγουν σε ξεχωριστές προβολές των ιστοσελίδων σας. Μια διαδρομή δεν μπορεί να περιέχει μη σελίδες, όπως τα αρχεία εικόνας.
- **Παραπομπή:** Συμβαίνει όταν ένας χρήστης κάνει κλικ σε οποιονδήποτε υπερσύνδεσμο που τον οδηγεί σε μια σελίδα ή αρχείο σε έναν άλλο ιστότοπο, που θα μπορούσε να είναι κείμενο, εικόνα ή οποιοσδήποτε άλλος τύπος σύνδεσμου. Όταν ένας επισκέπτης φτάνει στον ιστότοπο σας από άλλο ιστότοπο, ο διακομιστής καταγράφει τις πληροφορίες παραπομπής στο αρχείο καταγραφής επισκέψεων για κάθε αρχείο που ζητείται από αυτόν τον επισκέπτη. Εάν ο επισκέπτης βρήκε τον σύνδεσμο χρησιμοποιώντας μια μηχανή αναζήτησης, ο διακομιστής καταγράφει το όνομα της μηχανής αναζήτησης και τυχόν λέξεις – κλειδιά που χρησιμοποιούνται. Οι παραπομπές σας δίνουν μια ένδειξη για το ποιοι ιστότοποι μέσω κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και σύνδεσμοι από άλλους ιστότοπους, κατευθύνουν επισκέπτες στον ιστότοπο σας.
- **Αναφέρων:** Η διαδικτυακή διεύθυνση URL, μιας σελίδας HTML που παραπέμπει τους επισκέπτες σε έναν ιστότοπο.
- **Πηγές επισκεψιμότητας:** Ένα στατιστικό στοιχείο που δείχνει πώς βρήκαν οι επισκέπτες τον ιστότοπο σας όπως για παράδειγμα μέσω μιας απευθείας σύνδεσης, ιστότοπων παραπομπής ή μηχανών αναζήτησης.
- **Μοναδικοί επισκέπτες:** Ο αριθμός των μοναδικών επισκεπτών στον ιστότοπο σας κατά τη διάρκεια μιας καθορισμένης χρονικής περιόδου. Ο διακομιστής καθορίζει έναν μοναδικό επισκέπτη χρησιμοποιώντας cookies (Homo Digitalis, 2018), τα οποία είναι μικρά αρχεία παρακολούθησης που αποθηκεύονται στα προγράμματα περιήγησης των επισκεπτών σας και παρακολουθούν τον αριθμό των επισκέψεων τους στον ιστότοπο σας.
- **Επισκέπτης:** Ένα στατιστικό που έχει σχεδιαστεί για να εμφανίζει, όσο πιο αντικειμενικά, τον αριθμό των διαφορετικών επισκεπτών που ενός ιστότοπου. Ο ιστότοπος, φυσικά, δεν μπορεί πραγματικά να προσδιορίσει εάν κάποιος επισκέπτης είναι πραγματικά δύο άτομα που μοιράζονται έναν υπολογιστή, αλλά μια καλή εφαρμογή παρακολούθησης επισκεπτών μπορεί να πλησιάσει τον πραγματικό αριθμό. Οι πιο ακριβείς εφαρμογές παρακολούθησης επισκεπτών χρησιμοποιούν cookies για την καταμέτρηση των διαφορετικών επισκεπτών.

5.3 Προσθήκη Google Analytics στο WordPress

Στις παρακάτω ενότητες, θα εγγραφείτε στο Google Analytics και θα το εγκαταστήσετε στον ιστότοπο σας με την χρήση ενός προσθετού, για την ενσωμάτωση και διαχείριση του μέσα από τον πίνακα ελέγχου του WordPress.

5.3.1 Εγγραφή στο Google Analytics

Για να εγγραφείτε στο Google Analytics, ακολουθήστε τα παρακάτω βήματα:

α. Επισκεφτείτε τον ιστότοπο: <https://marketingplatform.google.com/about/analytics>, και επιλέξτε το κουμπί «Start For Free», το οποίο βρίσκεται στην πάνω δεξιά γωνία της σελίδας. Εμφανίζεται μια σελίδα όπου μπορείτε να εγγραφείτε (sign up) στο λογαριασμό Google ή να συνδεθείτε (sign in) μέσω ενός υφιστάμενου λογαριασμού Google. Αν δεν έχετε λογαριασμό Google, ακολουθήστε τον σύνδεσμο για να εγγραφείτε δωρεάν (sign up for one).

β. Μπορείτε να συνδεθείτε μέσω του Google λογαριασμού σας, εισάγοντας τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τον κωδικό πρόσβασής σας, στο αντίστοιχο πλαίσιο κειμένου, και στη συνέχεια επιλέγοντας «Είσοδος». Εμφανίζεται η πρώτη από μια σειρά σελίδων.

γ. Επιλέξτε το κουμπί «Εγγραφή» (Sign Up).

δ. Στη σελίδα που εμφανίζεται (Εικόνα 5-4), συμπληρώστε τις παρακάτω πληροφορίες:

- **Όνομα λογαριασμού:** Εισάγετε ένα όνομα για την αναγνώριση του λογαριασμού σας (το οποίο δεν έχει σημασία. Εδώ θα μπορούσατε να βάλετε το δικό σας όνομα).
- **Όνομα ιστότοπου:** Το όνομα του ιστότοπου για τον οποίο θέλετε να συλλέξετε Google Analytics.
- **Διαδικτυακή διεύθυνση ιστότοπου - URL:** Η διαδικτυακή διεύθυνση - URL του ιστότοπου σας.
- **Κατηγορία Κλάδου:** Η κατηγορία στη οποία ανήκει ο ιστότοπος σας.
- **Ζώνη ώρας αναφοράς:** Η χώρα και η ζώνη ώρας στην οποία βρίσκεστε.

✓ Ρύθμιση λογαριασμού

✓ Ρύθμιση ιδιοκτησίας

3 Σχετικά με την επιχείρησή σας

Πληροφορίες επιχείρησης

Βοηθήστε μας να προσαρμόσουμε την εμπειρία σας, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις.

Κατηγορία κλάδου

Διαδίκτυο και τηλεπικοινωνίες ▾

Μέγεθος επιχείρησης

- Μικρή – 1 έως 10 εργαζόμενοι
 Μεσαία – 11 έως 100 εργαζόμενοι
 Μεγάλη – 101 έως 500 εργαζόμενοι
 Πολύ μεγάλη – 500+ εργαζόμενοι

Πώς σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε το Google Analytics για την επιχείρησή σας; (Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν)

- Μέτρηση αφοσίωσης πελατών στον ιστότοπο ή στην εφαρμογή μου
 Βελτιστοποίηση της εμπειρίας του ιστοτόπου ή της εφαρμογής μου
 Μέτρηση δεδομένων μεταξύ πολλών συσκευών ή πλατφορμών
 Βελτιστοποίηση κόστους διαφήμισης
 Αύξηση των μετατροπών μου
 Μέτρηση δημιουργίας εσόδων από περιεχόμενο
 Ανάλυση των πωλήσεων μου στο διαδίκτυο
 Μέτρηση εγκαταστάσεων εφαρμογής
 Μέτρηση δημιουργίας δυνητικών πελατών
 Άλλο

Δημιουργία

Προηγούμενη

Εικόνα 5-4: Δημιουργία νέας σελίδας λογαριασμού στο Google Analytics

ε. Επιλέξτε το Ροές δεδομένων, εκεί θα δημιουργήσετε το πλάνο μετρήσεων για τον ιστότοπο σας και στη συνέχεια θα σας εμφανίσει τα αναγνωριστικά ιδιοκτησίας και μέτρησης (Εικόνα 5-5).

× Λεπτομέρειες ροής ιστού

⚠ Η συλλογή δεδομένων δεν είναι ενεργή για τον ιστότοπό σας. Αν έχετε εγκαταστήσει ετικέτες πάνω από 48 ώρες πριν, βεβαιωθείτε ότι έχουν ρυθμιστεί σωστά.

Λεπτομέρειες ροής

ΟΝΟΜΑ ΡΟΗΣ	URL ΡΟΗΣ	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΟ ΡΟΗΣ	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΟ ΜΕΤΡΗΣΗΣ
athosps.com	https://athosps.com	3594758853	G-NKL6FES0TJ

🌟 **Βελτιωμένη μέτρηση**

Αυτόματη καταμέτρηση των αλληλεπιδράσεων και του περιεχομένου στους ιστότοπούς σας, εκτός από τη βασική μέτρηση προβολών σελίδας.

Δεδομένα από στοιχεία στη σελίδα, όπως σύνδεσμοι και ενσωματωμένα βίντεο, μπορεί να συλλέγονται με σχετικά συμβάντα. Πρέπει να διασφαλίσετε ότι δεν θα σταλεί κανένα στοιχείο προσωπικής ταυτοποίησης στην Google. [Μάθετε περισσότερα](#)

Μέτρηση: Προβολές σελίδας Κυλίσεις Εξερχόμενα κλικ + 3 ακόμη

🔧 **Οδηγίες προσθήκης ετικετών**

Χρησιμοποιήστε ένα από τα παρακάτω, για να αρχίσετε να συλλέγετε δεδομένα.

Προσθήκη νέας ετικέτας στη σελίδα	Χρήση υπάρχουσας ετικέτας στη σελίδα
<p>🏠 Κασουλικά ετικέτας (tag.js) χρησιμοποιούμε αυτό το στυλ: αν χρησιμοποιείτε εργαλείο δημιουργίας ιστοτόπων ή ιστότοπο που φιλοξενείται σε CMS</p> <p>➤ Προσθέστε την ετικέτα του Analytics στον ιστότοπό σας, για να αρχίσετε να βλέπετε δεδομένα στην ιδιοκτησία</p>	
<p>🔗 Διαχειριστής ετικετών Google</p> <p>➤ Προσθέστε και διατηρήστε ετικέτες μέσω μιας διεπαφής ιστού, για να στέλνετε δεδομένα στο Google Analytics, καθώς και άλλα εργαλεία της Google και εκτός Google.</p>	

Εικόνα 5-5: Λήψη αναγνωριστικού μέτρησης

5.3.2 Εγκατάσταση του προσθέτου Site Kit στο WordPress

Αφού ρυθμίσετε το λογαριασμό σας και αποκτήσετε το αναγνωριστικό μέτρησης είστε έτοιμοι για την εγκατάστασή του³¹ στον ιστότοπό σας. Ο πιο απλός τρόπος για αυτό είναι να χρησιμοποιήσετε το πρόσθετο Site Kit by Google³² για το WordPress (<https://WordPress.org/plugins/google-site-kit/>), ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

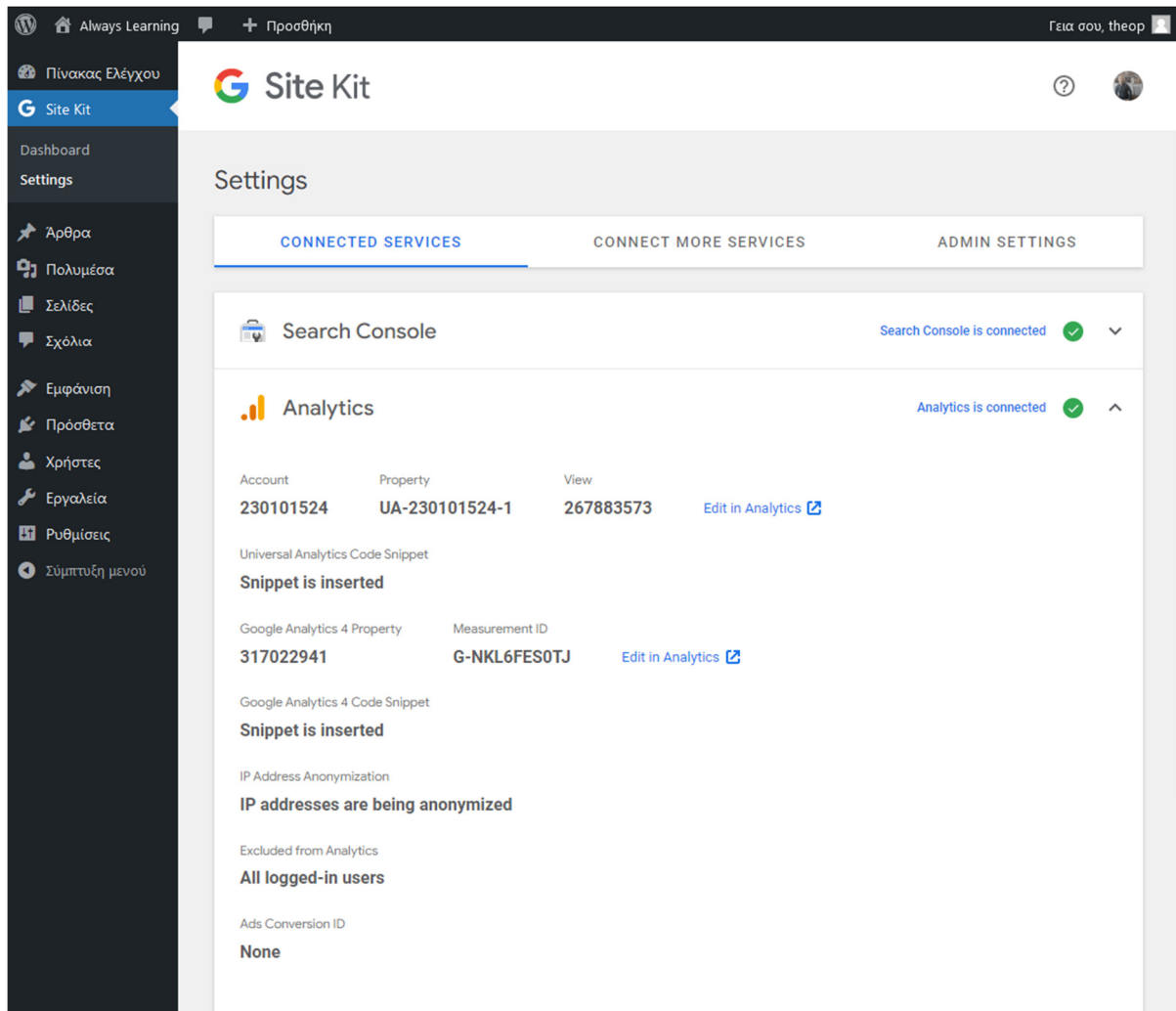
- Συνδεθείτε στον πίνακα ελέγχου του WordPress.
- Κάντε κλικ στον σύνδεσμο «Νέο Προσθετό» στο μενού Πρόσθετα. Στη συνέχεια, εμφανίζεται η σελίδα Προσθήκη Πρόσθετων.
- Αναζητήστε το πρόσθετο Site Kit by Google, εγκαταστήστε και ενεργοποιήστε το.
- Κάντε κλικ στον σύνδεσμο «Dashboard» στο μενού του Site Kit.
- Στη συνέχεια, εμφανίζεται η οθόνη ρύθμισης του Site Kit.
- Πιστοποιηθείτε με τον λογαριασμό Google σας χρησιμοποιώντας τον σύνδεσμο «Sign in with Google». Θα χρειαστεί να αποδεχθείτε και να ολοκληρώσετε την πιστοποίηση με τον Google λογαριασμό σας.

³¹https://support.google.com/analytics/answer/10447272?hl=el&ref_topic=9303319

³²<https://sitekit.withgoogle.com/>

ζ. Επιλέξτε το πλάνο μετρήσεων που θέλετε να προστεθεί από αναπτυσσόμενο μενού του Google Analytics. Εάν έχετε περισσότερα πλάνα Google analytics στον λογαριασμό σας, όλα αυτά εμφανίζονται στο αναπτυσσόμενο μενού. Επιλέξτε το πλάνο που θέλετε να συσχετίσετε με τον ιστότοπο σας.

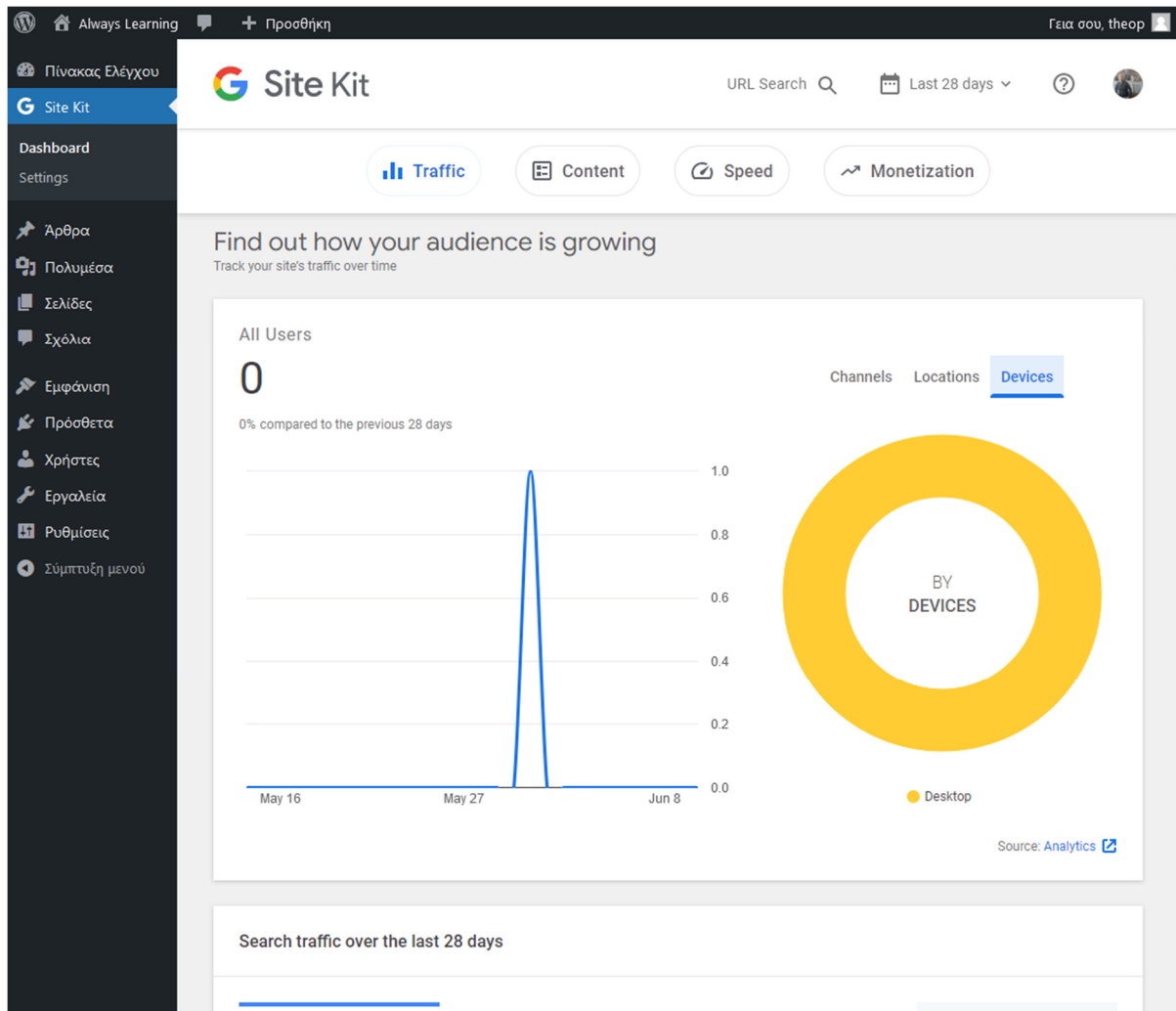

Εικόνα 5-6: Επιλογή του σχεδίου του Google Analytics στο Site Kit.

η. Οι ρυθμίσεις που έχετε επιλέξει αποθηκεύονται και παράλληλα εισάγεται αυτομάτως ο απαιτούμενος κώδικας JavaScript, στον ιστότοπο σας, έτσι ώστε το Google Analytics να αρχίσει να συλλέγει τα στατιστικά στοιχεία του ιστότοπου σας.

5.3.1 Επαλήθευση ορθής εγκατάστασης του προσθέτου Site Kit

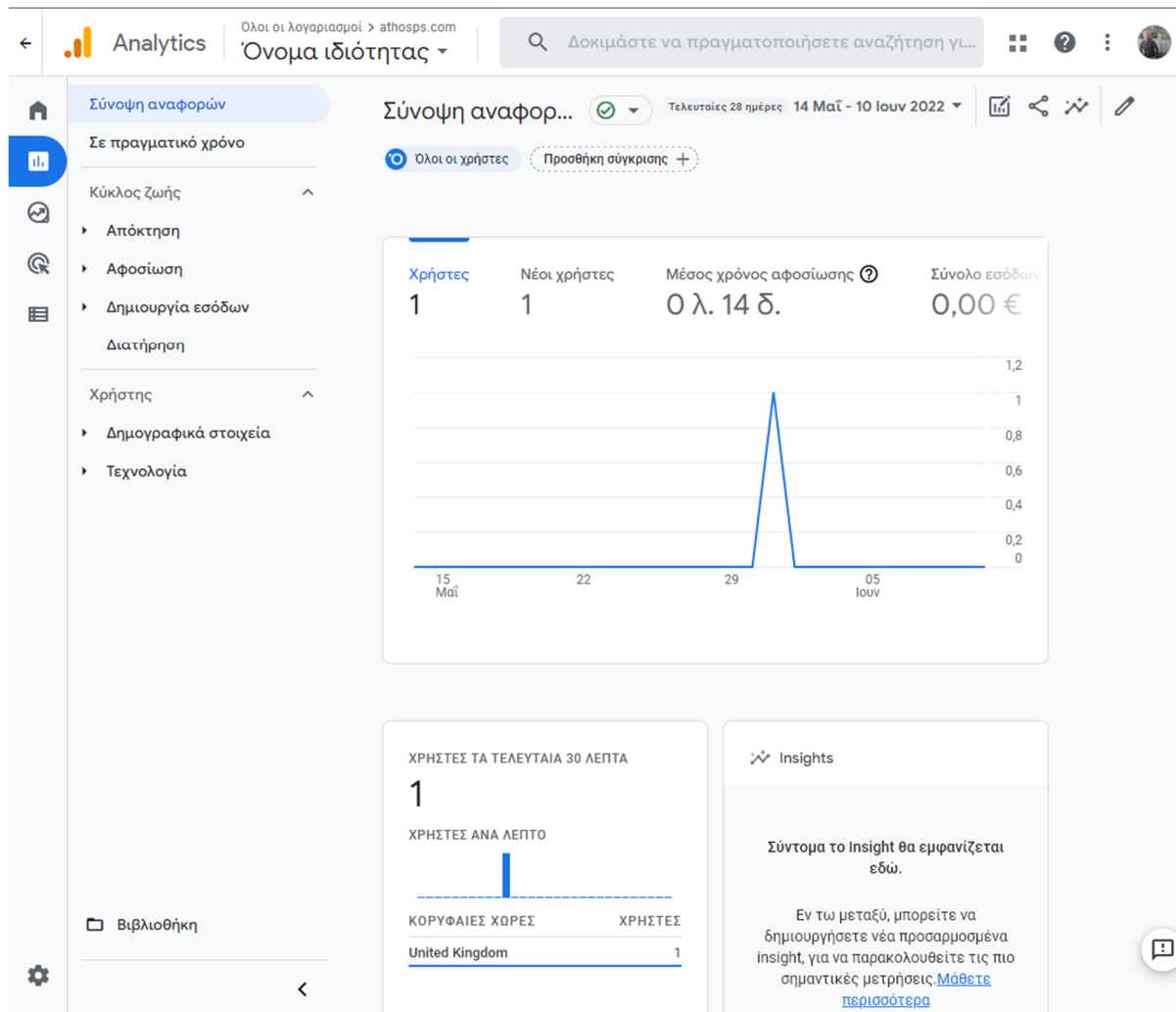
Αφού το εγκαταστήσετε, ελέγξτε εάν έχει ενεργοποιηθεί. Συνδεθείτε ξανά στον πίνακα ελέγχου του Google Analytics (Εικόνα 5-8). Σε αυτόν φαίνεται ότι η Google λαμβάνει δεδομένα από τον ιστότοπο σας, γεγονός που σημαίνει ότι η εγκατάσταση του Site Kit ήταν επιτυχής (Εικόνα 5-7).

Εικόνα 5-7: Η σελίδα ρυθμίσεων του Google Analytics στο WordPress

Μετά την εγκατάστασή του στο Site Kit, στον πίνακα ελέγχου του WordPress, μπορείτε να εξετάσετε τα δεδομένα που θα αρχίσει να σας παρέχει σταδιακά. Ο πίνακας ελέγχου εμφανίζει στατιστικά αναλυτικών στοιχείων, όπως περίοδοι σύνδεσης, χρήστες, προβολές σελίδας, ποσοστό εγκατάλειψης, χρόνος στη σελίδα, χρόνος φόρτωσης σελίδας και διάρκεια περιόδου σύνδεσης. Αυτά τα στατιστικά στοιχεία μπορούν να φιλτραριστούν με επιλογές όπως σε πραγματικό χρόνο, σήμερα, χθες, τις τελευταίες 7 ημέρες, κλπ.

5.3.2 Χρήση των στατιστικών δεδομένων από Google Analytics

Εικόνα 5-8: Επιβεβαίωση σύνδεσης με το Google Analytics

Αυτά τα στατιστικά δείχνουν το πιο δημοφιλές περιεχόμενο στον ιστότοπο σας, τον τρόπο με τον οποίο οι επισκέπτες ανακαλύπτουν τον ιστότοπο σας και ποιες είναι οι πηγές της επισκεψιμότητάς του.

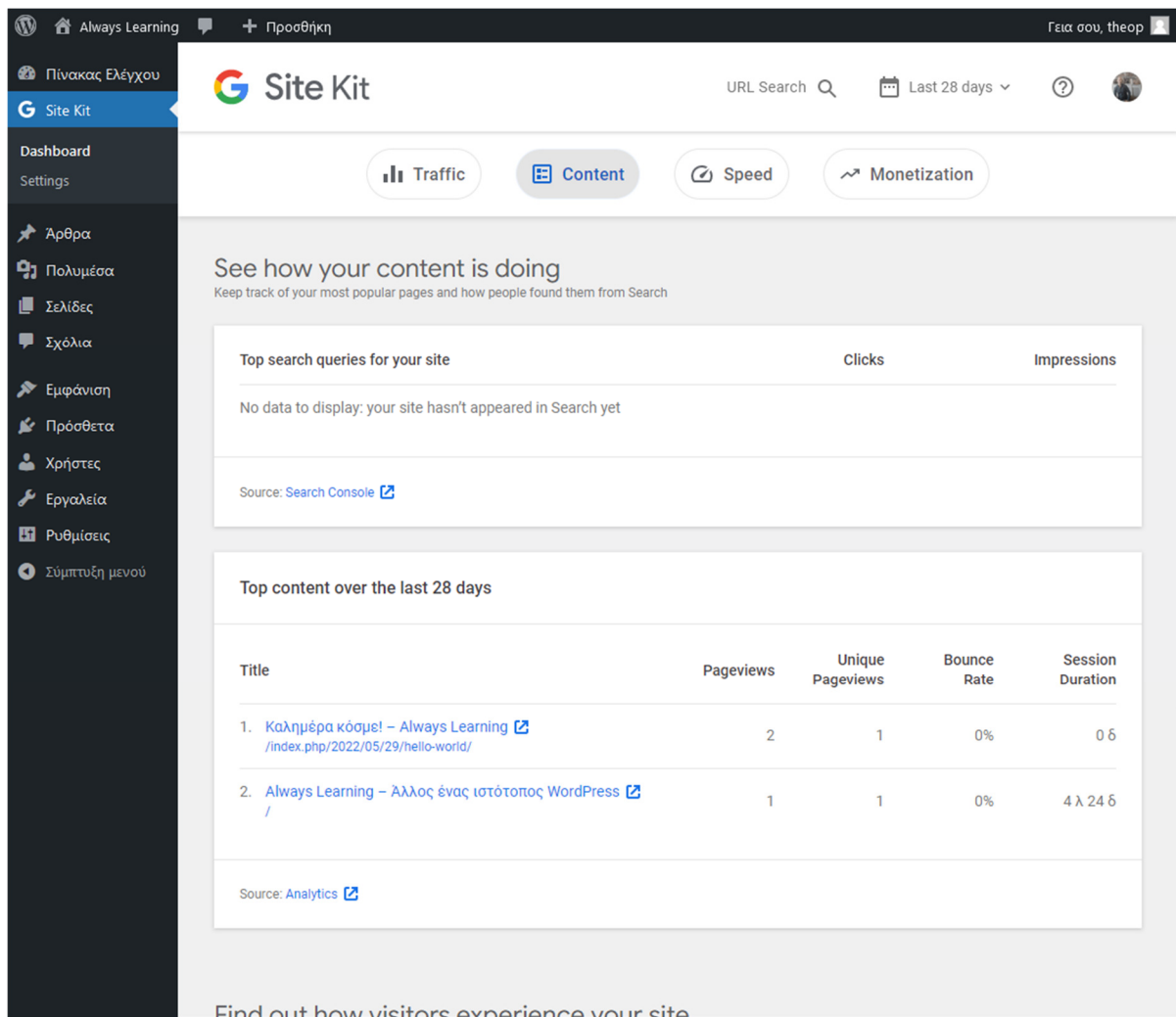
Αν θέλετε αναλυτικές πληροφορίες για τις σελίδες με υψηλή ζήτηση, μπορείτε να διαμορφώσετε τον πίνακα ώστε να εμφανίζει τον αριθμό των προβολών των σελίδων (3-10) επιλέγοντας «Σελίδες» από το δεύτερο αναπτυσσόμενο μενού. Αυτή η ρύθμιση εμφανίζει στατιστικά στοιχεία ανά σελίδα για τον ιστότοπο. Εξετάζοντας τις δύο αναφορές, θα δημιουργήσετε μια εικόνα για την εισερχόμενη κίνηση στον ιστότοπο σας. Αυτά τα δεδομένα δίνουν απαντήσεις στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιες αναρτήσεις είναι δημοφιλείς;
- Οι δημοφιλείς αναρτήσεις έχουν μοναδική θεματολογία;
- Οι μεγάλες ή οι σύντομες αναρτήσεις βοηθούν στην αύξηση της επισκεψιμότητας;
- Τα βίντεο, οι λίστες ή οποιοσδήποτε άλλος συγκεκριμένος τύπος αναρτήσεων σας προσφέρουν μεγαλύτερη επισκεψιμότητα;

Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα μπορούν να σας βοηθήσουν να βγάλετε διάφορα συμπεράσματα και να προσαρμόσετε τον χρόνο των αναρτήσεων σας, τον τύπο τους και το στυλ γραφής σας, για τη βελτιστοποίηση της απόδοσης του ιστότοπου σας.

The screenshot displays the WordPress dashboard's Site Kit analytics section. The interface is in Greek. The main heading is 'Πίνακας Ελέγχου'. The 'Κατάσταση Υγείας Ιστοτόπου' widget shows a green circle and the word 'Καλή', indicating good site health. The 'Με μια ματιά' widget shows 1 article and 1 page. The 'Δραστηριότητα' widget shows a recent post titled 'Καλημέρα κόσμε!' and a comment. The 'Site Kit Summary' widget provides key metrics: Total Unique Visitors (0), Avg. Time on Page (4 λ 24 δ), Total Impressions (0), and Total Clicks (0). It also lists top content over the last 28 days, with the top item being 'Καλημέρα κόσμε! – Always Learning /index.php/2022/05/29/hello-world/' with 2 pageviews.

Εικόνα 5-9: Το Google Analytics στον πίνακα ελέγχου του WordPress

Εικόνα 5-10: Ανάλυση ανά σελίδα από το Google Analytics στο WordPress

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το WordPress είναι ένα από τα πιο δημοφιλή Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (ΣΔΠ) ανοιχτού κώδικα που χρησιμοποιείται για τη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο. Το WordPress, συνεισφέρει ουσιαστικά στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ιστότοπου, με ενότητες και λειτουργίες που προσφέρουν διαφορετικές εμπειρίες στους επισκέπτες του.

Τα σχόλια και οι προτάσεις που μπορούν να δημοσιεύσουν οι αναγνώστες σε έναν ιστότοπο WordPress συνεισφέρουν στην παρουσίαση των ιδεών και των σκέψεων τους, δίνοντας τους παράλληλα και τη δυνατότητα ενεργείας συμμετοχής. Η ενεργοποίηση των σχολίων και των trackback, σε έναν ιστότοπο WordPress, μπορεί να τον καταστήσει στόχο από κακόβουλους χρήστες που δημοσιεύουν σχόλια που περιέχουν ηλεκτρονικές διευθύνσεις ιστότοπων που δεν έχουν καμία συνάφεια με το αντικείμενο που πραγματεύεται ο ιστότοπος. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται οι διαχειριστές ιστοτόπων που χρησιμοποιούν το WordPress, να ενεργοποιούν υπηρεσίες όπως τα σχόλια μόνο εφόσον απαιτείται για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του ιστότοπου τους. Επιπλέον, σε περίπτωση που τα ενεργοποιήσουν είναι ιδιαίτερα σημαντικό να προβαίνουν στον απαιτούμενο έλεγχο πριν επιτρέψουν τη δημοσίευσή τους στον ιστότοπο, και να χρησιμοποιούν το πρόσθετο Akismet ή άλλα πρόσθετα που λειτουργούν ως anti-spam.

Η λήψη αντίγραφων ασφάλειας (backup) είναι ιδιαίτερα σημαντική και για αυτό συστήνεται η επιλογή παρόχων φιλοξενίας που υποστηρίζουν αυτή την υπηρεσία, ώστε σε περίπτωση τεχνικού προβλήματος ή ανθρώπινου λάθους να μην υπάρχει περίπτωση απώλειας των δεδομένων του ιστότοπου.

Το WordPress είναι ένα λογισμικού ανοιχτού κώδικα που δημοσιεύεται σύμφωνα με την άδεια χρήσης της GPL (συγκεκριμένα την GLP v2). Οι προγραμματιστές πρόσθετων ή θεμάτων δεν μπορούν να δημοσιεύσουν τις δημιουργίες τους υπό οποιαδήποτε (περιοριστική) άδεια εκτός από την GPL. Οι απλοί χρήστες του WordPress, δεν χρειάζεται να ασχοληθούν καθόλου με την άδεια χρήσης του WordPress σε αντίθεση με οποιον/οποία αποφασίσει να αναπτύξει πρόσθετα ή θέματα για την πλατφόρμα WordPress. Παρά το γεγονός ότι πολλοί προγραμματιστές προσθετών και θεμάτων προσπάθησαν να κυκλοφορήσουν λογισμικό, με διαφορετικές άδειες (σαν εγχείρημα ήταν οικονομικά επιτυχές), προτείνεται να αποφεύγεται αυτή η επιλογή διότι το WordPress έχει καταστήσει δημοσίως σαφές ότι δεν θα υποστηρίξει και δεν θα προωθεί κανένα θέμα ή πρόσθετο που δεν συμμορφώνεται απόλυτα με την GPL.

Το WordPress παρότι αποτελεί μια σχετικά εύκολη επιλογή για τη δημοσίευση περιεχομένου στο διαδίκτυο δεν σημαίνει πως δεν χρειάζεται καθόλου συντήρηση από την πλευρά μας. Συνεπώς, οι πληροφορίες σχετικά με τους κύκλους μιας έκδοσης του WordPress, μας επιτρέπουν να παρακολουθούμε και την ανάπτυξή του (πόσο σημαντικές είναι οι αλλαγές σε μία αναβάθμιση, κάθε πότε αναμένεται μια νέα έκδοση, λόγος αναβάθμισης π.χ. ζήτημα ασφαλείας κ.λπ.). Για τους προαναφερθέντες λόγους, προτείνεται η διατήρηση του WordPress ενημερωμένου (με αυτό τον τρόπο διορθώνονται τυχόν κενά ασφαλείας που προκύπτουν από λάθη που εντοπίζονται στον κώδικα του – αποτελεί και μέρος αυτής της συντήρησής του), προκειμένου να διασφαλίζουμε ότι ο ιστότοπος μας παραμένει προστατευμένος από επιθέσεις κακόβουλων χρηστών.

Η μεγάλη δημοτικότητα του WordPress αντανακλά και στην ύπαρξη μιας μεγάλης και ενεργής κοινότητας των χρηστών του. Η συμμετοχή στην κοινότητα του WordPress μπορεί να γίνει με

διάφορους τρόπους όπως για παράδειγμα με την προσφορά βοήθειας σε άλλους χρήστες, την ενεργή συμμετοχή σε διάφορες οργανωμένες εκδηλώσεις όπως το WordCamp, κλπ. Με την συμμετοχή στην κοινότητα WordPress, αφενός συνεισφέρουμε στην ανάπτυξη και συντήρηση του WordPress και αφετέρου γινόμαστε άμεσα αποδέκτες πληροφοριών που σχετίζονται με την τρέχουσα ή μελλοντική έκδοσή του.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, για οποιονδήποτε συντηρεί έναν ιστότοπο, να είναι σε θέση να εντοπίσει τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις των επισκεπτών του προκειμένου να μπορεί να διαμορφώσει και να προσαρμόσει το περιεχόμενό του, στοχεύοντας στην αποδοτικότερη προώθηση του περιεχομένου του και την μεγιστοποίηση της επισκεψιμότητάς του. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, υπάρχουν αρκετές επιλογές όσον αφορά την ανάλυση δεδομένων ενός ιστότοπου.

Τέλος, σε επίπεδο ομάδας, από την ενασχόλησή μας με το συγκεκριμένο θέμα της πτυχιακής εργασίας, αποκτήσαμε αρκετές χρήσιμες γνώσεις για το WordPress καθώς και εμπειρίες από την μεταξύ μας συνεργασία. Ήταν σημαντικό για μας η εξεύρεση ενός ουσιαστικού τρόπου επικοινωνίας με σκοπό την υλοποίηση της εργασίας. Αυτή η ανάγκη μας οδήγησε στην χρήση της συνεργατικής πλατφόρμας Microsoft Teams (Τμήμα Δικτύων Πανεπιστημίου Πατρών, 2020), προκειμένου να μπορέσουμε όλοι παράλληλα και ανεξάρτητα να εργαστούμε πάνω σε αυτήν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Automatic. (χ.χ.). *About Us*. Ανάκτηση από Automatic: <https://automatic.com/about/>
- Center for Marketing Research. (2020, October 29). *Research*. Ανάκτηση από University of Massachusetts: <https://www.umassd.edu/cmrr/research/how-the-pandemic-impacted-social-media-use-among-the-fortune-500.html>
- Core Development Team. (χ.χ.). *Version Numbering*. Ανάκτηση από Make WordPress Core: <https://make.wordpress.org/core/handbook/about/release-cycle/version-numbering/>
- Davalas, A. (2018). *Μετα ετικέτες για τη βελτιστοποίηση ιστοσελίδας*. Ανάκτηση από Html.gr: <https://html.gr/meta-etiketes-gia-th-veltistopoihsh-istoselidas/>
- Google. (2022, 05). *WordPress*. Ανάκτηση από Google Search: <https://www.google.com/search?-b-d&q=WordPress>
- Homo Digitalis. (2018). *Τι είναι τα cookies;*. Ανάκτηση από Homo Digitalis: <https://www.homodigitalis.gr/posts/3079>
- Informatique-mania.com. (2020). *What is Slack, what is it for, and how does it work? - Advantages and disadvantages*. Ανάκτηση από <https://www.informatique-mania.com/en/applications/quest-ce-que-slack-a-quoi-sert-il-et-comment-fonctionne-t-il-avantages-et-inconvenients/>
- Isitwp. (2019, 09). *Plugins to Migrate from Specific Platforms to WordPress*. Ανάκτηση από Isitwp: <https://www.isitwp.com/migrate-to-wordpress-from-any-cms/>
- Lifestyle Media LLC. (2011). *About*. Ανάκτηση από Making Sense of Cents: <https://www.makingsenseofcents.com/about-me>
- Majid, A. (2021). *Top 50 biggest websites in the world*. Ανάκτηση από Press Gazette: <https://pressgazette.co.uk/top-50-largest-news-websites-in-the-world-right-wing-outlets-see-biggest-growth/>
- Microsoft. (2022, 02). *Help students download software developer tools from the Azure Education Hub*. Ανάκτηση από microsoft.com: <https://docs.microsoft.com/el-gr/azure/education-hub/azure-dev-tools-teaching/download-software>
- Osman, M. (2022). *Wild and Interesting WordPress Statistics and Facts (2022)*. Ανάκτηση από Kinsta: <https://kinsta.com/blog/wordpress-statistics/>
- Sabin-Wilson, L. (2019). *WordPress All-in-One For Dummies, 4th Edition*. John Wiley & Sons, Inc.
- Software Freedom Law Center. (χ.χ.). *SFLC's Services*. Ανάκτηση από Software Freedom Law Center: <https://softwarefreedom.org/services/>
- Talalaev, A. (2021). *Why WordPress Sites Get Hacked?* Ανάκτηση από Patchstack.com: <https://patchstack.com/articles/why-wordpress-sites-get-hacked/>
- W3schools. (2010). *MySQL Introduction*. Ανάκτηση από <https://www.w3schools.in/php/intro/>
- W3schools. (2010). *PHP Introduction*. Ανάκτηση από <https://www.w3schools.in/php/intro/>

- Webgaku. (2022). Ανάκτηση από WordPress Tutorial and Reference site: <https://webgaku.net/wordpress/version/>
- WebNotes . (2021). *How to Install WordPress Alpha, Beta and Nightly Build Versions?* Ανάκτηση από WebNotes : <https://www.webnotes.com/installing-wordpress-alpha-beta-nightly-build-versions/>
- Williams B., D. D. (2015). *Professional WordPress: Design and Development* . Wrox.
- WordPress. (2021). *2020 WordPress.org Annual Survey*. WordPress. Ανάκτηση από <https://wordpress.org/news/files/2021/11/WordPress.org-2020-Annual-Survey.pdf>
- WordPress. (χ.χ.). *WordPress Feeds*. Ανάκτηση από WordPress: <https://wordpress.org/support/article/wordpress-feeds/>
- WordPress, c. (2015). Milestones: The story of WordPress. Github.com.
- Wordpress.org. (χ.χ.). *Wordpress.org/download/counter/*. Ανάκτηση από 2022: <https://wordpress.org/download/counter/>
- Γάλλος, Α. Κ. (2015). Η σκοτεινή πλευρά του διαδικτύου. Πατρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Δημουλάς, Α. (2020, 03). *Η Ελλάδα μαθαίνει τα Podcasts*. Ανάκτηση από ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «Κ»: <https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/1069724/i-ellada-mathainei-ta-podcasts/>
- Καλλαράς Ι, Μ. Δ. (2018). Κατασκευή δικτυακού τόπου για το τμήμα Μηχανικών Τ.Ε. Τ.Ε.Ι. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Μαστρογιάννη, Φ. (2021). Εξέλιξη της δημοσιογραφίας και δημοσιογραφία των πολιτών Μελέτη περίπτωσης Take the money and run. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανάκτηση από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/51051>
- Ξαρχάκος, Κ. (2020). *Μαθαίνετε εύκολα WORDPRESS 5.x*. Άβακας.
- ΠΣΔ. (χ.χ.). *Οδηγός διαχείρισης ιστολογίου*. Ανάκτηση από Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο: https://blogs.sch.gr/blogs_manual/
- Σιάκα, Κ. Π. (2015). *Μάρκετινγκ διαδικτύου με Τεχνολογίες sem και seo* . Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.
- Τζικόπουλος, Α. (2013). *Ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)*. Κέντρα Δια Βίου Μάθησης.
- Τμήμα Δικτύων Πανεπιστημίου Πατρών. (2020). *Οδηγός Χρήσης της υπηρεσίας MS Teams για Φοιτητές*. Ανάκτηση από UPnet: <https://www.upnet.gr/e-manuals/teams-students/>
- Τμήμα Δικτύων Πανεπιστημίου Πατρών. (2022). *Azure Dev Tools for Teaching*. Ανάκτηση από UPnet: <https://www.upnet.gr/services/imagine/>
- Τσέλιος, Σ., & Μητρούσης, Α. (2018). Εργαλεία ανάλυσης: Google Analytics. ΣΕΡΡΕΣ: .Τ.Ε.Ι. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Τσιάτσος, Θ.-Κ. (2015). *HTML*. Ανάκτηση από Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα Διαδικτύου: <https://opencourses.auth.gr/modules/units/?course=OCRS487&id=5385>